

Sted, myte og identitet i det spirituelle
Glastonbury

Vivian Sollid
Religionsvitenskap AHKR
Høst 2012

Forord

Å skrive masteroppgave kan ikke beskrives som noe annet enn en intens opplevelse. Det har vært opp- og nedturer, latter, kaffe og diskusjoner. I dette faget er vi en ganske liten gruppe masterstudenter som gjør at man kommer ganske nær hverandre. Jeg har lært så utrolig mye disse to årene. Ikke bare om mitt eget fagfelt, men også om mine medstudenters fagfelt. Jeg vil gjerne takke alle på lesesalen for gode samtaler, både faglige og mer eller mindre absurde ikke-faglige samtaler. Takk for selskap i konsumeringen av store mengder kaffe, takk for latterkramper og samtaler om alt mellom himmel og jord. Dere har alle vært med på å gjøre det til to av de beste årene i mitt liv.

En stor takk til min veileder Lisbeth Mikaelsson for all hjelp. Jeg vil også takke Ingvild S. Gilhus som tok på seg å hjelpe meg i Mikaelssons fravær. Tusen hjertelig takk for mange nyttige råd, rettinger og samtaler begge to.

Tusen takk til Knut Melvær som har lest og kommentert en tidlig versjon av spiritualitetskapittelet. Jeg fikk veldig mange gode tilbakemeldinger som gjorde arbeidet mye enklere. Takk til Håkan Rydving for oppklaring av et begrep jeg ønsket å bruke. Jeg ønsker også å takke Siv Ellen Kraft, som var min foreleser i nyreligiøsitet på bachelor, for å ha vekket interessen min for dette fagfeltet. Tusen takk til alle, både ansatte og studenter, som har gitt meg tilbakemeldinger på mastersymposiene.

Jeg vil takke mine foreldre Ove og Bente Sollid for at de har troen på meg og alltid er stolte av meg. Spesielt vil jeg takke mamma som hjulpet med oppgaven og lest korrektur. Det har vært godt å ha noen å ringe til når frustrasjonen setter inn.

Jeg vil også rette en stor takk til Christina K. Elmar for å alltid få meg ned på jorden igjen når hjernen har vært overaktiv og for å få meg på beina igjen når moralen har vært lav. Takk for all brainstorming rundt prosjektet og all hjelp underveis i prosessen. Spesielt en stor takk til all hjelp i slutfasen av prosjektet. Det har vært godt å ha noen som forstår hvordan jeg tenker. Jeg er evig takknemlig for all hjelp!

Tusen takk til Lene som har støttet meg, drukket kaffe med meg og fått meg til å le. Takk for at du har heiet på meg i slutfasen og har tatt deg tid til å komme innom lesesalen selv om du har hatt en travel timeplan. Takk for at du har lest og kommentert på deler av teksten min.

Takk til Sigrun Stefnisdottir for at du leste og kommenterte på hele manuskriptet mitt. Takk for at du har hatt tro på meg og heiet på meg. Tusen takk for alle gode samtaler og kaffepauser.

Tusen takk til Malin Martinsen som har lest og kommentert deler av oppgaven og for at du har holdt ut med stressa-Vivian nå før innlevering.

Takk til Daniel Croles Fitjar for teknisk support, gode samtaler og mykje kaffi!

Sist, men ikke minst, ønsker jeg å takke de som har gjort dette prosjektet mulig. Uten dere ville det ikke vært noe prosjekt. Jeg vil gi alle en personlig takk.

Tusen takk til Sarah som lot meg komme hjem til henne på kort varsel. Takk for gjestfriheten og teen. Det var kjekt å få lov å intervju deg.

I want to thank Forest who has taken me to all the interesting places in Glastonbury. Thank you for sharing all your stories and for being such a warm and welcoming person. And also for entertaining me with your stories made out of the scrabble board at night. I wish you all the best! Hope to see you soon.

I want to thank Anne, who let me interview her on short notice. Thank you for sharing your story and for the coffee. It was fun meeting you.

Tusen hjertelig takk til Inger for mange og lange interessante samtaler. Tusen takk for at du åpnet hjemmet ditt og ba meg føle meg som hjemme. Takk for all latter, kaffe og skravling! Jeg ønsker deg alt godt og håper vi kan ta en og annen kaffe sammen i fremtiden.

Fred, I want to thank you for all your help, I am so glad I got to know you. It was fun and interesting to talk to you and playing scrabble at night. I wish you all the best, hoping your health improves so you can start working again.

I am honored that you all have given me your time, stories and opinions. I wish you all the best and this project could not have been done without you. Thank you again!

Innhold

Forord	i
DEL 1 - BAKGRUNN	1
1. Innledning.....	3
1.1 Veien til problemstillingene	3
1.2 Informantene.....	4
1.3 Metode	6
1.3.1 Om distanse og nærhet.....	7
1.3.2 Utvalget og informantene	8
1.3.3 Intervjusituasjonen	9
1.3.4 Hvordan brukes narrativer i oppgaven.....	10
1.5 Glastonbury	11
2. Glastonburymytene	15
2.1 Hvem sitt bilde av mytene?	16
2.1.1 Josef av Arimatea.....	17
2.1.2 Chalice Wells	19
2.1.3 Kong Arthur	20
2.1.4 Energier og laylines	21
2.1.5 Myten om Glastonburys tiltrekningskraft.....	22
DEL 2 – TEORI	23
3. Narrativ.....	24
3.1 Narrativer.....	24
3.2 Forskjellen på fortelling og narrativ	26
3.3 Fiktive narrativer	26
3.4 Det sosiale miljøets rolle	27
3.4 Narrativ kommunikasjonsmodell	29
3.5 Narrative strukturer.....	30

3.6 The hindsight bias.....	30
3.7 Oppsummering	31
4. Myter	31
4.1 Oppsummering	33
5. Stedsoppfatning og stedsdannelse	33
5.1 Stedstidentitet – en form for personlig identitet	34
5.2 Oppsummering	34
6. Identitet.....	35
6.1 Personlig identitet består av flere elementer.....	35
7. Spiritualitet.....	36
7.1 New Age.....	38
7.2 Hva innebærer denne typen religiøsitet?	39
7.3 Alternativ spiritualitet.....	40
7.3.1 Det alternative	40
7.4 Religion som roller eller som personlig opplevelse	42
7.5 Folkereligiøsitet.....	43
7.6 Popular Spirituality.....	44
7.7 Opplevelsen	45
7.7.1 Opplevelsens psykologiske struktur	45
7.8 Oppfatter informantene mine seg som spirituelle?.....	48
7.9 Spiritualitet som erfaring og opplevelse	50
7.10 Oppsummering	51
DEL 3 – INFORMANTENES NARRATIVER.....	52
8. Informantenes narrativer	53
8.1 Fra intervju til narrativtekster	53
8.2 Forests narrativ	53
8.3 Freds narrativ.....	58

8.4 Ingers narrativ	63
8.5 Sarahs narrativ	72
8.6 Annes narrativ.....	75
DEL 4 – EN ANALYSE AV MYTE, STED OG IDENTITET I GLASTONBURY	78
9. Innledning del 4.....	79
10. Forskjellige måter å forholde seg til stedet Glastonbury.....	79
10.1 Stedet er viktig i seg selv	79
10.2 Stedet er knyttet til menneskene	80
10.3 Stedet som historisk, religiøst og mystisk interessant	81
10.4 Annerledesstedet.....	83
Oppsummering	84
11. Myter og historisk sus	84
11.1 Mytene for informantene	84
11.2 Reskaping av mytene.....	85
11.3 Nåtid, fortid og fremtid.....	85
11.4 Oppsummering	86
12. Å skape mening.....	86
12.1 Narrative meningskonstruksjoner	86
12.2 Livsforandrende valg	87
12.4 Språket de bruker.....	89
12.5 Det ekte og autentiske.....	90
12.6 Opplevelser av et bedre liv	91
Oppsummering del 4: Hva dannes i det sosiale rommet?	92
DEL 5 Avslutning	94
13. Avslutning	95
Litteraturliste	97
Figurer	99

Summary	100
Vedlegg 1: Intervjuguide (sendt til NSD)	A
Vedlegg 2: Spørsmål stilt Inger i intervjuet	D
Vedlegg 3: Spørsmål stilt Sarah i intervjuet.....	F
Vedlegg 4: Spørsmål stilt Fred i intervjuet	H
Vedlegg 5: Spørsmål stilt til Forest i intervjuet	J
Vedlegg 6: Informasjonsbrev og samtykkeskjema på norsk (innsendt NSD).....	K
Vedlegg 7: Informasjonsbrev og samtykkeskjema på engelsk (innsendt NSD)	M
Vedlegg 8: Muntelig informasjon rundt masterprosjektet (innsendt NSD)	O

DEL 1 - BAKGRUNN

Jeg sitter og venter på en av informantene mine, Forest på puben George and Pilgrim i Glastonbury. Det er en koselig, gammel pub der jeg sitter på et bord helt innerst i lokalet. Jeg er halvveis gjemt bak en stor bjelke og på bordet ved siden av meg setter det seg to middelaldrende damer. De er ikke kledd typisk «alternativt», med flagrende gevanter i mange farger, eller med krystallsmykker og slike ting. De ser ut som hvilke som helst engelske damer, på en hvilken som helst pub i England. Det som skiller dem fra andre damer på andre puber er kanskje samtalen. De snakker forholdsvis høyt om hvordan regjeringen hadde dysset ned sporene de hadde funnet etter romvesener og hvordan den vanlige engelskmann ignorerte de faktiske bevisene; kornsirkelene. Den ene av de to begynner engasjert å snakke om hva som kommer til å skje i 2012. Da kommer disse romvesenene til å komme til jorden og noen få utvalgte jordboere kommer til å få ta del i den nye verden de skal skape. Plutselig midt i en setning oppdager hun ene at jeg sitter der, hun skuler på meg og hele samtalen fortsetter hviskende. Hun skuler flere ganger bort på meg som for å følge med på om jeg lytter. Når Forest endelig kommer virker damen mer avslappet og snakker igjen med normal stemme. Jeg føler meg litt som når Harry Potter og vennene lytter til obskure samtaler i puben The Hog's Head. Det er litt som å komme til en annen verden, der alt henger sammen på en annen måte.

Figur 1. Skilt utenfor George and Pilgrim

1. Innledning

Glastonbury er på mange måter en annen verden. Menneskene du møter der ser verden på en annen måte. Fortellinger, myter og steder henger sammen avhengig og uavhengig av tid i deres verden. Steder påvirker mennesker og mennesker påvirker steder. Fortellingene om steder sier noe om stedets betydning for enkeltindivider. Eller kanskje rettere sagt hvordan du oppfatter et sted er påvirket av hvordan andre mennesker oppfatter det og forteller om det. Den sosiale konteksten for fortellinger er medvirkende i hva vi forteller om og hvordan vi gjør det. Disse fortellingene om stedene i våre liv er med på å forme hvordan vi er. Mennesker er heller ikke tomme rom uten kontekst og alle disse elementene påvirker hvordan vi ser verden.

Dette er et prosjekt som handler om menneskers identitet. Det handler også om opplevelser og stedet, om mytiske konger og helbredende kilder. Det handler om menneskene jeg møtte og intervjuet. I denne delen presenteres Glastonbury, informantene, hvilke metoder jeg har brukt og Glastonburymytene.

1.1 Veien til problemstillingene

I oppstarten av prosjektet lå fokuset mitt på reising, turister og pilegrimer. Jeg har nedtonet det, mye fordi flere av informantene er fastboende. Fokuset ligger nå heller på informantene og hvordan de forholder seg til stedet Glastonbury. Jeg har vært interessert i hvordan myter og fortellinger er medskapere av identitet og hvordan man kan få kunnskap om det. For å kunne snakke om disse temaene har jeg måtte diskutere noen begreper ganske inngående. Et av begrepene jeg har brukt og diskuterer i større utstrekning er spiritualitet. Jeg foreslår en måte å bruke spiritualitet i praksis og har derfor også prøvd å vise hvordan spiritualitet er noe mer enn noe høytsvevende «der ute». Det er noe praktisk og dagligdags. I denne oppgaven ønsker jeg å vise hvordan mine informanter knytter personlig identitet til sted, myter og personlige fortellinger om Glastonbury. Samtidig ønsker jeg å vise hvordan denne identitetsbyggingen foregår i en større sosial kontekst, der man bruker elementer fra et slags depot av forestillinger som er unikt for Glastonbury. Samtidig inneholder dette depotet forestillinger man finner andre steder, men som lokalt får nye betydninger i interaksjonen med lokale fortellinger og forestillinger.

Mine problemstillinger er som følger:

Hvordan er stedet Glastonbury knyttet til enkeltmenneskers identitet gjennom myter og personlige narrativer?

Hvordan forholder mine informanter seg til sted, myter og narrativer?

Hva har det sosiale miljøet å si for hvordan vi oppfatter oss selv i forhold til sted, myter og narrativer?

1.2 Informantene

Denne oppgaven handler først og fremst om fortellingene til menneskene jeg har intervjuet. Mitt mål er å gi et utfyllende bilde av informantene.

Inger er en liten dame med sterke meninger, rufsete svart hår og et stort hjerte. Hun er opprinnelig fra Bergen, har bodd i England inntil nylig, men har nettopp flyttet hjem igjen til Norge. Hun åpnet hjemmet sitt i England for meg og jeg fikk lov å være der så lenge jeg ville. Hun er ikke som mange andre pensjonister som legger seg klokken ti og går morgenturen sin klokken åtte om morgenen. Inger sitter oppe til langt på natt. Hun forteller de mest fantastiske historier fra livet, om da hun var psykologistudent på UiB, fra første tiden sin i England og fra alle årene i Glastonbury. Hun gjør dette sittende i en stor hvit skinnstol, hvor jeg sitter i en identisk stol med et glassbord mellom oss og peisen bak oss. Ingers hjem er det eneste varme huset jeg har vært i på vinteren i England. Inger er også forfatter og hun har skrevet to bøker. Den ene handler som, i hennes egne ord: «på mange måter var en fortelling om en spirituell oppvåkning». Den andre handler om tre mennesker som reiser til Glastonbury. Den boken handler om tre menneskers reise til Glastonbury.¹ Inger drikker uhorvelige mengder kaffe, røyker rullings og latteren sitter løst. Hun ble først interessert i det alternative etter et opphold på en antroposofisk klinikk i Sverige. Det var her hun hørte om Glastonbury for første gang. I 2010 skrev hun en roman som handler om tre menneskers reise til Glastonbury. Inger er en fascinerende og intelligent dame i sekstiårene.

Forest ble glad når hun hørte at jeg skulle anonymisere navnet hennes. Hun spurte meg pent, med en sjelden iver om hun ikke kunne hete Forest i oppgaven min. For Forest er hennes *spiritual name*. Første gangen jeg så Forest var etter jeg hadde lagt meg første kvelden i

¹ Les mer om denne i kapittel 8.3

Glastonbury. Sengen ved siden av min så veldig bebodd ut, men fargerike tepper og bagger og sko rundt omkring. Alt i turkis, lilla og grønt. Bordet ved siden av var fullt av steiner og kvister og tørre løv. Det sto noen små familiebilder og et bilde av en engel der også. Rett etter jeg hadde lagt meg kom hun inn i rommet, like fargerik som sengen. Det var ikke naturlig å hilse på i mørket mens folk lå og sov. Neste dag møttes vi ordentlig for første gang og jeg følte meg tatt i mot som jeg var en venn. Det viste seg at Forest bodde på hostellet to uker i måneden. De andre ukene jobber hun som pleier i folks hjem. Hun er opprinnelig fra Afrika, men føler en sterk tilknytning til England og Glastonbury. Forest stod tidlig opp og satt på

kjøkkenet og malte bilder. Hun er en fargerik dame som har funnet et sted der hun føler seg komfortabel med å være det. Vi spilte en del scrabble med Fred på kveldene, noe som var en fin og uformell setting å bli kjent i.

Figur2. Blader, fjær, kongler og krystaller på Forests bord

Scrabblekompanjongen vår **Fred** er en hyggelig ung mann fra London. Han er i midten av 30-årene. Han er alltid kledd i mange lag med kaki og militærgønne klær. Han har buskete svart skjegg og går alltid med tykk lue. Han fryser mye på grunn av ME, som han har vært syk med i mange år. Han er ufør på grunn av sykdommen, men har blitt bedre de siste årene og håper han innen et år kan starte en bedrift i Glastonbury. Han ønsker å jobbe med ernæring, som han

har noe form for utdannelse innen.² Fred flyttet til Glastonbury etter at bygget han bodde i i London ble solgt og han sto der uten fast sted å bo. Han er opptatt av at man ikke bare skal fokusere på de spirituelle sakene i livet, men er også opptatt av økologi og av å ta vare på planeten. I tillegg har han et ønske om å involvere seg i ungdomsarbeid i Glastonbury, for han mener det ikke er noe tilbud til de som ikke er opptatt av det spirituelle. Han er også litt kritisk til Glastonbury som et marked, for han mener det er for mye utnyttning av mennesker. Fred kommer seg ikke ut hver dag, men synes at det er mye lettere og bedre enn da han bodde i London. Selv om Fred er kritisk til en del ting innen alternativbevegelsen er han helt klart en del av den. Han har humor og virker generelt veldig positiv til livet tross for sykdommen.

Anne er en hyggelig dame fra Kent. Hun er en generøs dame med mye humor. Hun reiste til Glastonbury fordi hun hadde en venninne som hadde bodd der. De var tre damer som skulle ha en spennende langhelg. Hun trodde ikke hun kom til å føle noe spesielt og var overrasket over hva hun opplevde der. Hun hadde to, som hun selv sier, underlige opplevelser der. I etterkant av at hun hadde vært der har hun hatt andre lignende opplevelser. Anne har gitt meg innblikk i hvordan opplevelser i Glastonbury kan påvirke selv om det bare var et kort opphold. Jeg hadde dessverre ikke mye tid å bli godt kjent med Anne og ha et utdypende intervju, men det var veldig flott at hun stilte opp på kort varsel og fortalte sin fortelling.

Sarah er opprinnelig fra England, men har bodd i Bergen noen år. Hun har vært to ganger i Glastonbury på ferie, men har ingen spesiell tilknytning til stedet. Hun mener Glastonbury har noe spesielt og at noen steder i byen er det en god energi. Hun er opptatt av steder som har tilknytning til gudinner og liker spesielt godt Chalice Wells. Det skal være en viktig feminin kraft der. Sarah har tilknytning til wiccamiljøet i Bergen. Samtidig virker hun åpen for mye som ikke er direkte knyttet til Wicca. Sarah forteller at man kan finne lignende energier mange andre steder i verden og hun mener at kanskje selve byen har blitt litt *opphypet*. Sarah er en jente i 30-årene med en behagelig væremåte. Sarah hadde også bare kortere opphold i Glastonbury og hadde et interessant perspektiv som «gjest» heller en fastboende.

1.3 Metode

Jeg har utført personlige intervjuer. Jeg har hatt fem informanter. Jeg har arbeidet ut i fra en, på forhånd, utarbeidet intervjuguide.³ Intervjuene har likevel preg av å være semi-strukturerte. Intervjuguiden har satt temaene for intervjuet, men det informantene forteller har bestemt

² Han fortalte at han har utdannelse innen raw food og vegansk mat.

³ Se vedlegg 1.

hvordan intervjuet har utviklet seg. Kvale⁴ skriver at det er utallige måter å utføre intervjuer på og at det ikke finnes noen standard. Man kan for eksempel intervjuer i grupper eller enkeltpersoner,⁵ man kan ha et fast sett av spørsmål eller løse tema man ønsker å snakke om.⁶ Jeg utførte enkeltintervjuer ut i fra en tematisk intervjuguide med forslag til spørsmål. Noen ble stilt flere spørsmål fra intervjuguiden, hos andre tok intervjuet i større grad sin egen vei. Jeg ser i ettertid at jeg noen steder kunne fulgt opp bedre. Sånn ideelt sett skulle jeg ønske jeg hadde hatt tid og penger til å kunne utført intervjuene i to runder, slik at jeg kunne fulgt opp det jeg fant interessant i etterkant av intervjuene, men som jeg ikke lette etter i første intervjurunde. Selv om det hadde vært nyttig å ha hatt to eller flere intervjurunder, er det ikke noe jeg ser på som en direkte mangel ved oppgaven. Prosjektet er innmeldt og godkjent av NSD.

I tillegg til denne overordnede metoden har jeg tatt i bruk flere analysemetoder i arbeidet med materialet. Jeg har konstruert skriftlige narrativer ut av muntlige narrativer, som jeg skriver mer om i 1.3.4.

1.3.1 Om distanse og nærhet

Mange masteroppgaver begynner med et forord der forfatteren begynner med å si at denne delen av oppgaven er det eneste stedet forfatterens stemme kan høres og han eller hun kan være personlig. De oppgavene jeg har lest som begynner med denne påstanden, er ofte ikke så upersonlige og så stemmeløse som de i innledningen. Selv om det er et akademisk arbeid betyr det ikke at forskeren ikke har en stemme. Arbeidet er formet av forskerens stemme. Stemmen er ikke alltid lik.

I dette prosjektet har jeg følt at nærheten til informantene mine har gjort at jeg har fått en dypere forståelse av deres verdensbilde og personlige erfaringer. Jeg er ganske sikker på at en informant som ikke følte seg trygg og ikke kjente meg ville modifisert seg i større grad enn det informantene mine gjorde. Samtidig gjør en sånn type nærhet at jeg må vise dem respekt og ikke misbruke det de har sagt. Det er en av grunnene til at jeg har valgt å gjengi intervjuene som narrativer i oppgaven. Jeg vil at deres fortellinger skal få lov å stå for seg før jeg analyserer dem. Analysen på sin side er der jeg tar et steg bort fra å være nær menneskene og ser på hva de sier og hvordan dette belyser mine problemstillinger. Der blir deres fortellinger et grunnlag for å forstå noe som er mer enn individene, om hva som skiller dem,

⁴ Steinar Kvale, *Det kvalitative forskningsintervju* (Oslo: Ad notam Gyldendal, 2001).

⁵ Kvale (2001): 58

⁶ Kvale (2001): 74

hva som er likt, hvordan deres fortellinger passer med eller skiller seg fra forskjellige teoretiske diskurser. I analysen er respekten for individene fortsatt en del av prosessen, men jeg tar på meg akademiske briller for å se større sammenhenger hvor disse menneskene er en del av bildet. Det kan være en hårfin balanse mellom hvordan man opptrer som forsker og som privatperson. Det kan være vanskelig å analysere personlige fortellinger uten å redusere menneskene til kun data. Jeg tror jeg har klart å balansere det godt. Og jeg håper at informantene føler seg godt og rett framstilt.

1.3.2 Utvalget og informantene

Jeg hadde en plan om hvilke typer informanter jeg skulle ha. Jeg ønsket god variasjon i kjønn og alder. Planen var å ha mellom fem og syv informanter. Jeg ønsket å ha dybdeintervjuer og var interessert i menneskene og hvilke de hadde hatt i Glastonbury. Siden jeg hadde reiseliv og spiritualitet som tema til denne masteroppgaven meldte jeg meg inn på både Alternativ Nettverk og ildsjelen⁷ sine forumsider og skrev et innlegg som forklarte hva jeg ønsket å gjøre og om noen kunne tenke seg å bli intervjuet. Jeg fikk noen få tilbakemeldinger, men ingen som jeg virkelig kunne gå videre på. I tillegg til disse åpenbart relevante forumene postet jeg på forumet lavkarbo.no. Helt tilfeldig og ganske overraskende var det her jeg fikk hjelp. Der ble jeg kontaktet av en bruker som foreslo Glastonbury og en tur som ble arrangert litt på privat basis av en norsk forfatter. Jeg har lenge vært interessert i sammenhengen mellom populærkultur og nyreligiøsitet/spiritualitet og tenkte dette var en god idé. Jeg fikk kontakt med Inger og avtalte å møte henne for et intervju etter jeg hadde vært i Glastonbury. I november 2011 endte jeg opp i Glastonbury for å oppleve byen selv og for å finne mennesker å intervjuer. I løpet av de ti dagene jeg var i England fikk jeg fire intervjuer, tre kvinner og en mann. Grunnen til at jeg intervjuet akkurat disse menneskene er ganske enkelt at det var de jeg møtte som ønsket å bli intervjuet av meg. Etter jeg kom tilbake til Bergen introduserte en venn meg for Sarah og det siste intervjuet er derfor utført i Bergen. Jeg har kun en mannlig informant. Jeg har to informanter i 30-årene og de tre andre er mellom 60 og 70. Mine informanter er representative for seg selv og det er det jeg har ønsket med denne oppgaven. Jeg har likevel sammenlignet hva de forskjellige sier om forskjellige temaer. Målet for dette har vært å vise likheter, men også i stor grad hvor forskjellige disse individene er. Jeg ønsker til en viss grad å vise at selv om man har felles forståelsesrammer er det fortsatt forskjeller mellom individer.

⁷ Alternativ nettverk og ildsjelen er to nettforum og nettmagasiner hvor man kan diskutere alt mellom himmel og jord. Disse er i stor grad for mennesker interessert i nyreligiøsitet. Se www.altnett.no og www.ildsjelen.no

1.3.3 Intervjusituasjonen

Glastonbury var min første erfaring med rollen som intervjuer. Det hjalp at jeg hadde brukt noen dager på å bli kjent med de første informantene mine. Jeg merket at intervjusituasjonen gjorde noe med rollene våre. Fra å være en likekvinne ble jeg nå forskeren. Alle intervjusituasjonene var forskjellig. Inger og Sarah har høyere utdanning enn Fred og Forest. Dette gjorde at de lettere forsto hvordan intervjuene kom til å bli brukt. Derfor måtte jeg prøve meg litt fram i forhold til hvordan jeg skulle stille spørsmål. Alle ble forklart hva hensikten med prosjektet var og hva jeg skulle bruke dataene til.

Mitt første intervju var med Fred og i intervjuet var han ikke veldig annerledes enn slik jeg hadde blitt kjent med ham. Det første han sa i intervjuet var «Ehm, right, yes. The first thing I have to say is that I am doing this against my will. I am being held hostage [ler].» Flere steder i intervjuet har Fred snakket til leseren. Disse små kommentarene er med i teksten jeg har skrevet ut i fra intervjuet⁸ og de sier noe om konteksten fortellingen er fortalt i. Selv om han virket ganske trygg i intervjusituasjonen, spurte han meg i etterkant om jeg var fornøyd med svarene jeg fikk. Han fortalte at han var litt bekymret for at det ikke skulle passe inn, siden han ikke er like involvert i alle spirituelle saker i Glastonbury. Det er nok en viss fare for at informantene prøver å svare det «rette» i intervjuene. I Fred sitt tilfelle tar jeg hans bekymring om at han ikke var «rett» nok som et godt tegn.

Forest ble litt stiv med en gang diktafonen kom på. Hun er nok den av informantene som ble mest påvirket av den. De første spørsmålene svare hun kort og konkret på. Noen spørsmål ble hun litt usikker av. Vi måtte ta en pause, for vi hadde intervjuet på kjøkkenet på hostellet jeg bodde og noen kom inn. I denne pausen fortalte jeg henne at jeg ikke er ute etter et rett eller galt svar, men bare det hun tenker om forskjellige emner. Hun slappet mer av og da diktafonen kom på igjen, gikk intervjuet lettere. Forest kom virkelig i gang da jeg ba henne fortelle om spesielle opplevelser hun har hatt i Glastonbury. I tillegg til de tre hun fortalte meg i intervjuet fortalte hun senere om flere små og store hendelser rundt om i Glastonbury. Forest ser mange hendelser som tegn eller symboler for noe annet og hun deler gjerne av sin erfaring. Forest er den av informantene som er mest positiv til Glastonbury.

Anne var venninne av en av mine informanter. Hun bor ikke i Glastonbury, så jeg stoppet på veien mellom Glastonbury og London for å snakke med henne. Jeg møtte henne bare kort fordi hun ønsket å fortelle om en tur hun hadde til foretatt Glastonbury. I tillegg til at hun

⁸ Se kapittel 8.3

fortalte historien på rundt et kvarter, møtte jeg henne til kaffe dagen etterpå. Siden møtet med Anne var kort, ble hun ikke stilt samme spørsmålene som de andre informantene. Likevel sier den korte fortellingen hennes noe om hvorfor turen til Glastonbury var viktig for henne og hvordan det har formet hennes oppfattelse av livet.

Inger har det lengste intervjuet, både fordi vi hadde god tid og praten gikk så lett. Intervjuet ble avsluttet da vi oppdaget at klokka var nesten halv tre på natta og jeg skulle reise tidlig neste morgen. Inger forandret ikke rolle i det mikrofonen ble slått på slik jeg opplevde med Forest. Det eneste jeg merket var at hun utelot noen personlige detaljer som hun hadde fortalt uten opptak. Det var ikke opplysninger som var viktige for oppgaven og det er nok ganske naturlig å ikke dele alt med intervjueren, selv om det var naturlig å dele det med meg som privatperson. Jeg ser at min egen rolle har påvirket intervjuet, men ikke nødvendigvis i negativ forstand. Inger var like ærlig og fortalte de samme fortellingene uansett. Inger lo hjertelig, drakk kaffe og praterte til vi begge hadde glemt hva spørsmålet var.

Jeg fikk intervju Sarah hjemme hos henne en ettermiddag. Vi drakk te og intervjuet gikk ganske greit og det følte naturlig. Siden det var det siste intervjuet var jeg nok litt påvirket av å ha jobbet med de andre intervjuene først. Spørsmålene var derfor kanskje litt mer spesifikke enn hos de andre og bærer preg av å være det intervjuet som var mest strukturert. Samtidig hadde jeg litt mindre av den nærheten jeg hadde til de andre informantene. Merkelig nok var det dette siste intervjuet jeg følte meg mest nervøs for, noe jeg tror kom av at jeg ikke kjente Sarah noe særlig fra før av. Men jeg kom over nervøsiteten og fikk et godt intervju. Sarah var en veldig behagelig person å snakke med.

1.3.4 Hvordan brukes narrativer i oppgaven

Jeg har brukt narrativer som en slags formidlingsform i oppgaven. Jeg ønsket at mine informanternes fortelling skulle fortelles mest mulig slik de fortalte den til meg. Jeg har derfor valgt å skrive på den måten. Horsdal⁹ mener at man ikke skal stille spørsmål i narrative intervjuer. Men mitt prosjekt var i utgangspunktet ikke utformet på den måten. Jeg hadde emner jeg ville snakke om og mine informanter fortalte meg om disse. Men jeg har latt mine informanter ta sidesprang. Jeg har latt de snakke om det de har hatt lyst til å snakke om og så har jeg stilt oppfølgingsspørsmål når jeg har funnet noe interessant eller har trengt å få noe klargjort. Først når samtalen stoppet opp stilte jeg et eller flere av de spørsmålene jeg hadde forberedt.

⁹ Marianne Horsdal, *Telling lives: exploring dimensions of narratives* (London: Routledge, 2012).

Muntlige narrativer har en helt annen formidlingsform enn skriftlige narrativer. Når man forteller en fortelling til en lytter, det være seg en venninne, en intervjuer eller et større publikum, så innebærer det en form for feedback fra lytteren eller lytterne. Forteller man en fortelling som skal være morsom og ingen ler kan man lett miste tråden og ansiktsuttrykket til din venninne forteller hvorvidt hun finner din fortelling om katten din interessant. Narrativene jeg har samlet inn har blitt fortalt meg i en intervjusituasjon. Jeg stilte oppfølgingsspørsmål og var oppmerksom på hva de fortalte meg. Underveis i intervjuene kommer jeg med nikk og mmm-lyder. Forhåpentligvis hadde jeg rolle som en trygg person informantene kunne forholde seg til. Flere av informantene mine har spøkt og ledd med meg og vi har hatt en god tone. Jeg syntes det har vært en fordel å ha snakket en del med informantene før selve intervjuene. To av informantene kjente jeg riktignok ikke veldig godt og intervjuene med dem ble litt kortere. De har mer form av å være spørsmål og svar enn sammenhengende fortellinger. I de andre intervjuene finner man mer sammenhengende fortellinger der jeg skyter inn noen kommentarer og spørsmål underveis.

1.5 Glastonbury

Glastonbury er en liten by i Somerset i England med omtrent 9000 innbyggere.¹⁰ Glastonbury er ikke helt som andre byer i England. High Street har butikker, kafeer og butikker som andre hovedgater i engelske småbyer. Men disse butikkene og kafeene er ikke de du finner i en hvilken som helst småby i verden. Her er ingen kjedebutikker, bortsett fra supermarkedet, ingen vanlige klesbutikker. De klesbutikkene som er har naturfargede klær i økologisk bomull eller bambus, de fleste er fair trade. Ganske mange av kafeene er vegetar eller veganer, de aller fleste er økologiske. Bokhandler finnes det flere av. Titlene på bøkene reflekterer Glastonburys store mangfold.¹¹ Du går forbi steder som heter The Psychic Piglet eller Man, Myth and Magik. Det er skilt og plakater som reklamerer for alle mulige workshops, healing, readinger eller hva du nå måtte ønske av spirituelle aktiviteter. Mye foregår på The Assembly Rooms, the Goddess Hall eller i foretakenes egne lokaler. Overalt hvor du går ser du bilder og statuer av forskjellige guder og gudinner fra et stort utvalg tradisjoner. Det er farger og utsmykninger overalt og menneskene er ofte like fargerike. Du blir møtt med mange impulser i Glastonbury. Du får høre historier om landskapet, om energien, om menneskene som sies å ha vært der, om menneskene som er der nå, om hvem som er genuine og hvem man skal holde

¹⁰ Marion Bowman, "The Holy Thorn Ceremony: Revival, Rivalry and Civil Religion in Glastonbury," *Folklore* 117, no. 2 (2006): 123

¹¹ Det er for eksempel bøker om engler, voodoo, krystaller, buddhisme, esoterisk jødedom, fantasylitteratur, jordenergier, reiki-healing, hvordan bygge hus for å skape best energi og så videre.

seg unna, hva man bør se og hva man kan føle. Glastonbury har et rikt utvalg og du kjeder deg ikke. Du får høre mange personlige historier om hvilken betydning Glastonbury har i menneskers liv. Jeg har sjelden vært på et så lite sted som har så mange fortellinger om det som kobles til fortid, framtid og resten av verden. Noen av forestillingene om Glastonbury innbefatter at dette er et sted der sløret mellom vår verden og andre verdener er tynt,¹² at Glastonbury er identisk med det mystiske og mytiske landet Avalon,¹³ at det er hvor den hellige gral finnes gjemt, at Jesus skal ha vært her med sin onkel (noen ganger grandonkel) Josef av Arimitea, at stedet har mange helligsteder tilhørende den førkristne keltiske (gudinne)religionen, at det er spesielt sterke energier her, at man kan se stjernetegnene i landskapet og at det er fødested for den britiske kirke. Det finnes et vell av forestillinger. I denne oppgaven kommer jeg til å ta opp noen av de forestillingene som har vært viktige for mine informanter.

Bykjernen er liten og består for det meste av hovedgaten og noen få gater rundt. Nederst i enden av gaten er det en liten markeds plass, der de en dag i uken har grønnsaks marked der det blir solgt grønnsaker, men også alt fra håndlagde glass til hjemmelagd filtjulepynt, og mye hjemmebakst. Nå regner jeg med at markedet andre tider på året tilbyr andre varer. I tverrgaten til High Street, rett ved markeds plassen finner du inngangen til The Abbey grounds. Det er et stort område med ruinene av *Glastonbury Abbey*, noen mindre kirker og et kloster. I tillegg er det en stor park med urtehage, frukthage og et lite vann. På dette stedet skal kong Arthur være gravlagt sammen med sin dronning. Det er også mange som mener at det på samme sted har vært et viktig keltisk helligsted og Glastonbury Abbey ligger visstnok også på en layline¹⁴ og er derfor et viktig energisted. Går du til den andre enden av High Street kan du følge skiltene mot *Glastonbury Tor* som er en merkelig høyde over Glastonbury. På toppen står det et tårn som har vært en del av en kirke.¹⁵ På veien opp går man forbi et Ashram tilhørende ISCON, eller *the Hare Krishnas* som de blir kalt i byen. Ved foten av The Tor finner man *Chalice Well gardens* som er bygget rundt en hellig kilde og hvor det på utsiden av hagen springer ut en annen kilde. Disse kommer jeg tilbake til i kapittel fem. Det er ganske mange kirker i Glastonbury og byen har vært, og er, et viktig pilegrimsmål for både kristne og andre spirituelt søkende.

¹² Marion Bowman, "Å følge strømmen - Moderne pilegrimsferd i Glastonbury," in *Religiøse reiser: mellom gamle spor og nye mål*, ed. Ingvild Sælid Gilhus and Siv-Ellen Kraft (Oslo: Universitetsforl., 2007):.

¹³ Som var der Arthur var fra/reiste sin siste reise

¹⁴ Laylines kommer jeg tilbake til i kapittel 2.

¹⁵ Se figur 3 og 4.

Figur 3.

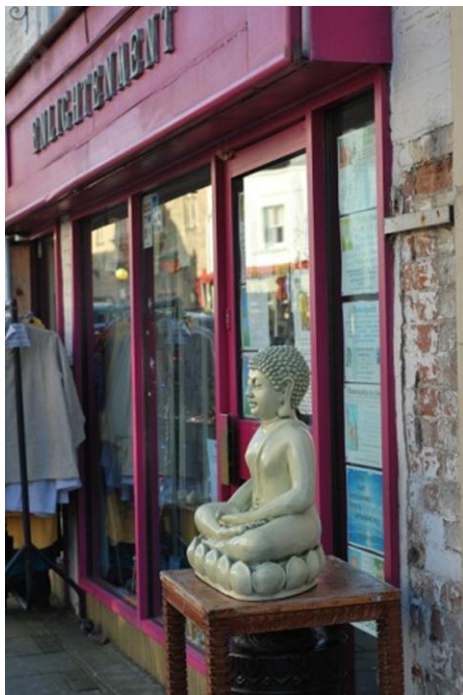

Figur 4.

Figur 3: på vei opp på the Tor

Figur 4: fra baksiden av the Tor

Figur 5,6,7 og 8: Forskjellige butikker og aktivitetssenter i Glastonbury

Figur 5.

Figur 6.

Figur 7.

Figur 8.

Figur 9. Fra et bokhandelvindu i Glastonbury

2. Glastonburymytene

Nearly two thousand years ago a man came to England to spread the word of Christ. He chose to settle at the foot of a strange hill, and there he built a tiny church dedicated to the Virgin Mary. In time the church grew to be one of the most powerful and influential abbeys in England. Saints lived and worshiped here, kings were crowned and buried here.

One great king, much loved for his courage and gallantry fought many battles close by and eventually saved his country from the invader. Mortally wounded, Arthur was carried to Glastonbury and threw his sword into the river. Throughout his life he had searched for the Holy Grail, and some believe the Grail lies hidden here even now. At the heights of its glory, the Abbey fell victim to another king who, having turned against Rome, destroyed all the great Abbeys in England

The Abbey was left in ruins, but the strange hill, Glastonbury Tor, continued to draw people to it. Spring water flowed unflinching from its slopes, and flows still, and each year at Christmas a thorn tree blossomed in the Abbey grounds. It continues to do so today.

For all its strong links with Christianity, others philosophies flourish here too. Someone has found the signs of the zodiac traced out in the landscape. The Tor seems to have a mystical power which some recognize as part of an ancient order as yet unnamed, a knowledge and understanding that have been forgotten but wait to be rediscovered.

People come to the strange hill and the town below it to admire the past, to enjoy the present and to consider the future. This is the richness of Glastonbury.¹⁶

Teksten som innleder dette kapittelet er fra en liten bok om Glastonbury som jeg kjøpte på turistinformasjonen i byen. Den er forfattet av Polly Lloyd, en "lokal radio og tv-vert som deler sin entusiasme for byen."¹⁷ Jeg har valgt å bruke denne som et eksempel på hvilke elementer som blir dratt fram i et promoteringshefte. Lloyd sin framstilling er en av flere, framstillinger av myter i Glastonbury.

Glastonbury er et mytenes sted. Som Inger sier det:

Hvis du er litt åpen og litt nysgjerrig, så kan du ikke være mer enn fem minutter i Glastonbury før du treffer på første myten. Fordi de er så levende. De er en integrert del av hverdagen der. Bare en sånn ting at du kan kjøpe alt sjelen din trenger fra en bibel til koranen, eller hvis du foretrekker det, en selvhjelpsbok om hvordan du kan snu opp ned på livet ditt i løpet av noen dager. Eller en aurarens, røkelse, bilder av kong Arthur eller bøker. Men trenger du en truse, må du til neste by. Du får ikke de dagligdagse behovene tilfredsstilt i Glastonbury. Sånn at mytene (-) du lever i mytene!¹⁸

¹⁶ Polly Lloyd, *About Glastonbury* (Langore: Bossiney Books, 1999): 3-4.

¹⁷ Lloyd (1999): bokens bakside. Min oversettelse.

¹⁸ Fra intervjuet med Inger, se kapittel 8.4

Nesten uansett hvem man snakker med i Glastonbury blir det snakk om stedets fortellinger på en eller annen måte. Folk navigerer etter de mytiske stedene og de forteller om workshoper eller kurs tilknyttet en eller flere av fortellingene. Når de hører at du er der en kort tid, spør de om hva du har gjort og hva du har besøkt og supplerer med flere mytiske fortellinger. Mennesker i Glastonbury forteller ofte disse fortellingene som en del av hva det er å være en innbygger der. De ble fremhevet når jeg snakket med folk. Dette er kanskje en naturlig del av det å ta imot gjester til stedet du bor. Selv framhever jeg og viser fram de mest eksotiske stedene og forteller de spennende fortellingene som finnes når jeg får gjester til min hjemplass. Så selv om disse fortellingene ikke nødvendigvis er de viktigste i deres liv, så viser det at de forteller akkurat disse fortellingene at de har kunnskap om og kjennskap til disse mytene.

2.1 Hvem sitt bilde av mytene?

I november 2011 var jeg i Glastonbury for første gang. Jeg kjente ikke byen og ønsket å finne litt grunnleggende informasjon om stedet. Det første stedet jeg tenkte å gå var turistinformasjonen, men denne var stengt den søndagen jeg kom dit. Siden jeg var ivrig på å komme i gang med prosjektet mitt spurte jeg i resepsjonen der jeg bodde om det fantes andre steder jeg kunne gå. De nevnte folkebiblioteket, det esoteriske biblioteket¹⁹ og Glastonbury Pilgrim Reception Centre (PRC).²⁰ Jeg prøvde meg både på det esoteriske- og folkebiblioteket, men begge var stengt. Jeg rakk akkurat innom PRC før stengetid. De var riktignok ikke så interessert i å snakke med meg da de oppdaget at jeg var en student. Jeg ble heller henvist til hjemmesidene deres der de har en side om hvor godt de samarbeider med studenter. I tillegg kunne jeg få kjøpe et innbundet hefte med utskrift av det som står om mytene på hjemmesidene deres.

I følge hjemmesidene til PRC er formålet deres “to serve visitors and potential visitors to this Sacred Place with information and support.”²¹ De ønsker, ifølge eget utsagn, å legge til rette for at du kan finne din egen vei²² i Glastonbury. Du trenger ikke å definere deg selv som pilegrim for å søke hjelp hos dem. Selv om ordet pilegrim gjerne gir assosiasjoner til kristen reising er det slett ikke kristendom de fokuserer på i PRC. Men kristne pilegrimer er velkommen på lik linje med alle andre. PRC skriver at de kan informere om temaer som

¹⁹ The Library of Avalon, som hadde mystiske åpningstider så vel som litteratur. Jeg var aldri der når det var åpent. Les mer om biblioteket her: <http://libraryofavalon.org.uk/old-website/about.htm>

²⁰ Ofte bare referert til som The Pilgrimage Centre på folkemunne.

²¹ <http://www.glastonbury-pilgrim.co.uk/#index.php>, "Glastonbury Pilgrim Reception Centre." (nedlasta 03.03.12)

²² Path

Glastonburys hellige rom,²³ energier, historie og myter, terapier og healing, informasjon om hva som foregår, stille steder, pilegrimsovernatting og hvilke «spiritual paths» som er praktisert i Glastonbury.²⁴ De tar en rolle som formidler av informasjon om byen og de assisterer med praktiske ting som overnatting, påmelding og billetter til arrangementer og kontakt med terapeuter og healere. De selger hefter og bøker om *alt mellom himmel og jord*. De har også mange brosjyrer for forskjellige terapeuter, healere og andre spirituelle tjenester.

Dagen etter fikk jeg mulighet til å gå på den ordinære turistinformasjonen. Den ligger på andre siden av gaten fra PRC i en veldig gammel bygning. Det er et stort lokale og de har mange brosjyrer og hefter om Glastonbury og Somerset. Jeg kom dit midt på dagen og selv om det var i november, var det flere mennesker der inne. Mens jeg ventet på å få snakke med en av de som jobbet der, så jeg på utvalget av hefter de solgte. De hadde i likhet med PRC hefter om kornsirkler, the Tor, Glastonbury Abbey, Kong Arthur, overnattingsmuligheter og så videre. Innholdet var nok noe mer nøkternt enn PRC, men de hadde en del tema og bøker/hefter til felles. Jeg fikk vite av damen der at de hadde hatt en arkeolog på besøk nylig som hadde kunnet fortelle at the Tor og formen dens er skapt av isen fra den forrige istid. Men det er fortsatt ikke helt mulig å forklare jordsmonnet der som er forskjellig fra andre steder i området. Og som hun sa, folk fra Glastonbury er glade i mystiske fenomener som ikke lett kan forklares. Det betyr derimot ikke at det ikke finnes forskjellige forklaringer, men ikke alle er like vitenskapelige.

Jeg vil nå kort presentere de mest vanlige framstillingene av mytene i Glastonbury.²⁵ du finner av å lese faglitteratur, guider og av å snakke med folk i Glastonbury. Mange av mytene har klar kristen symbolikk og blir ofte knyttet til kirken. Likevel er det ikke slik at de kristne mytene og andre myter utelukker hverandre eller er vesentlig forskjellige. De går ofte over i hverandre og mange av detaljene i fortellingene er like, men tolkningen av dem kan være svært forskjellig ut i fra hvilket utgangspunkt fortelleren har.

2.1.1 Josef av Arimatea

Josef av Arimatea er i Glastonbury ofte omtalt som jomfru Marias bror, altså Jesu onkel. Josef av Arimatea er nevnt i bibelen som en rik mann eller rådsherre som gav Jesus en grav.²⁶ Det

²³ Sacred places

²⁴ <http://www.glastonbury-pilgrim.co.uk/#index.php>, "Glastonbury Pilgrim Reception Centre". (nedlasta 03.03.12)

²⁵ Jeg har også valgt ut de mytene som mine informanter trekker fram som viktige i sine liv.

²⁶ Se Mark 15: 42-45, Matt 27: 57-61, Luk 23: 50-54, Joh 19: 38-42

står ikke at de var i slekt, men i Matteus- og Johannesevangeliet står det at han er en disippel av Jesus. I Glastonbury er den vanlige oppfatningen at de er i slekt. Mange har fortalt meg at det skal finnes bevis på at Josef av Arimatea faktisk kom som handelsreisende til Glastonbury, muligens mer enn en gang. Jeg har imidlertid ikke funnet noe dokumentasjon på dette. Slektskapet til Jesus er vel uansett ikke beviselig. Myten sier at Josef slo staven sin i bakken i det han kom til Glastonbury og fra den vokste det opp en tornebusk, The Glastonbury Holy Thorn, som blomstrer på de viktigste kristne høytidene; julen og påsken. I dag finnes det avleggere av det som skal ha vært den opprinnelige busken flere steder i Glastonbury.

Figur 10. A Glastonbury Holy Thorn i hagen til St. Johns Church i High Street. Dette er en avlegger av det som sies å være den opprinnelige busken.

Det sies at Josef tok med seg begeret (chalice) fra det siste måltid, ofte forbundet med den Hellige Gral. I noen versjoner er det to begre. I følge Inger skal disse begrene ha inneholdt blodet som ble samlet når Jesus hang på korset og svetten de tørket av kroppen hans.²⁷ Josef skal ha begravd disse begrene ved foten av the Tor. Fra det samme stedet skal det ha sprunget ut to kilder, en rød og en hvit. I Lloyds versjon hadde han med seg både de to begrene fra korsfestelsen og begeret fra det siste måltidet²⁸. I denne versjonen er de to begrene begravd sammen med ham.²⁹ Stedet der kildene kommer ut er kalt Chalice wells, noe mange mener har sammenheng med det eller de begrene

²⁷ Også Marion Bowman, "Ancient Avalon, New Jerusalem, Heart Chakra of Planet Earth: The Local and the Global in Glastonbury," *Numen* 52, no. 2 (2005): 160 nevner dette som en alternativ myte til grailmyten

²⁸ The Last Supper

²⁹ Lloyd (1999): 8-9

(chalices) som ble gravlagt der av Josef.³⁰ Rundt den røde kilden er det bygd en vakker og stemningsfull hage.

Josef av Arimatea blir ofte gitt æren for å ha brakt kristendommen til England. Han skal ha bygget den første kirken på det stedet Abbeyet senere ble bygget.³¹ Det er også en fortelling at Jesus skal ha vært i Glastonbury som barn³²

2.1.2 Chalice Wells

Chalice Wells har lenge vært et viktig pilegrimsmål, kjent for å kunne kurere sykdommer. Vannet i den røde kilden er veldig rikt på jern, noe som har farget steinen den renner over rød. Bowman sier at det er "assosiert med enten Gudinnens menstruasjonsblod, eller Jesu blod og begeret brukt ved hans siste måltid."³³

Lloyd mener at kildene ble veldig populære på 1750-tallet og legger til en historie om at 5. mai 1751 var det 10 000 mennesker som kom til Glastonbury for å drikke av det hellige vannet. Mange vitnesbyrd ble nedskrevet og vannet skal ha kurert mange forskjellige sykdommer.³⁴

I dag er det mange som snakker om vannets helende effekt. Man kan enten bli helbredet/kurert av å bare drikke det, eller man kan bruke det i ritualer. Dette gjelder spesielt det røde vannet. Øverst i hagen er det en brønn, med en meditasjonshage rundt. Lenger nede kommer vannet ut av munnen til et løvehode i stein. Nedenfor der igjen kommer det ut av fjellveggen og renner nedover en mur som også er farget av vannet. Derifra renner det videre ned i et grunt basseng man kan vasse i. Jeg har hørt flere referere til bassenget som et rituelt basseng. Flere av mine informanter er opptatt av Chalice Wells, noe jeg skal komme tilbake til senere i oppgaven.

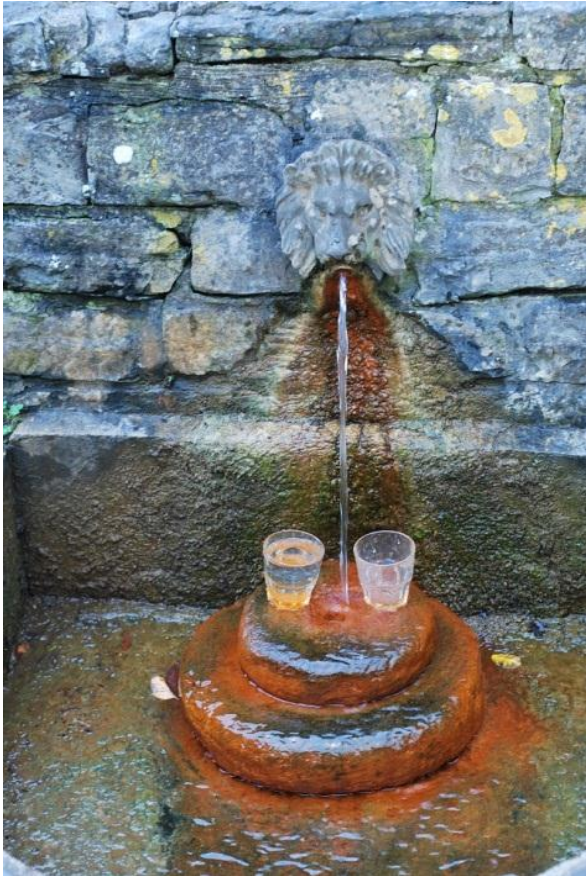
³⁰ Lloyd (1999): 17, Marion Bowman, *Drawn to Glastonbury*, ed. Ian Reader and Tony Walter, Pilgrimage in popular culture (Houndmills: Macmillan, 1993).; 33

³¹ Bowman (2005), Marion Bowman, "More of the Same? Christianity, Vernacular Religion and Alternative Spirituality in Glastonbury," in *Beyond new age: exploring alternative spirituality*, ed. Steven Sutcliffe and Marion Bowman (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000).

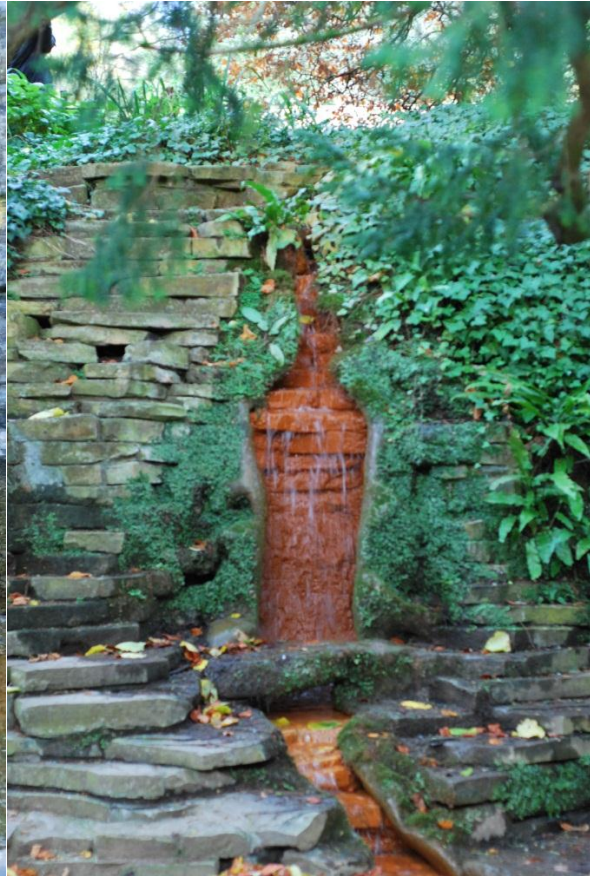
³² Bowman 2005: 161

³³ Bowman (2007): 55

³⁴ Lloyd (1999): 17

Figur 11. Chalice Wells, løvehodet

Figur 12. Chalice Wells, veggen nedenfor

2.1.3 Kong Arthur

I teksten som innleder dette kapittelet er kong Arthurs knyttet til Glastonbury. Arthur er en kjent og viktig mytisk karakter. Selv om kildene i stor grad er skrevet lenge etter Arthur angivelig skal ha levd, mener Lloyd at Arthur må være mer enn en mytisk skikkelse. Hun skriver "it is hard to accept that Arthur never existed at all – the legend is too strong, the evidence, although muddled, is too persuasive."³⁵ Historikere er ikke helt enige om hvorvidt kongen Arthur har eksistert, men mange mener det har vært en krigsherre³⁶ som het Arthur og som ledet et slag ved Mons Badonicus og muligens noen slag etter dette.³⁷ De fleste skriftlige kildene vi har som nevner Arthur er skrevet mange århundrer senere. Han er først nevnt av en waliser kalt Nennius på 800-tallet, men de fleste historiene om ham dukker ikke opp før på 1100-tallet.³⁸ Morgan skriver: "the legends which have gathered around his name are romantic inventions from the twelfth century onwards."³⁹ Man kan ikke avvise at en konge

³⁵ Lloyd (1999): 33

³⁶ War-leader

³⁷ Kenneth O. Morgan, *The Oxford history of Britain* (Oxford: Oxford University Press, 2010).

³⁸ Morgan (2010): 65-66, F. M. Stenton, *Anglo-Saxon England* (Oxford: Oxford University Press, 1971), 4-6

³⁹ Morgan (2010): 65

eller kriger ved navn Arthur har eksistert, men det synes som om han var mindre viktig i sin samtid enn det han har blitt i britisk “folkeminne”.

Kong Arthur skal ha blitt brakt til et mytisk sted kalt Avalon etter å ha blitt skadet i et slag. I Glastonbury er den vanlige oppfatningen at byen er Avalon. Landskapet skal visst stemme overens med myten og selve det materielle stedet Glastonbury er med på å bekrefte myten. Eller man kan se det på en annen måte, stedet Glastonbury er med på å skape myten. Som tidligere nevnt skal sløret mellom denne verdenen og en annen være veldig tynt i Glastonbury⁴⁰ og *den andre verdenen* blir ofte identifisert som Avalon.

Lloyd forteller en historie om en konge som hørte en profeti fra en omreisende sanger om at Arthur skulle være gravlagt på Glastonbury Abbey.⁴¹ Han sendte da bud om at munkene måtte grave opp graven. Der fant de et uthulet tre med to skjeletter. Det var en mann og en kvinne gravlagt med et blykors hvor det var innrisset på latin ”Here lies buried the renowned king Arthur with Guinevere his second wife in the Isle of Avalon.”⁴² Bowman sier at det ble kjent i 1190 at disse skjelettene skulle være funnet og de ble viktige for at pilgrimstrafikken til Glastonbury økte. Skjelettene ble begravd på nytt i slutten av 1200-tallet. I dag er den angivelige graven markert med et skilt. En av mine informanter fortalte at man skulle klippe neglene sine eller en liten lokk av håret, legge det på graven og så kunne man ønske seg noe.

2.1.4 Energier og laylines

Glastonbury sies å være et spesielt energisted. Den vanligste forklaringen på dette er at stedet ligger i knutepunktet mellom to eller flere laylines⁴³. Etter å ha snakket med mange forskjellige mennesker i Glastonbury har jeg fått forklart at laylines er energikanalene til jorden. De fungerer på samme måte som de energilinjene vi har i kroppen og som forskjellige terapeuter bruker, blant annet akupunktører. Energilinjene i naturen gir steder energier som kan påvirke våre egne energier og kan hjelpe oss i vår spirituelle reise. Spirituelle opplevelser kan altså være mye sterkere på slike steder. Noen sier også at den gamle kirken hadde denne kunnskapen og det er derfor det er bygget kirker på de stedene der energien er som sterkst.⁴⁴ Bowman skriver at det finnes forestillinger om at de tidlige kristne skal ha blitt lært dette av druidene og at kirker ble bygget på hedenske helligsteder. Mikael- og Marialinjen sies å løpe

⁴⁰Bowman (2004), Bowman (2007) Det engelske ordet er veil. I den norske artikkelen fra 2007 er ordet slør brukt.

⁴¹ Dette skal ha vært på slutten av 1100-tallet.

⁴² Lloyd (1999): 28

⁴³ Skriver noen ganger leylines

⁴⁴ Denne oppsummering er min oppfatning av forestillinger etter å ha snakket om temaet med flere mennesker i Glastonbury, både informanter og andre.

gjennom Glastonbury og møtes ved the Tor.⁴⁵ Det fortelles også at det er to linjer som krysser ved Abbeyet og at både the Tor og Glastonbury Abbey er svært viktige energisteder.

Folk i Glastonbury snakker ofte om den spesielle energien der. Energi er et viktig begrep innenfor det spirituelle miljøet. At Glastonbury er et populært reisemål kobles ofte til den viktige energien som er det som gjør de materielle stedene spesielle.

2.1.5 Myten om Glastonburys tiltrekningskraft

«Den overordnede myten er at om du kommer hit når du skal, så forandres livet ditt for alltid.»⁴⁶ Inger forteller dette i intervjuet med meg. Byen trekker deg dit og holder deg der til problemene dine er løst. I noen tilfeller kommer du og reiser igjen, men ender opp der igjen ved en senere anledning. Tanken er at du må komme til rett tid og da hjelper Glastonbury deg. Hun forteller om noen gode venner av henne som flyttet dit og følte en øyeblikkelig tilhørighet.⁴⁷ Marion Bowman tar opp Glastonburys tiltrekningskraft i en artikkel fra 1993.⁴⁸ Der skriver hun at Glastonbury har en historie for å være et pilegrimsmål. I lange tider har mennesker vært dratt mot Glastonbury. Mange hun har snakket med har lignende meninger som Inger. Glastonbury trekker deg dit. Noen kommer som pilegrimer, andre som turister. Men i følge Bowman er det i noen grupperinger snakk om «‘unconscious’ pilgrims».⁴⁹ Det er mennesker som føler seg tiltrukket av Glastonbury uten å vite hvorfor. Det er altså en forestilling om at det er noe i byen som trekker mennesker dit. Bowman skriver «The fact that many people felt not only drawn to Glastonbury, but as if events actively conspired to get them there confirmed the rightness of their desire to stay on.»⁵⁰ Dette er mennesker slik som Ingers venner, som kommer dit, føler seg hjemme og blir der⁵¹. Bowman konkluderer med at det er ønsket om å oppleve det mangfoldige Glastonbury som lenge har vært grunnen til at så mange har reist dit, men at det i dag er et større mangfold i begrunnelsene for å reise dit.

⁴⁵ Bowman (2007): 60

⁴⁶ Fra intervjuet med Inger, se kapittel 8.4

⁴⁷ ibid

⁴⁸ Bowman (1993)

⁴⁹ Bowman (1993): 42

⁵⁰ Bowman (1993): 58

⁵¹ Se kapittel 8.4

DEL 2 – TEORI

3. Narrativ

Mennesker forteller historier. Noen sanne, noen fiktive, noen uten klare skiller mellom sannhet og fiksjon. Fortellinger finnes i mange former. De finnes innenfor sjangerrammer som for eksempel myter, romaner, fabler, skrøner, noveller og de finnes i daglige beretninger uten faste former. De finnes i skriftlig form, som bilder, som film, som samtaler og i alle former for kommunikasjon. Det som er felles for de alle er at de har en funksjon. Selv om en fortelling ikke har en moral eller et revolusjonerende hovedpoeng fortelles de av en grunn. En viktig del av det å være menneske er at vi forstår verden bedre av å snakke om den. Våre meninger eksemplifiseres, våre følelser forklares, våre mål skisseres opp, våre liv skildres ved å fortelle om hendelser som er viktige for oss. Hvem som er inne og hvem som er utenfor, både geografisk og sosialt, blir formidlet gjennom fortellinger om steder og menneskene der. Dette er fortellinger om tilhørighet eller om ønsket om tilhørighet. Hver dag forteller vi om noe i våre liv og andre sine liv og gjennom dette forstår vi verden.

3.1 Narrativer

Narrativ er en kompleks kategori som ikke lett lar seg definere. Georgakopoulou skriver

Narrative remains as elusive, contested and indeterminate in meaning a concept as ever, variously used as an epistemology, a methodological perspective, an antidote to positivist research, a communication mode, a supra-genre, a text-type; more generally, as a way of making sense of the world, at times equated with experience, time, history and life itself; more modestly, as a specific kind of discourse with conventionalised textual features.⁵²

Definisjonene av narrativ varierer alt etter hvilket fagfelt de hører til eller hvilken funksjon de har i den sammenhengen de blir brukt. David Herman skisserer en arbeidsdefinisjon av narrativ i sin bok *Basic Elements of Narrative*.⁵³

rather than focusing on general, abstract situations or trends, stories are accounts of what happened to particular people – and of what it was like for them to experience what happened – in particular circumstances and with specific consequences. Narrative, in other words, is a basic human strategy for coming to terms with time, process, and change⁵⁴

I boken prøver Herman å finne ut hvilke elementer narrativer består av. I den sammenhengen lager han definisjonen for å skille mellom «storytelling and other modes of representation.»⁵⁵

⁵² Alexandra Georgakopoulou, *Small stories, interaction and identities* (Amsterdam: John Benjamins Pub., 2007).; 1

⁵³ David Herman, *Basic elements of narrative* (Chichester: Wiley-Blackwell, 2009).

⁵⁴ Herman (2009): 1-2

⁵⁵ Herman (2009): 1

Videre skriver han at selv om narrativer står i kontrast til akademiske modeller er de ikke på noen måte mindre verdt. Han mener narrativer er måten vi forstår «tid, prosesser og forandring».⁵⁶ Vitenskapen forstår hvorfor det blir regn eller hvorfor det snør, men kun fortellinger kan gjengi hvordan det føles å gå en tur i årets første snøfall.⁵⁷

Anne Horsdal har et flerfaglig utgangspunkt i sin teoretisering av narrativ. Hun mener det har et sosialt element, et kroppslig element og et kognitiv-emosjonelt element. Fordi narrativer er et så grunnleggende trekk ved menneskelig kommunikasjon og kunnskapstilegnelse er det et emne som er studert innenfor veldig mange fagfelt, spesielt i humanistiske fag, samfunnsvitenskapen og psykologien.⁵⁸ Flere forskere har derfor et flerfaglig utgangspunkt når de skal definere og teoretisere rundt narrativer. Som Herman uttrykker det «a truly cross-disciplinary approach to stories (...) may help reveal the extent to which human intelligence itself is rooted in narrative ways of knowing, interacting and communicating.»⁵⁹ Narrativer handler altså ikke bare om selve fortellingen, men det er måten man tilegner seg kunnskap og samhandler med andre mennesker.

Telling a story in a conversation can be considered as a prototypical form of human communication: In this activity language is used to

- transcend the mutually accessible here-and-now by referring to a past event,
- share emotions and attitudes with respect to this past event and its participants,
- display and negotiate the narrator's/character's concept of self,
- fulfill cognitive, communicative and interactive functions such as sensemaking, informing, amusing, "unburdening", positioning.⁶⁰

Becker og Quasthoff viser her til hvordan narrativer er en måte å identifisere seg selv og gruppen man tilhører. I tillegg har det å fortelle om hendelser i fortiden visse funksjoner i den sosiale konteksten. Litt til her.

⁵⁶ Herman (2009): 2, min oversettelse

⁵⁷ Herman (2009): 2

⁵⁸ Se for eksempel Lena Mossberg, "At skabe oplevelser ved hjælp av storytelling," in *Oplevelsesøkonomi: produktion, forbrug, kultur*, ed. Jørgen Ole Bærenholdt and Jon Sundbo (Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2007)., Tabea Becker and Uta M. Quasthoff, "Introduction," in *Narrative interaction*, ed. Tabea Becker and Uta M. Quasthoff (Amsterdam ; Philadelphia: John Benjamins Publ., 2004)., Jens Brockmeier and Donal Carbaugh, "Introduction," in *Narrative and identity: studies in autobiography, self and culture* (Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2001)., Jerome Bruner, "Life as Narrative," *Social Research* 54, no. 1 (1987)., Michael Murray, "Narrative Psychology," in *Qualitative psychology: a practical guide to research methods*, ed. Jonathan A. Smith (London: Sage, 2008)., Georgakopoulou (2007)

⁵⁹ Herman (2009): 9

⁶⁰ Becker og Quasthoff (2004): 1

De forfatterne jeg har forholdt meg til⁶¹ når det gjelder narrativer, nevner at narrativer også kan være fiktive, men de arbeider ikke med denne typen narrativer. De teoretiserer i all hovedsak rundt narrativer mennesker forteller om seg selv eller andre mennesker. Jeg tar i denne oppgaven utgangspunkt i deres definisjoner, men utvider denne litt ettersom det i min oppgave også handler om narrativer som forholder seg til mytiske skikkelser og ikke-menneskelige personer⁶². Å kalle disse fiktive blir også feil. I stedet for å bruke *particular people* som Herman har brukt, har jeg valgt å bruke *sosial aktør*. Denne sosiale aktøren kan da være menneskelig, fiktiv, overmenneskelig, utenomjordisk, en ikke-menneskelig person og/eller transendent, men fungerer som en sosial aktør i det gitte narrative.

I denne masteroppgaven vil jeg som Herman lage meg en arbeidsdefinisjon. Jeg tar utgangspunkt i de forfatterne jeg har trukket fram over og ser på *narrativer som fortellinger om det som skjer med en sosial aktør i en gitt situasjon og hvordan denne opplevelsen formidles. Bakgrunnen for narrativ er gitt i en sosial kontekst hvor språket og elementer i fortellinger er påvirket av denne. Narrativer er personlige beretninger som skaper, reskaper og utvikler sosial og personlig identitet*. Det er viktig å presisere at den sosiale aktøren her kan være noe(n) som oppfattes som en sosial aktør av den som forteller narrative og muligens også av den eller de som hører/leser narrative.

3.2 Forskjellen på fortelling og narrativ

Som vi ser i Hermans definisjon bruker han både *stories* og *narrative* i samme sammenheng. Anne Eriksen og Torunn Selberg⁶³ skiller heller ikke mellom kategoriene fortelling og narrativ på en annen måte enn at narrativer er et begrep som ofte brukes i faglitteratur om fortellinger.⁶⁴ Jeg velger å legge meg på den linjen. I oppgaven bruker jeg begge begrepene synonymt, mest for å få mer variasjon i språket.

3.3 Fiktive narrativer

Fiktive narrativer formidles gjerne som underholdning, men de har også forskjellige funksjoner som mennesker relaterer til sine liv. For eksempel lærer romaner leseren noe om

⁶¹ Michael Bamberg, Anna De Fina, and Deborah Schiffrin, *Selves and identities in narrative and discourse* (Amsterdam: John Benjamins, 2007)., Jens Brockmeier and Donal Carbaugh, *Narrative and identity: studies in autobiography, self and culture* (Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2001)., Georgakopoulou (2007), Herman (2009), Becker og Quasthoff (2004)

⁶² Jeg bruker begrepet «ikke-menneskelige personer» heller enn for eksempel «guder og makter», for det kan også inkludere slike som ikke regnes som guder eller makter, som for eksempel avdøde mennesker, spøkelseser og engler. «Guder og makter» bruker Gilhus og Mikalsson (2001); 29 i en definisjon der de bruker «kommunikasjon» med disse som utgangspunkt.

⁶³ Anne Eriksen and Torunn Selberg, *Tradisjon og fortelling: en innføring i folkloristikk* (Oslo: Pax, 2006).

⁶⁴ Eriksen og Selberg (2006): 167-170

andre menneskes mulige situasjon. En sjanger som fabler har ofte klare moralske poenger. Noen fiktive fortellinger er laget for å skape oppstandelse, og i noen tilfeller opprør. Fiksjon brukes også som kritikk. Jens Bjørneboes *Uten en tråd* er et eksempel på en roman som rokker ved samfunnets moral, eller den gjorde det i 1966. En roman som har skapt veldig store reaksjoner er Salman Rushdies *Sataniske vers*. Denne romanen førte til at han ble truet på livet og måtte leve i konstant redsel. Etter min mening får en del fiktive fortellinger også status som å være sannhetsbærere. Det gjelder blant annet forfattere som Margit Sandemo, Paolo Coelho og Marion Zimmer-Bradley som alle har skrevet romaner som har vært viktig for spredningen av nyreligiøse idéer. Bøkene deres er gitt ut i store opplag. De fiktive fortellingene har også en sosial funksjon og er en kilde til kunnskap om verden og idéer. DETTE ER FRA MITT HODE. FINN REFERANSE ELLER KUTTE?

3.4 Det sosiale miljøets rolle

Selv om narrativer er personlige beretninger er det ikke slik at våre narrativ oppstår i et vakuum. Vi er ikke enkeltstående individer som ikke påvirkes av andre, vi er sosiale vesener og fortellinger oppstår i samhandling med andre. Den sosiale sammenhengen et narrativ fortelles i er avgjørende for hvordan og hvorfor noe fortelles. Selv om du forteller samme historie kan rammene rundt forandre hvilke elementer som inkluderes, hvilke ord man bruker, hva man ikke tar med, hva som vektlegges og så videre.

I en intervjusituasjon fortelles narrativer gjerne etter hva man tror intervjueren kunne tenke seg å høre. Dette er bra, i den forstand at man får høre fortellinger som passer inn i prosjektet. Samtidig gjør det at man kan gå glipp av fortellinger som kan være interessante, men kanskje oppfattes som for ordinære eller uinteressante å fortelle om. Jeg har nok gått i fellen å spørre etter spesielle opplevelser. Samtidig, som jeg viser senere, er det gjerne de unike opplevelsene vi husker. FINN LITTERATUR SOM STØTTER DETTE.

Samfunnet har gjerne også etablerte sosiale narrativ som vi bruker som grunnlag for eller forklaringer på våre personlige narrativ. Noen måter å fortelle historier er vi lært opp til i det vi er en del av et samfunn og er noe vi ikke reflekterer over.⁶⁵ Horsdal sier at det ikke finnes kulturer som ikke har narrativer, men at formen og innholdet er kulturavhengig.⁶⁶ Narrativene prøver å organisere verden gjennom å tillegge en rekke handlinger en kausal forbindelse.

⁶⁵ Murray (2008): 113-114

⁶⁶ Horsdal (2012): 3

Mange forskere er av den oppfatning at funksjonen de har er å skape mening.⁶⁷ Våre narrativer hjelper oss ofte gjennom kriser. Mange opplevelser krever at vi bearbeider de mentalt. Gjennom denne bearbeidelsen skaper vi personlige narrativer som forklaring på hva som har skjedd og ofte på hvorfor vi reagerte som vi gjorde og hvorfor ting er blitt som de er blitt. Det trenger ikke være store forandringer i våre dagligdagse rutiner for at vi skal synes det er vanskelig. Vi bruker da narrativ for å løse at noe ikke er som det pleier.⁶⁸ Murray sier: “Humans are action centers that strive within bounds to create their own worlds. They provide narrative accounts of their experience that imply their role or lack of role in shaping these events.”⁶⁹

For noen av mine informanter er alternativmiljøet i Glastonbury den sosiale rammen og deres depot av idéer, forestillinger, språk, fortellinger og strukturer er helt klart fra dette miljøet. Opplevelsen jeg hadde med de to damene på George and Pilgrim som jeg innledet denne oppgaven med⁷⁰ var for meg litt surrealistisk. Det følte som de mistenkte meg for noe jeg ikke vet hva er. De snakket om romvesener og en ny tid som det var den mest naturlige ting i verden. For dem var samtalen sannsynligvis helt hverdagslig. Begge hadde kjennskap til denne diskursen. Begge forsto språket som ble brukt og fortellingene knyttet til disse forestillingene. Jeg følte meg litt «out of place»⁷¹. Selv om jeg etter hvert har lest mye faglitteratur om både Glastonbury og nyreligiøsitet så har jeg ikke samme forståelsen av deres symbolverden; deres forestillingsverden. Deres verden ser annerledes ut enn min. Jeg forstår den ved hjelp av analytiske verktøy og som flue på veggen. Som en del av det sosial miljøet, kjenner man til kulturelle koder, betydningen av det symbolske språket og man har kjennskap til de «tingene man kan føle, men ikke se»⁷². Våre muntlige narrativer er ofte intertekstuelle i det at vi siterer, referer og omtaler kulturelle elementer som er kjente. Mange ganger kan man vurdere noen ut i fra om de tar referansene våre. Vi oppdager da om vi har et felles kulturelt depot.

⁶⁷ Horsdal (2012): 3 Murray (2008): 114-115, Herman (2009): 2

⁶⁸ Murray (2009) 114-115

⁶⁹ Murray (2008): 115

⁷⁰ Se side 2

⁷¹ Se kapittel 5.1

⁷² I en uformell samtale med en av informantene fortalte hun at det er slik hun vet at det finnes mer enn den fysiske verden.

3.4 Narrativ kommunikasjonsmodell

Jeg har laget en narrativ kommunikasjonsmodell basert i hovedsak på Herman⁷³ og Murray for å vise hvordan vi kommuniserer og hvordan vår bakgrunn påvirker narrative i en samtale.

Figur13.

Dette er en ganske generell kommunikasjonsmodell der det handler om en to eller flere mennesker som snakker med hverandre (også gjennom skrift og bilder). Den som er mottaker og tolker vil aldri ha helt samme forståelsesrammene som produsenten, men jo mer de har til felles, jo bedre vil de forstå hverandre. La oss for eksempel si at to nordmenn, oppvokst i samme del av Bergen, som har gått på samme skole, har felles venner, går på samme studiet og har ganske like politiske og moralske standpunkt og kanskje er nære venner forstår hverandres narrativer ganske godt. De vil gjerne forstå mye som ikke er eksplisitt kommunisert også. En som har vokst opp i Bergen som snakker om livet med et barn oppvokst på gata i Mumbai vil nok ha mye større problemer med å forstå hverandre sine narrativ.

Dersom den kulturelle og/eller institusjonelle forståelsen er ganske lik for produsent og den som tolker kan narrative gi mening på en helt annen måte enn dersom den forståelsen ikke er der. Mine informanter i Glastonbury har en annen forståelsesramme for de fenomenene jeg studerer enn det jeg har. Min er tuftet på religionsvitenskapelige rammeverk. Derfor kan jeg nok ikke påberope meg å forstå deres narrativer på den måten de selv gjør det. Jeg ser narrative deres i lys av mitt akademiske rammeverk og er mer analytisk og mindre emosjonell i forhold til opplevelsene de skisserer. Selvfølgelig synes jeg de er interessante på et ikke-intellektuelt nivå også. Men jeg har ikke opplevd det de har opplevd. Språket,

⁷³ Herman (2009), Murray (2008)

forståelse av sjanger og forståelse av tekst⁷⁴ er også elementer som påvirker hvordan vi tolker andres narrativer om dem selv. Språket som blir brukt i Glastonbury ville ikke nødvendigvis gitt mening for alle. Heller ikke mer intertekstuelle referanser til for eksempel mytene eller litteratur.⁷⁵

3.5 Narrative strukturer

Det mange synes å være enig om er at narrativer er fortellinger bundet sammen av en rekke elementer eller hendelser. Måten man strukturerer fortellingene på tillegger ulike hendelser i et narrativ en kausal forbindelse. Det vil si at i narrativet er det en selvfølge at det ene elementet følger den andre, selv om disse elementene i utgangspunktet eksisterer/kunne eksistert uten det andre. Disse rekkene av hendelser er med på å skape mening for den som forteller og i mange tilfeller den/de som lytter.⁷⁶

Narrativer er stort sett strukturert på samme måte. De har en begynnelse, en midtdel og en slutt.⁷⁷ Narrativ er fortellinger som skaper mening i menneskers liv og skaper orden i en uordnet verden. Vi bruker narrativer for å skape mening, fortelle historier om oss selv og hvem vi vil være, for å bearbeide ting som vi oppfatter som uorden og de setter oss inn i en sosial sammenheng.⁷⁸ Noen ganger har narrativer en åpen slutt. Da må mottakerne konstruere slutten. Siden narrativer ofte også har en sosial funksjon sier narrative våre ofte noe om gruppetilhørighet.⁷⁹ Narrative fra Glastonbury bruker språk fra, om en kan kalle den det, nyreligiøse narrative sjangeren. I tillegg til selve sjangeren handler det også om ordene man bruker, stemningene man beskriver, hva som legges vekt på og hvordan man konstruerer seg selv i gruppen, utenfor andre grupper og ofte i forhold til sitt tidligere selv.

3.6 The hindsight bias

I retrospekt er ofte utfallet av en hendelse veldig selvsagt. Du trekker lett linjene mellom elementene i hendelsesforløpet og de virker helt selvsagte. Mange psykologiske eksperimenter viser at i retrospekt er alt alltid helt klart. Men når man på forhånd skal prøve å forutsi resultater viser det at vi sjeldent faktisk klarer å se tegnene.⁸⁰ Når man ser livet sitt i

⁷⁴ Tekst i utvidet forstand, som språklig kommunikasjon.

⁷⁵ For eksempel bøker av Rudolf Steiner, eller Deepak Chopra.

⁷⁶ Horsdal (2012), Murray (2008)

⁷⁷ Murray (2008): 114

⁷⁸ Murray (2008): 115-116

⁷⁹ Murray (2008): 116

⁸⁰ For eksempel kan leger som får opplyst symptomer og obduksjonsrapporten synes at den legen som stilte diagnosen burde ha sett hva årsaken var, mens leger som bare får opplyst symptomene mye sjeldnere klarer å diagnostisere den døde pasienten. David G. Myers, *Social psychology* (Boston: McGraw-Hill, 2008).; 15

retrospekt ser man klare sammenhenger mellom hendelser og mange ganger tror man at man «egentlig» visste det den gangen også. I virkeligheten konstruerer man en dypere kunnskap og klarere sammenhenger i retrospekt enn det mest sannsynlig var.⁸¹ Når vi ikke husker nøyaktig noe fra vår fortid vil det vi vet i dag påvirke det bildet. Så det du har lært de ti årene etter det du forteller om hendte påvirker ditt minne om hva som hendte.⁸² Myers summerer slik «We all selectively notice, interpret, and recall events in ways that sustain our ideas. Our social judgments are a mix of observation and expectation, reason and passion.»⁸³ Vi husker ikke nødvendigvis alt slik det var. Vi er ikke bare rasjonelle. Vi er også påvirket av følelser.

3.7 Oppsummering

4. Myter

I dagligtalen bruker vi ofte begrepet myte for å snakke om noe vi anser som usant. Avisene har ofte overskrifter som avslører «ti myter om ...». Det kan være seg helsevesenet eller hvem som er dårligst til å kjøre bil av kvinner og menn.⁸⁴ På Discovery Channel prøver programlederne i Mythbusters å, mer eller mindre vitenskapelig, avlive myter vi har om mye forskjellig. En myte som lar seg bevise er ikke lenger en myte i dagligtalen. I religionsvitenskapen har mytebegrepet en annen betydning⁸⁵. En myte er en fortelling som er sann for de aktørene som bruker og forteller den. Religionsviteren «tar utgangspunkt i de troendes oppfatning, og ikke sitt personlige syn på den enkelte mytens eventuelle sannhet eller usannhet.»⁸⁶ Som forsker anser vi myten sann i den forstand at den er sann for de som tror på den og bruker den, men selv forholder vi oss ikke til det faktiske sannhetsinnholdet. Vi prøver ikke å vitenskapelig bevise eller motbevise for eksempel at jorden ble skapt på syv dager, men vi prøver å forstå hva det betyr for aktører å tro at verden ble til på denne måten.

I introduksjonen til «Myte, magi og mirakler»⁸⁷ skriver Mikalsson om hvordan man kan bruke myte som en analytisk kategori innenfor studiet av nyreligiøsitet. Mikaelsson peker på at vi kan se myten som noe mer enn en «dramatekst for riten eller en sosial

⁸¹ Myers (2008): 14-15

⁸² Myers (2008): 82-83

⁸³ Myers (2008): 83

⁸⁴ Dette er eksempler på hva slike saker kan «avlive myter om». Slike overskrifter dukker opp med jevne mellomrom.

⁸⁵ Ingvild Sælid Gilhus and Lisbeth Mikaelsson, *Nytt blikk på religion: studiet av religion i dag* (Oslo: Pax, 2001).

⁸⁶ Gilhus og Mikalsson (2001): 104

⁸⁷ Lisbeth Mikaelsson, "Innledning," in *Myte, magi og mirakel: i møte med det moderne*, ed. Bente Gullveig Alver (Oslo: Pax, 1999).

legitimeringsinstitusjon»⁸⁸ Hun vektlegger myten som en fortelling og mytiske fortellingens funksjon som «symbol- og metaforreservoar»⁸⁹ der elementer fra mytene dukker opp i nye sammenhenger og er felles kulturelle referansepunkter for aktuelle aktører. Hun skriver:

Dens funksjon er også å være en meningshorisont, et skapende utsyn mot virkeligheten. Følgelig blir det å binde myten til en bestemt form, eller se den som en genre, utilstrekkelig. Isteden må vi betrakte myten som en kulturell meningsdannelse langt mer kompleks enn den som ligger klart i dagen.⁹⁰

Denne forståelsen av mytebegrepet er mitt utgangspunkt i denne oppgaven. Når jeg i andre kapittel skrev om Glastonburymytene er dette en framstilling av min versjon etter å ha hørt de mytiske fortellingene i forskjellige varianter, med forskjellige detaljer. Dette er altså ikke en framstilling av den «rette myten».

Marion Bowman skisserer noen generelle tendenser⁹¹ i Glastonburys spirituelle landskap i en artikkel om sammenhengen mellom kristendom, «vernacular religion» og alternativ spiritualitet i Glastonbury.⁹² I denne sammenhengen er remytologisering et interessant trekk. Folklorestikkens aktiviteter på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet har gjort at myten har blitt gjenoppdaget, revitalisert, tolket på nytt og blitt integrert i menneskers personlige narrativer. Nye myter har også blitt til.⁹³ Glastonbury er et sted der mytene står sterkt og knytter byen til fortiden samtidig som menneskene knytter mytene til sine personlige fortellinger og knytter også sine personlige fortellinger til fortiden.⁹⁴ ”Glastonbury, the focus of so much myth-making for so long, is naturally very much affected by this trend, both in terms of myths about Glastonbury’s past and the effect on individuals in the present.”⁹⁵ Bowman viser hvordan spiritualiteten i Glastonbury i stor grad er påvirket av den kristne praksisen på stedet, samtidig som de kristne låner fra og er åpne for samhandling med den alternative spiritualiteten. De kristne mytene er til stede i fortellingene mine informanter forteller, ofte i en litt annen drakt enn i den kristne konteksten. Meningen til myten forandrer ofte form i den spirituelle konteksten.

Mytebegrepet brukes både emisk og etisk! Diskuter!

⁸⁸ Mikaelsson (1999): 27

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid.

⁹¹ The personal quest, Mix-and-mach’ spirituality, remythologising, healing, the golden age and the noble savage, celts, revival of traditional customs, native peoples, hidden wisdom, past-life and reincarnation, interconnectedness, sacred landscapes and topophilia og pilgrimage

⁹² Bowman (2000): 86-92

⁹³ Bowman (2000): 87-92

⁹⁴ Bowman (2000): 87

⁹⁵ Ibid.

4.1 Oppsummering

Jeg tar i denne oppgaven utgangspunkt i forståelsen av myter som fortellinger, eller narrativer, som en del av meningsskapelsen i en spesiell sosial kontekst. Jeg vil se på hvordan både tradisjonelle fortellinger om Glastonbury blir gjentolket og gjenskapt og er et av grunnlagene for mine informanternes narrativer og hvordan de tolker sin egen identitet i Glastonbury. Mytene inneholder spesielle symboler og sosiale aktører spesielt knyttet til stedet Glastonbury

5. Stedsoppfatning og stedsdannelse

Oppfattelsen av steder er ikke objektive. Mennesker påvirkes av steder og påvirker stedet, blant annet gjennom å fortelle om det. Et sted er ikke kun rom, men har forskjellig betydning ut i fra forskjellige menneskers samhandling med stedet. Oppfattelse av steder handler om grenser og politikk. Men det handler også om historiene tilknyttet stedene.⁹⁶ De handler om identitet, kultur og revitalisering. Steder er også materielle enheter, gjerne avgrenset av fysiske eller imaginære grenser. Man oppfatter ikke lenger kultur og steder som statiske enheter som former mennesker. Kultur er skapt av menneskelige aktører. Den blir omskapt, revitalisert og fornyet. Det samme skjer med steder.⁹⁷ Globaliseringen har ført til at steder blir likere hverandre og har igjen ført til at mange har blitt mer opptatt av å ta vare på det unike på lokalplan. Man bruker historier og segner for å skape forestillinger om landskapet og stedene. Mange steder gjenskapes fortiden og stedet blir knyttet til historien.⁹⁸ Et religiøst eksempel er pilegrimsvandring til Santiago de Compostela, der det synes å være det å gå (og slite) seg fram i et landskap der mange har gjort det samme i mange århundrer før oss er det som er den viktigste motivasjonsfaktoren for reisen.⁹⁹ Forståelsen av steder er derfor knyttet til historie og kultur og følelsen av tilhørighet i historien. Mange steder vi kommer til er identitetskapende og fortellinger om disse stedene er en del av vår personlige historie. De blir en viktig del av våre livsnarrativer.

⁹⁶ Torunn Selberg, "Mennesker og steder - innledning," ed. Torunn Selberg and Nils Gilje (Bergen: Fagbokforl., 2007), 9-13. Nina Gunnerud Berg and Britt Dale, "Sted – begreper og teorier," in *Mennesker, steder og regionale endringer*, ed. Nina Gunnerud Berg (Trondheim: Tapir akademisk forl., 2004), 38-46.

⁹⁷ Selberg (2007): 9-13, 18-19

⁹⁸ Selberg (2007): 14-17, Berg og Dale (2004): 46-49.

⁹⁹ Se Anka Ryall, "Også jeg: gjentakelsens poetikk i litterære pilegrimsreiser til Santiago de Compostela," in *Religiøse reiser: mellom gamle spor og nye mål* (Oslo: Universitetsforl., 2007).

5.1 Stedstidentitet – en form for personlig identitet

Berg og Dale¹⁰⁰ peker på et viktig aspekt av stedsfølelse, nemlig det å være *in place* eller *out of place*. Man føler tilhørighet til steder, ikke bare til hjemsted, men til andre steder der en føler seg «hjemme». Føler man seg derimot som en utenforstående (*out of place*), skaper dette dårlige assosiasjoner og dårlige opplevelser.¹⁰¹ Denne følelsen av å føle seg hjemme er viktig i vår identitetsbygging. Hjemme er ikke nødvendigvis bare ett sted. Mange studenter kaller for eksempel både stedet de har vokst opp og studiesteder for «hjemme». En måte å tenke på stedsidentitet er å dele det inn i tre kategorier for hvordan man er «inne»¹⁰². *Physical insideness* har med hvordan ditt fysiske deg er kjent med detaljer ved det fysiske stedet. Et annet element er *social insideness* som går på om du føler deg som en del av lokalsamfunnet. Det tredje er *autobiographical insideness* handler om «sense of rootedness».¹⁰³ «Often unspoken and taken for granted, autobiographical insideness seemed to arise out of individuals' transactions within a place over time.»¹⁰⁴ Det er altså ikke bare stedet som er viktig for følelsen av tilhørighet, men også følelsen av å være en del av samfunnet og etterhvert føler man også at man har røtter der.¹⁰⁵ Språk spiller også en viktig rolle i konstruksjonen av identitet knyttet til steder. Sted-selv forhold blir uttrykt gjennom narrativer der en forankrer plottet i steder som har betydning for enkeltmennesker.¹⁰⁶ Et annet poeng er at forståelsen av steder kan skje gjennom menneskelig kommunikasjon og språk. Steder er altså ikke bare personlig konstruerte steder, men sosialt konstruerte steder¹⁰⁷. Vår forståelse av oss selv er knyttet til det sosiale miljøet, både i forhold til hvordan vi ser oss selv i det, men også hvordan det i samhandling konstrueres felles forestillinger. Disse får igjen individuelle utslag, men mye av forståelsen av hvem vi er baserer seg på hvordan vi forstår vårt sosiale liv og steder dette konstruerer.

5.2 Oppsummering

Alle steder er materielle. De kan ha hus, trær, kirker, butikker og så videre. Men i tillegg til det materielle er steder noe som i stor grad blir konstruert av menneskers sosiale liv. Steder er også med å skape både sosial og personlig identitet. Glastonbury blir da «skapt», slik som det

¹⁰⁰ Berg og Dale (2004)

¹⁰¹ Berg og Dale (2004): 51-53

¹⁰² En teori lansert av G. D. Rowles, referert av John Dixon and Kevin Durrheim, "Displacing place-identity: A discursive approach to locating self and other," *British Journal of Social Psychology* 39, no. 1 (2000).

¹⁰³ Dixon og Durrheim (2000): 29

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Selv om man føler tilhørighet ved et sted trenger man ikke å føle at man har slått røtter der. Dette er noe som kan ta mange år.

¹⁰⁶ Dixon og Durrheim (2000): 30-31

¹⁰⁷ Dixon og Durrheim (2000): 31-32

oppfattes av enkeltmennesker, i samhandling mellom mennesker som forteller om hva Glastonbury er. Det å føle seg hjemme et sted, eller føle seg in place eller out of place handler også om å forstå verdensbildet og hvorfor Glastonbury er som det er. Språket i Glastonbury er preget av verdensbildet til menneskene som bor der. Dersom du ikke tilhører, det Bowman kaller «en særpreget åndelig subkultur»,¹⁰⁸ kan man føle seg ganske out of place. Som vi skal se senere forteller noen av mine informanter om følelsen av å finne tilhørighet i Glastonbury. Dette kommer jeg tilbake til.

6. Identitet

6.1 Personlig identitet består av flere elementer

Eriksen og Selberg skriver at identitet i forskningen er noe som er prosessuelt. Det er ikke en statisk essens av et individ, men noe som hele tiden er i forandring. «Perspektivet kan også kalles konstruktivistisk, fordi identitet forstås som noe som aktivt bygges opp av ulike elementer, ikke som noe objektivt og endelig gitt. Identitet er noe man skaper like mye som man «har».¹⁰⁹ Identitet er heller ikke noe rent personlig. Man skaper også identitet i relasjoner til både enkeltmennesker og større eller mindre grupper. Identitet kan også tillegges av andre. Samtidig kan man si at man ikke har en enkelt identitet som til alle tider er «synlig». Den sosiale sammenhengen har mye å si for hvilken del av din identitet som er mest fremtredende. Dersom du skal opptre som en profesjonell i møte med mennesker i din jobb viser du nok sider av deg selv som er annerledes enn de du viser når du er på byen med vennene dine i helgen. Identitet er altså også avhengig av roller og hvordan du samhandler med andre mennesker.¹¹⁰

Selvfølgelig er det ikke slik at vår identitet er kun skapt av andre mennesker rundt oss. Identitet har også sammenheng med personlighet og oppfattelse av et selv. Forskere har funnet ut at det er en spesiell del av hjernen som oppfatter at vi er oss selv. Mennesker som har skadet denne delen av hjernen kan for eksempel ikke forstå at det er de selv som kontrollerer sine egne kroppsdeler.¹¹¹ I tillegg organiserer du din kunnskap om hvem du er i et selv-skjema.¹¹² «The self-schemas that make up our self-concepts help us organize and

¹⁰⁸Bowman (2007): 53

¹⁰⁹ Eriksen og Selberg (2006): 76

¹¹⁰ Eriksen og Selberg (2006): 76-77

¹¹¹ Myers (2008): 37

¹¹² Self-schema

retrieve our experience.»¹¹³Selvforståelsen er altså tett knyttet opp til hvordan vi forstår oss selv i verden. Opplevelser og erfaring er deler av denne forståelsen av verden.

I tillegg til at vi har en oppfattelse av hvem vi er som mennesker i dag, har vi også konsepter for hvem vi kan bli. Man har en forståelse for hvordan man kan bli i framtiden. «Når jeg har gått gjennom disse fasene vil jeg utvikle meg og komme til et høyere spirituelt nivå.» kan være et slikt konsept. Men vi kan også se for oss hvordan det kan gå galt. «Dersom jeg ikke klarer å levere denne masteroppgaven i tide kommer jeg til å bli en som må gå på sosialkontoret og aldri klarer å få seg en ordentlig jobb.» kan være et sånt konsept.¹¹⁴

Et viktig poeng Myers gjør i oppsummeringen av self-concept er:

Our sense of self help us organize our thoughts and actions. When we process information with reference to ourselves, we remember it well. Self-concept consists of two elements: the self-schemas that guide our processing of self-relevant information, and the possible selves that we dream of or dread.¹¹⁵

Vi husker lettere kunnskap vi kan relater til oss selv. Kunnskap om laylines kan forsterkes av opplevelsen av laylines. Dersom man selv mener å ha opplevd energien kan man også lettere organisere kunnskapen om disse. Denne kunnskapen om laylines finnes i et større depot av idéer og konseptualiseringer rundt energi og hvordan noen steder har mer energi enn andre. At du kan føle eller bruke energien setter deg inn i en større sammenheng, der du samhandler med et slags sosialt narrativ. Som Eriksen og Selberg uttrykker det: «den individuelle identiteten blir altså et produkt av plasseringen i en større sammenheng.»¹¹⁶

7. Spiritualitet

Jeg jobber innenfor et felt hvor begrepsbruken er sprikende og mye debattert. Forskjellige forfattere opererer med forskjellige begreper. Jeg ønsket å benytte meg av et begrep som var lett å forstå for mine informanter. Å bruke begrepet spiritualitet var i utgangspunktet et metodologisk valg. Jeg har helt bevisst valgt bort å bruke begrepet religion i noe særlig stor grad i oppgaven. Ikke fordi jeg mener at dette ikke er religion, men fordi jeg hadde en idé om at religion er et begrep som har mange negative konnotasjoner for det miljøet jeg skulle

¹¹³ Myers (2008): 37

¹¹⁴ Myers (2008): 38

¹¹⁵ Myers (2008): 51

¹¹⁶ Eriksen og Selberg (2006):80

snakke med¹¹⁷. Noen ganger bruker jeg begrepet nyreligiøsitet, som jeg ser som et overordnet begrep for et stort felt¹¹⁸. Jeg bestemte meg tidlig for å holde meg til ett begrep og bestemte meg for å bruke spiritualitet.

Når man ser på det nyreligiøse feltet er det ikke lett å orientere seg i de forskjellige begrepene som New Age, nyreligiøs, nyåndelig, åndelig, spirituell, okkultur og så videre¹¹⁹. Jeg har i tidligere arbeider om nyreligiøsitet og populærkultur brukt Gilhus og Mikaelssons begrep nyreligiøsitet og «religion smurt tynt utover», da jeg synes dette er et godt bilde på hvordan denne type idéer blir spredt og allmennkjent. Gilhus og Mikalsson skiller nyreligiøsitet i tre kategorier, der kriteriene for kategoriene er hvordan de er organisert. Kategorien «nye religioner» viser til organiserte religionsformer som har medlemmer.¹²⁰ I Norge vil disse da gjerne være registrert som trossamfunn og motta statsstøtte, selv om dette ikke nødvendigvis er realiteten for alle. «New Age er en samlebetegnelse for en type nyreligiøsitet organisert som interessefelleskap med nettverkskarakter» skriver Gilhus og Mikaelsson.¹²¹ De skriver videre at denne bevegelsen har røtter fra 70-tallet. I kategorien uorganisert nyreligiøsitet finner vi det de kaller «religion smurt tynt utover»¹²² som betyr at idéer fra dette miljøet dukker opp i forskjellige medier og på denne måten blir allmennkjente. Den første og den siste kategorien er gode kategorier. Begrepet New Age kommer jeg tilbake til senere. Christopher Partridges begrep okkultur¹²³ inneholder for det meste de samme elementene som nyreligiøsitetsbegrepet til Gilhus og Mikaelsson. Okkulturen er et depot av idéer og forestillinger som spres gjennom forskjellige medier, spesielt populærkulturelle medier.¹²⁴ Han mener at begrepet okkult «most accurately describes the contemporary alternative religious milieu in the West.»¹²⁵ Ved å knytte okkult sammen med begrepet kultur, sier han noe om at dette ikke er et isolert fenomen som har oppstått utenfor samfunnet, men som en del av det. Han referer likevel til det som et subkulturelt fenomen, men som stadig blir en større del av majoritetskulturen. Jeg synes at både «religion smurt tynt utover» og «okkultur» er gode begreper, men ikke bare det, det er

¹¹⁷ Det viste seg faktisk at de fleste av mine informanter ikke har store problemer med å bli kalt religiøse, men noen legger vekt på at religion også kan være noe de ikke identifiserer seg med.

¹¹⁸ Her baserer jeg meg på Ingvild Sælid Gilhus and Lisbeth Mikaelsson, *Kulturens refortrylling: nyreligiøsitet i moderne samfunn* (Oslo: Universitetsforl., 2005). **SIDETALL**

¹¹⁹ Se for eksempel ibid., Christopher Hugh Partridge, *The re-enchantment of the West: alternative spiritualities, sacralization, popular culture, and occulture* (London: T&T Clark, 2004)., Olav Hammer, *På spaning etter helheten: New Age, en ny folketro?* (Stockholm: Wahlström & Widstrand, 2004).

¹²⁰ Gilhus og Mikaelsson (2005): 11-12

¹²¹ Gilhus og Mikaelsson (2005): 12

¹²² Ibid.

¹²³ Occulture

¹²⁴ Partridge (2004): 84

¹²⁵ Partridge (2004): 67

gode modeller når man tenker på hvilken måte disse ideene spres, tas opp og blir allmennkjente. Men i dette prosjektet ønsket jeg ikke bare et begrep som sa noe om hvordan denne type religiøsitet sprer seg, men også hvordan man tenker om seg selv og hvordan man praktiserer.

7.1 New Age

Steven Sutcliffe og Marion Bowman skriver i introduksjonen til boken «Beyond New Age: exploring alternative spirituality»¹²⁶ at de føler frustrasjon over bruken av begrepet New Age og hvordan det har blitt brukt på et stort spekter av forskjellige fenomener. Som Gilhus og Mikaelsson påpeker er New Age et begrep som har historiske røtter i en ganske utbredt forestilling om en ny tidsalder på 70-tallet.¹²⁷ Det var navnet på en egen historisk motkultur. Vi er vel mange som har sett musikalen *Hair* og sunget med til «The Age of Aquarius». I dag snakker man ikke om denne nye tiden på samme måte som på 70-tallet. Selv om man har en slik tankegang i forhold til 2012, er dette en annen kontekst, med et annet begrepsapparat enn 70-tallets New Age-bevegelse. Samtidig er det nok ikke en like sentral tanke som New Age var på 70-tallet. Det er heller en ganske stor motvilje mot å bli kalt New Age, man selvidentifiserer seg ikke med dette navnet. New Age kan derfor være et godt begrep for å snakke historisk om utviklingen av det nyreligiøse feltet. Det var en viktig motkultur som har påvirket dagens nyreligiøse felt, men forestillinger om nye tidsaldre i dag er ikke det definerende for denne gruppen og det skaper en større avstand mellom begrepsapparatet til forskeren og fenomenet som studeres. Det akademiske begrepet New Age er ikke så klart avgrenset heller. I mange tilfeller brukes det like vidt som Gilhus og Mikaelssons nyreligiøsitet. Andre ganger smalere om spesifikke fenomener. Selv om et begrep er mye brukt, betyr det ikke at det er det beste begrepet. Hammer¹²⁸ skriver, for eksempel, at han bruker New Age fordi det er et innarbeidet begrep og han mener at det enda ikke finnes gode nok alternativer, selv om han egentlig ikke synes det er et spesielt godt begrep. Dette er en helt legitim grunn, men kanskje det er på tide å innarbeide andre begreper på samme måte som New Age er det nå. Kanskje vi til og med må innse at begreper har en utløpsdato. Begreper er ikke universelle og fungerer kanskje ikke like godt tiår etter tiår. Dette er kanskje

¹²⁶ Steven Sutcliffe and Marion Bowman, *Beyond new age: exploring alternative spirituality* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000).; **SIDETALL**

¹²⁷ Torunn Selberg, *Folkelig religiøsitet: et kulturvitenskapelig perspektiv* (Oslo: Scandinavian Academic Press, 2011).; **SIDETALL**, Gilhus and Mikaelsson, *Kulturens refortrylling: nyreligiøsitet i moderne samfunn.*; **SIDETALL**

¹²⁸ Hammer (2004): **SIDETALL**

spesielt sant for et felt som er i konstant forandring slik som nyreligiøsitet er. Som religionsvitere er det viktig at vi tar utgangspunkt i fagets begrepsforståelse, men det er også viktig at vi utvikler vår begrepsforståelse når feltet vi studerer utvikler seg.

7.2 Hva innebærer denne typen religiøsitet?

Uansett hva de kaller denne typen religiøsitet, prøver de fleste forskere å skape et bilde av hva en slik type religiøsitet innebærer. En vanlig måte å gripe an dette store feltet er å gå ut i fra sekulariseringsteori og enten se nyreligiøsitet som en tendens som beviser sekulariseringen av samfunnet eller så forstås det som et bevis på at det ikke har skjedd en sekularisering av samfunnet.¹²⁹ Samtidig er det vanlig å trekke linjene tilbake til 1800-tallets okkultisme og teosofien og se den historiske utviklingen derifra til i dag.¹³⁰ Det er en tendens til å prøve å definere innholdet i nyreligiøsiteten. Hvilke elementer er nyreligiøsitet, hvilke er ikke? Hva er paganisme, hva er New Age, hva er nye religioner, hva er populærkultur? Noen inkluderer nye religioner, andre ekskluderer dem som noe annet og mener et hovedtrekk ved nyreligiøsiteten er at den ikke er organisert. Noen mener at religiøse organisasjoner som Jesu Kristi kirke av siste dagers hellige og Baha'kirken er en del av feltet, mens andre mener at disse har et klarere meningsinnhold påvirket av en større tradisjon og derfor er utgreninger av kristendom og islam. Andre igjen mener at religiøse symboler som opptrer i populærvitenskapen er en del av feltet, mens andre bruker dette som argument for at det ikke er «ekte» religiøsitet.

Man kan bruke forskjellige modeller for å forklare feltet. Man kan se på hvilke elementer som er «ingredienser» i denne typen religiøsitet¹³¹. Man kan se det ut ifra hvordan, eller i hvilken grad, det er organisert.¹³² Noen tar utgangspunkt i hvordan det spres¹³³. Man kan se på hvordan forholdet er til majoritetskulturen; er det en subkultur eller er det en integrert del av moderne kultur.¹³⁴

Siv Ellen Kraft viser til koldtbordmetaforen i boken *Hva er nyreligiøsitet*. Dette er en vanlig metafor for feltet som viser at man kan plukke og velge selv av et utvalg av retter. Men disse

¹²⁹ Siv-Ellen Kraft, *Hva er nyreligiøsitet* (Oslo: Universitetsforl., 2011).; 8

¹³⁰ Se Gilhus og Mikaelsson (2005): 37-76, Kraft (2011): 19-41

¹³¹ Blant annet Partridge (2004)

¹³² Blant annet Gilhus og Mikaelsson (2005)

¹³³ Partridge (2004), Gilhus og Mikaelsson (2005)

¹³⁴ Se for eksempel Partridge (2004), Sutcliffe og Bowman (2000)

rettene vil variere over tid og med nye impulser kommer nye retter. Hun viser også til Partrigdes lapskausmetafor.¹³⁵ Hun oppsummerer slik:

Koldtbordmetaforen viser blant annet det faktum at tilbudet er variert, alment tilgjengelig og åpent for ulike kombinasjoner og sammensetninger. Lapskaus består av ulike ingredienser, som alle setter smak på hverandre og på retten som helhet. Her finnes ingredienser fra mange religioner og tradisjoner, men kokt sammen etter nyreligiøse oppskrifter blir det noe mer og noe annet.¹³⁶

Dette er da en måte vi kan forstå hvordan det kulturelle depotet fungerer.¹³⁷

7.3 Alternativ spiritualitet

Sutcliffe og Bowman¹³⁸ har valgt å bruke begrepet «alternative spirituality» heller enn New Age. De trekker fram at det finnes en del mennesker som vil identifisere seg med en slik alternativ spiritualitet. Noe av det som kjennetegner dem er at de tilhører mer uformelle grupper og faller da gjerne utenfor den tradisjonelle kategorien religion. Et annet poeng de har er at de emiske kategoriene ofte er påvirket av forskningen da mange innenfor dette miljøet leser faglitteraturen.¹³⁹ Det kan derfor være vanskelig å skille emiske og akademiske kategorier. Bowman kommenterer om Glastonians at¹⁴⁰ “Many are very conversant with academic literature on contemporary spirituality, and sympathetic to scholars and their interests.”¹⁴¹ Både Sutcliffe og Bowman¹⁴² betegner ofte dette feltet som en form for moderne folkereligiøsitet. Dette skal jeg komme tilbake til.

7.3.1 Det alternative

Alternativ er et begrep som har blitt brukt av mennesker innenfor dette miljøet for å beskrive seg selv. Likevel blir det ofte brukt negativt for å beskrive folk som man oppfatter som litt avvikende. Det trenger ikke alltid å være så store avvik. Jeg har ofte hørt kommentarer som: «Ja, du vet, de er litt sånn *alternative*» om mennesker som er opptatt av økologi og fair trade, men også om folk som går til healere, snakker med engler og slikt som kanskje ikke er like jordnært¹⁴³.

¹³⁵ Kraft (2011): 9-11

¹³⁶ Kraft (2011):11

¹³⁷ Det Partridge kaller okkultur

¹³⁸ Sutcliffe og Bowman (2000)

¹³⁹ Sutcliffe og Bowman (2000): 3

¹⁴⁰ Folk fra/i Glastonbury

¹⁴¹ Marion Bowman, "Learning from experience: The value of analysing Avalon," *Religion* 39, no. 2 (2009).;

164

¹⁴² Se blant annet Steven Sutcliffe, *Children of the New Age: a history of alternative spirituality* (London: Routledge, 2003)., Bowman (2000), Sutcliffe og Bowman (2000)

¹⁴³ I mange tilfeller henger jo tankene om økologi, healing og engler sammen, men ikke alltid.

I bokmålsordboka definerer de «alternativ» som flere vilkår man kan velge mellom, eller som noe som står i opposisjon til det etablerte.¹⁴⁴ Ut fra ordets betydning kan man dra en slutning om at det man finner i alternativ spiritualitet er *et annet valg* eller *noe annet enn* majoritetens spiritualitet. Hva som er majoritetens spiritualitet og hva det er et alternativ til? I Storbritannia er det naturlig å tenke seg at det skal være et alternativ til kristendommen som har vært den dominerende religiøse institusjonen i mange århundrer, om enn i forskjellige kirker.

I denne oppgaven argumenterer jeg for at også kristne kan være spirituelle. Det skal jeg komme tilbake til senere i min definisjon av spiritualitet. Det er mye som tyder på at i vårt samfunn er det ikke slik at det er en majoritetsreligion og en *undergrunnsreligion* eller *tilsidesatt religion*. Forskjellige religioner og spirituelt orienterte sameksisterer, side om side og i noen tilfeller i motsetning til hverandre.¹⁴⁵ Det finnes eksempler på påvirkning i begge retninger og mye tyder på at det alternative ikke er så alternativt lenger. Et eksempel på hvordan man «låner» med hverandre er når Gilhus i «sjelevandring – et nytt nøkkelsymbol» viser til amerikanske studier som hevder at en av fem amerikanere tror på sjelevandring. Et viktig poeng hun gjør i denne sammenheng er at denne forestillingen er relativt uavhengig om man er praktiserende kristen.¹⁴⁶

Samtidig kan man diskutere hva som er majoritetens spiritualitet/den rådende spiritualiteten i et samfunn. Det er blitt ganske vanlig og hverdagslig med engler, healing og meditasjon. Bowman og Sutcliffe peker på at det i dag ikke er så lett å karakterisere det som er «mainstream» lenger.¹⁴⁷ Tidligere er det de mer organiserte formene for religion som har vært dominerende i samfunnet¹⁴⁸. Disse har hatt klarere rammer og medlemmer. Videre skriver de «To see religious experimentation, customisation and change as ‘deviant’ behaviour is no longer appropriate.»¹⁴⁹ Et godt poeng Sutcliffe og Bowman gjør, i flere sammenhenger, er at selv om man i mange samfunn har hatt en offisiell religion har det likevel vært utbredt med forskjellige former folkereligiøsitet¹⁵⁰. Et annet poeng som eksempelet om sjelevandring viser; selv om man definerer seg som kristen, betyr det ikke at man ikke er involvert i mye av

¹⁴⁴Bokmålsordboka, "Alternativ," <http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=alternativ&begge=+&ordbok=nynorsk>. (Nedlastet 20.07.2012)

¹⁴⁵ For eksempel hørte jeg en mann på gift-shoppen til Abbyet at det var så godt å komme inn der og bort fra alt dette *hysteriske* som foregår i byen. Inne ved ruinene følte han at Gud holdt til, mens byen hadde blitt noe annet stygt noe som ikke tilhørte den kristne pilegrimshistorien.

¹⁴⁶ Ingvild Sælid Gilhus, "Sjelevandring - et nytt nøkkelsymbol " in *Myte, magi og mirakel: i møte med det moderne*, ed. Bente Gullveig Alver (Oslo: Pax, 1999).; 43

¹⁴⁷ Sutcliffe og Bowman (2000): 3

¹⁴⁸ Dette er i en vestlig kontekst

¹⁴⁹ Sutcliffe og Bowman (2000): 3

¹⁵⁰ Bowman (2000), Sutcliffe og Bowman (2000), Sutcliffe (2003)

det man ville tro er et avgrenset spirituelt felt. Et av kjennetegnene ved feltet er jo at det er foranderlig, noe vi ikke ofte assosierer med etablert religion.

Margrethe Løøv¹⁵¹ skriver i et blogginnlegg på UiO sine hjemmesider at det alternative ikke er så alternativt lenger og at mange av aktørene selv ikke anser seg som alternative lenger. Hun eksemplifiserer dette med at Alternativt Nettverk skal skifte navn til VisionWorks av nettopp den grunn. De mener at samfunnsdebatten har endret hvordan vi oppfatter dette vi ofte kaller «det alternative».¹⁵² Hun avslutter med dette gode poenget:

Ofte har begrepet ”alternativ” blitt brukt som et hendig substitutt for de like uklare og problematiske begrepene ”nyreligiøsitet” og ”New Age”, som aktørene det er snakk om i langt mindre grad identifiserer seg med. Hva som forstås som alternativt, er imidlertid avhengig av person og kontekst. ”Det alternative” er alltid definert som en motsetning. Utover plasseringen av det alternative *i forhold til* det etablerte eller normale, har begrepet ingen innholdsbestemmelse.¹⁵³

Hun definerer det alternativ som en forholdskategori og ut i fra det stiller jeg spørsmålet; kan det alternative fortsette å kalles alternativt når det er blitt en del av majoritetskulturen og det vi opplever som «vanlig»?

7.4 Religion som roller eller som personlig opplevelse

Heelas og Woodhead har i sin undersøkelse i Kendall laget et skille mellom to typer religiøsitet. De mener den ene dominerer i kirkemiljøet og den andre dominerer i det holistiske miljøet¹⁵⁴. Den type religiøsitet de mener i hovedsak finnes i det holistiske miljøet kaller de *spiritualitet* eller *subjective-life religion*. Det som kjennetegner denne typen religion er at subjektive opplevelser er det som er autoritativt i forståelsen av ens egen religiøsitet. På den andre siden har de den kategorien de har kalt *Life-as religion* eller *congregational religion*. Det som kjennetegner denne typen religiøsitet er at autoriteten finnes utenfor mennesket selv, både i gud, bibelen og i roller pålagt av andre i menigheten eller av andre sosiale aktører. Selv om det finnes kirkelige grupperinger som er mer opptatt av spirituelle spørsmål og opplevelsen av gud, mener Heelas og Woodhead at legitimiteten til disse

¹⁵¹ Margrethe Løøv, "Hva er "alternativ"?", in *PluRel - en blogg om religion og samfunn* (<http://blogg.uio.no/prosjekter/plurel/content/hva-er-alternativt>: UiO, 2012).

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Paul Heelas and Linda Woodhead, *The spiritual revolution: why religion is giving way to spirituality* (Malden, Mass.: Blackwell Publ., 2005).

opplevelsene likevel finnes utenfor menneske. Opplevelsen må bekreftes av en autoritet for å være gyldig.¹⁵⁵

Andre kvantitative undersøkelser viser likevel at når man spør større befolkningsgrupper er det mange mennesker som definerer seg både som religiøse og spirituelle¹⁵⁶. Så det å se på det spirituelle som noe alternativt eller opposisjonelt er kanskje ikke nødvendigvis så fruktbart. Knoblauch viser til kvantitative undersøkelser utført i mange europeiske land, blant annet en som kalles RAMP (Religious and Moral Pluralism) fra åtte europeiske land¹⁵⁷. I et av spørsmålene ble de 11'000¹⁵⁸ deltagerne bedt om å krysse av på en av følgende kategorier: (1)*neither religious nor spiritual*, (2)*religious, but not spiritual*, (3)*spiritual, but not religious* (4)*religious and spiritual*. Tallene fra Storbritannia viser at 44 prosent regner seg som ingen av delene, 11 prosent regner seg som religiøse, 13 prosent som spirituelle og 32 prosent regner seg som både religiøse og spirituelle. Det er altså flere som definerer seg som begge deler enn det er som definerer seg som enten, eller. Totalt sett er det 37 prosent som regner seg som både religiøs og spirituell, mens det er 12 prosent spirituelle, 15 prosent religiøse og 35 prosent som ikke regner seg som noen av delene.¹⁵⁹ Det som er kanskje er mest interessant er at en svært stor prosentandel i de fleste landene regner seg som både religiøse og spirituelle. Dette viser at det emisk kanskje ikke er så store motsetninger mellom disse to begrepene som man ofte får inntrykk av. Det kan også tyde på at det er en større aksept av spirituell praksis innenfor den etablerte religionen.

7.5 Folkereligiøsitet

Olav Hammer setter et spørsmålstegn i undertittelen på boken «På spaning efter helheten – New Age en ny folketro?»¹⁶⁰ Spørsmålet her er om New Age er en ny form for folketro. Det er flere enn Hammer som stiller seg det samme spørsmålet. Spørsmålet blir da hvordan man definerer *folkereligiøsitet* eller *folketro*. Selberg¹⁶¹ skriver at begrepet folketro ble skapt på begynnelsen av 1800-tallet som en del av nasjonalromantikkens positivitet til kulturelle fenomener. Det skulle være et mer nøytralt begrep enn «overtro». Som et begrep som inneholder forestillinger fra 1800-tallets Norge passer ikke nødvendigvis folkereligiøsitetsbegrepet på det nyreligiøse feltet. Men Selberg legger også vekt på at

¹⁵⁵ Heelas og Woodhead (2005): 2-3, 13-17, 23-27, 28-29

¹⁵⁶ Hubert Knoblauch, "Popular Spirituality," *Anthropological Journal of European Cultures* 19, no. 1 (2010).

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ Ikke alle spørsmål i undersøkelsen var besvarte av alle deltagere. 7392 mennesker svarte på dette spørsmålet.

¹⁵⁹ Land som Polen og Ungarn trekker opp prosenten på de som regner seg som religiøse, mens Norge og Sverige har svært få. Norge og Sverige er de landene der flest regner seg som spirituelle.

¹⁶⁰ Hammer (2004)

¹⁶¹ Selberg (2011): 17-21

folkereligiøsitet alltid har vært en del av det religiøse landskapet.¹⁶² Dette er former for religiøsitet som kan være personlige, kreative og knyttet til opplevelse og erfaring heller enn dogmer og institusjoner. Folketro har ofte blitt betegnet som noe fra fortiden og som et bestemt knippe forestillinger. Selberg forstår begrepet som et dynamisk perspektiv der det hele tiden foregår reevalueringer og omformuleringer av idéer om «overnaturlige vesener, krefter og sammenhenger».¹⁶³ Derfor kan også nyreligiøsitet passe inn i denne kategorien. «religiøsiteten er i stor grad knyttet til hverdagslivet og utøves ikke nødvendigvis i sammenhenger vi forbinder med religion, og kommuniseres i kontekster vi ikke primært regner som religiøse.»¹⁶⁴ Bowman og også Sutcliffe bruker begreper *Vernacular religion*, som er et begrep som ligger nært folkereligiøsitetsbegrepet. De ser vernacular religion som hverdagsreligion. Religion slik den er i folks liv. Bowman formulerer det slik: «Rather than being a ‘deviant form of ‘proper’ religion, vernacular religion is ‘religion’ as it is played out on a day-to-day basis in the life of the individual.»¹⁶⁵

7.6 Popular Spirituality

Knoblauch argumenterer for at spiritualitet ikke er noe man finner kun utenfor organisert kirkereligion, men at det er et aspekt ved mange religiøse tradisjoner. Om RAMP-undersøkelsen skriver han «these persons obviously ignore the assumption that religiosity is being opposed to spirituality»¹⁶⁶ ettersom de som definerer seg som begge deler er den største gruppen i noen land og den nest største i de fleste land.

Already at the end of the last century, «spirituality» described an inwardly orientet mode of experience, a powerful and free spiritual attitude towards religious questions that is conceived in opposition to the «dogmatic religion» of traditional Christianity.¹⁶⁷

Knoblauch går videre og trekker fram *opplevelsen* som en viktig komponent i spiritualitet. Han sier at det som oppleves er transcendens. «Transcendence (...) avoids the restriction to the specific beliefs, forms of action and experiential features of the separate organized religion»¹⁶⁸ samtidig som det ikke inkluderer opplevelser som er mundane. Han bruker kvalitative data for å bygge opp under viktigheten av opplevelse i spiritualitet og populariteten

¹⁶² Hun tar først og fremst utgangspunkt i Norge.

¹⁶³ Selberg (2011): 18

¹⁶⁴ Selberg (2011): 23

¹⁶⁵ Bowman (2000): 85

¹⁶⁶ Knoblauch (2010) 28

¹⁶⁷ Christoph Bochinger, *"New Age" und moderne Religion: religionswissenschaftliche Analysen* (Gütersloh: Kaiser, 1994).; 386f sitert og oversatt av Knoblauch (2011): 29

¹⁶⁸ Knoblauch (2011): 31

til spiritualitet i seg selv.¹⁶⁹ Tallene viser at dette er populært (det er et stort antall som identifiserer seg med det). I tillegg er det et populærkulturelt fenomen som popper opp i mange medier. Knoblauch mener det kan være en av grunnene til at det blir sett på som noe som ikke er religion. Han konkluderer med:

For this reason, spirituality is not restricted any more to an 'alternative' local milieu. On the contrary, spirituality in any sense has become part of the common culture in such a way that it may be called popular.¹⁷⁰

7.7 Opplevelsen

For informantene mine og egentlig for hele dette feltet er opplevelse en måte å få kunnskap om det spirituelle, man forstår det ikke bare rent intellektuelt. Man må kjenne det på kroppen på et vis. Det som er autoritativt er opplevelsen av noe mer enn deg selv. Det trenger likevel ikke å handle om store omveltende opplevelser. Det handler også om små ting i hverdagslivet. Som, for eksempel, Forest som ser på fjær, blader, bark og andre ting hun finner i naturen som tegn på at hennes liv henger sammen med resten av naturen og de forskjellige menneskene, dyrene og andre vesener som bor på planeten vår. Disse små tingene gir henne en opplevelse av å være en del av kosmos. Det er nok ikke en åpenbaring hver gang hun finner slike ting på bakken, men det var det hun forklarte som grunnen til at hun plukker dem opp.

7.7.1 Opplevelsens psykologiske struktur

Christian Jantzen og Mikael Vetner¹⁷¹ prøver i artikkelen «Opplevelsens psykologiske struktur»¹⁷² å redegjøre for hva som skjer med et menneske når det opplever noe. De skriver «Opplevelser oppstår i eller hos den enkelte. De utspringer af vores sociale udvekslinger og omgang med genstandsverdenen og manifesterer sig som erindringer, engagement eller følelser.»¹⁷³ Opplevelser er altså personlige opplevelser av samhandling med den sosiale og den materielle verden. I en annen bok¹⁷⁴ de har skrevet sammen med Julie Bouchet skriver de at opplevelser er noe som er annerledes enn det hverdagslige. En opplevelse er ikke nødvendigvis noe positivt og kan resultere i følelser som angst eller sinne. Når noe er utenom det vanlige reagerer kroppen vår på det. De trekker ut tre punkt opplevelsen gjør med oss:

¹⁶⁹ Les mer i Knoblauch (2010): 31-36

¹⁷⁰ Knoblauch (2010): 37

¹⁷¹ Christian Jantzen and Mikael Vetner, "Opplevelsens psykologiske struktur," in *Opplevelsesøkonomi*, ed. Jørgen Ole Bærenholdt and Jon Sundbo (Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2007).; 32-34

¹⁷² De har ikke et religionsvitenskapelig utgangspunkt. Boken artikkelen er hentet fra handler om hvordan man kan lage opplevelsesprodukter i et moderne marked.

¹⁷³ Jantzen og Vetner (2007): 30

¹⁷⁴ Dette kapittelet heter også "Opplevelsens psykologiske struktur".

- Oplevelser opliver: de får os til at merke, at vi er i live.
- Oplevelser bryder: de får os kroppslig set ud av vores vante gang og er forventningsmæssigt anderledes, end vi regnede med.
- Oplevelser utfordrer: de overrasker, kalder på (bort)forklaringer og fordrer stillingtagen¹⁷⁵

Opplevelser skjer på to forskjellige nivåer i oss; et biologisk nivå og et refleksivt nivå. På et biologisk nivå skiller de igjen mellom tre nivåer. Det neurofysiske nivå, det evaluerende nivå og det vanebaserte nivå. Det neurofysiske nivå er knyttet til kroppen og sansene, det de kaller en pirring. Pirringen evalueres deretter. For eksempel kan pirringen være lyden av trommer på toppen av the Tor en varm sommerdag sammen med mange andre mennesker. På det evaluerende nivå kan du føle at dette er trygt og at du føler deg som en del av fellesskapet.¹⁷⁶ Disse vurderingene er emosjonelle og er gjerne knyttet til våre allerede etablerte skjema¹⁷⁷ og scripts (mentale strukturer bygget på våre erfaringer og sosialt strukturerte historier). Vurderingene gis en betydning og på det tredje nivået - det vanebaserte - integreres det i et allerede eksisterende skjema. Summen av disse erfaringene skaper vaner som påvirker hvordan vi velger og vi streber etter opplevelser vi har oppfattet som positive.¹⁷⁸ Mennesker som synes at trommingen av sjamaner er skummelt og fremmed vil ikke synes noe om det, mens andre som har opplevd lignende situasjoner før kan føle seg tilknyttet menneskene og stedet og føle seg trygg. De som har følt seg inkludert og trygg i denne situasjonen vil derfor oppsøke situasjoner som de oppfatter som lik.

I en situasjon der vi opplever noe, endres noe i vår kropp. Det kan være hjertet slår fortere eller saktere og forskjellige emosjoner oppstår. For eksempel kan en bli veldig redd og at hjertet slår veldig fort dersom man føler seg truet. Men at hjertet slår veldig fort kan også være koblet til gode emosjoner som glede ved å se noen man har et godt øye til. Opplevelsene er knyttet til sansesystemet og vurderes ut i fra skjemaene.¹⁷⁹ I noen tilfeller kan opplevelser endre skjemaer og skape nye skjemaer. Om unike opplevelser skriver Jantzen, Bouchet og Vetner:

¹⁷⁵ Christian Jantzen, Mikael Vetner, and Julie Bouchet, "Oplevelsens psykologiske struktur," in *Oplevelsesdesign: tilrettelæggelse af unikke oplevelseskoncepter* (Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2011): 153

¹⁷⁶ Andre vil kanskje bare føle at det er rart og ha lyst å forlate stedet.

¹⁷⁷ «schema: A concept or framework that organizes and interprets information” Myers (2008): S-9

¹⁷⁸ Jantzen og Vetner (2007)

¹⁷⁹ Jantzen, Vetner og Bouchet (2011)

opplevelser er ærindringer i organismens tilstand og adfærd, som kan bryde med hittidige forestillinger og opfattelser, hvilket kan føre til en utvidelse av selvforståelsen, en mere nuanceret insigt og/eller et større erfaringsgrundlag, som i siste ende kan (...) danne nye rutiner¹⁸⁰

Vi opplever altså i forhold til hva kroppen allerede «vet» om tidligere opplevelser og nye opplevelser blir automatisk vurdert i forhold til dette. De fleste slike opplevelser vil vi ikke huske, for selv om de er avbrytelser i vårt hverdagsliv, er de ikke unike opplevelser. Unike opplevelser kan gjøre at vi revurderer våre syn og endrer våre vaner. Opplevelser kan deles med andre og er derfor viktige identitetsbyggere. Man forteller om opplevelser når man skal vise hvem man er.

Når vi får sanseinntrykk på et optimalt nivå opplever vi det som noe positivt.¹⁸¹ For eksempel om en oppgave er for lett blir vi lett uinteresserte og mister konsentrasjon. Dersom oppgaven er uoverkommelig kan det skape ubehag i form av for eksempel redsel og oppgitthet. Den beste opplevelsen får vi når vi føler mestring – oppgaven må ikke være for lett, men heller ikke for vanskelig.¹⁸² Eller i andre sammenhenger kan man si at opplevelsen ikke må være uforståelig og kanskje derfor også skremmende. Emosjonene styrer hvordan vi reagerer på parring og en ubehagelig følelse fører til at vi utfører handlinger som bringer oss nærmere et optimalt nivå. Søkemønstrene våre er vanebaserte, vi vil ha opplevelser som passer inn i våre skjema, for det skaper minst ubehag. Våre nye opplevelser er i stor grad basert på våre innebygde vaner og handlingsmønstre som bygger på automatisk kunnskap om hva vi trives med. Vi prøver derfor sjeldent noe som er helt nytt, men opplevelser som ligner de vi har hatt før, med noe nytt innhold.¹⁸³ Likevel hender det at vi i brudd- og overgangsfaser søker opplevelser som er utenfor vår komfortsone, for eksempel når man mister/slutter i en jobb, mister noen, blir skilt eller når man er ferdig på skolen og skal bli “voksen”.¹⁸⁴

På det refleksive nivå skaper vi mening ut av opplevelser. Meningene vi tillegger opplevelsen kommer an på de enkeltes livsprosjekter, men er også refleksjoner av sosial tilhørighet og symboler knyttet til disse. Opplevelser er ofte en del av identitetsbygging, både som individ og sosiale deltagere. I reiselivslitteratur blir storytelling vektlagt som en viktig del av kulturell og sosial identitetsbygging og også som et redskap for å skape opplevelse. Selv om

¹⁸⁰ Jantzen, Vetner og Bouchet (2011): 154

¹⁸¹ Jantzen og Vetner (2007): 31-35

¹⁸² Man oppnår også nytelse i situasjoner der en ikke presterer på noen som helst måte. Dette skjer ved at man kan senke nivået fra å være på et stressnivå til et avslappet nivå. Man kan også oppnå nytelse ved at man øker “stressnivået”, for eksempel ved å finne på noe litt utfordrende når man kjeder seg.

¹⁸³ Jantzen og Vetner (2007): 37-38

¹⁸⁴ Jantzen og Vetner (2007): 38-41

terminologien ikke samsvarer er det altså også her snakk om narrativer. I noen av informantenes fortellinger er Glastonbury et vendepunkt. Et sted hvor de har fått nye opplevelser og endret livet sitt.

7.8 Oppfatter informantene mine seg som spirituelle?

Jeg ba mine informanter forklare hva de mente med begreper som spiritualitet og si noe om hvilket forhold de hadde til begrepet. Noen sier de er spirituelle, mens andre føler tilhørighet til flere tradisjoner. Inger har definert seg som kristen, men interesserer seg også for spirituelle opplevelser utenfor kristen tradisjon. Fred sier han heller bruker begrepet holistisk fordi han mener dette begrepet inneholder den spirituelle dimensjonen, men også en fysisk dimensjon. Han er opptatt av at det ikke skal blir for svevende, men også handle om fysisk helse, miljø, mat, økologi og det å være gode medmennesker. Alle sier de tror at det finnes fenomener som er utenfor det vi kan forstå eller det som kan bli vitenskapelig bevist. Flere snakker om at det finnes sammenhenger i verden som ikke kan forklares. Temaer jeg har snakket med informantene mine om, som sier noe om hvilket verdenssyn de har, er for eksempel krystallhealing, energilinjer i verden, legende vann, spøkelser, hjelpere, engler, gud(er), synskhet, indre reiser og mange andre lignende temaer.

Forest forteller at å være spirituell kommer fra hjertet og det er å være tilknyttet erkeenglene. Hun mener disse er med henne og hjelper hennes spirituelle reise. Forest mener religion er noe annet enn det å være spirituell, at det har mer med tekster, bøker og lære¹⁸⁵ å gjøre. Samtidig mener hun at det ikke er noe problem å kombinere disse. Hun er selv døpt både kristent, taoistisk og som jeg skal komme tilbake til senere¹⁸⁶, ble hun døpt ved Chalice Wells «into the Hare Krishnas».

Inger kaller seg religiøs eller kristen som for henne innebærer at hun er spirituell. Hun mener at det å være spirituell innebærer:

at jeg tror på en åndelig verden, jeg tror på at vi har en sjel og at vi har utviklingsmuligheter i retning av å komme nærmere den åndelige verden. Og også at der er en mening med at vi er her på jorden, at en spirituell utvikling også går i retning av å forstå den meningen og av å oppfylle den meningen, uten at jeg avskriver den frie vilje.

Selv om hun definerer seg som kristen er hun også interessert i mange av de andre tingene som foregår i Glastonbury. Hun forteller at hun syntes mye er fascinerende. Hun er interessert

¹⁸⁵ Teachings

¹⁸⁶ Se kapittel 8.2

i antroposofi og forteller at hun først ble interessert i det alternative gjennom et opphold på Vidarklinikken i Sverige¹⁸⁷. Det var også her hun først hørte om Glastonbury.

Fred forteller at holistisk betyr å utvikle alle sider ved seg selv. Han sier at mange mener spiritualiteten har et visst meningsinnhold, der man må tro på engler, reinkarnasjon og en ny tidsalder for å høre til.¹⁸⁸ Han mener at det ikke er det det handler om og han ser på spiritualitet som verdier et menneske har og ikke som evne til å bevise evig liv eller eksistensen av engler. Han forteller:

It has to do with compassion, wisdom, love, empathy, all these kind of values that go with the spiritual movement. The reason why I call it holistic is that you have to integrate these values into a sustainable living. So that means grounded things as well. So, you know, permaculture, organic farming and so on. Spiritual values are absolutely meaningless without you integrating them.

Han velger å kalle seg holistisk heller enn spirituell, fordi i begrepet holistisk legger han at det integrerer både det spirituelle og det materielle på et vis. Han synes å være kjent med en slags begrepsdiskurs og kan skille mellom disse to begrepene.

Sarah forteller at for henne er det ikke så viktig hva hun kaller seg. Hun sier at åndelig, spirituell og religiøs er alle begreper hun kan identifisere seg med. «For meg er det ikke så stor forskjell. (...) Jeg har ikke store problemer med å bruke begrepet religiøs heller, selv om jeg ikke hører til noen organisert religion. Jeg har tro på ting som jeg ikke kan bevise vitenskapelig, derfor vil jeg si at jeg er åndelig. Jeg tror at der finnes ånder og energier som vi ikke kan bevise.» Samtidig legger hun vekt på at mye av det hun tror på kan oppleves. Det er viktig for henne å føle seg «grounded» på steder det er god energi. Naturen er også veldig viktig for henne.

Vi ser her at emisk har spiritualitetsbegrepet veldig forskjellige betydninger. Inger setter ikke et klart skille mellom religiøsitet og spiritualitet, men ser det litt som to sider av samme sak. Hun snakker om at vi har et utviklingspotensiale og at meningen med livet er å bruke dette potensialet. Forest mener spiritualitet er noe som er knyttet til hjertet, noe du kan føle. Samtidig er det knyttet til spesifikke fenomener som engler og healing. Hun tar også med seg elementer fra etablert religion, men liker ikke de satte rammene til barndommens kristendom. Sarah er ikke så opptatt av hva begrepet er, men at det innebærer at hun tror på noe som ikke vitenskapelig kan bevises. Samtidig er det noe som kan føles på spesielle steder i naturen.

¹⁸⁷ Dette er en klinikk som praktiserer antroposofisk medisin

¹⁸⁸ Se kapittel 8.3

Fred er også opptatt av at det er noe fysisk i verden som handler om både samfunn og natur. Det holistiske, som han velger som begrep har både en spirituell dimensjon og en «grounded» en. Det spirituelle ser han som et sett av gode verdier og visdom, men som ikke betyr noe, med mindre de er integrert i hvordan vi lever livene våre. Spiritualitet er for informantene mine noe som man gjør eller opplever og det er en del av hverdagslivet.

7.9 Spiritualitet som erfaring og opplevelse

I denne oppgaven støtter jeg meg til både Knoblauch og Heelas og Woodhead i det at jeg ser på den personlige opplevelsen som noe av det som konstituerer spiritualitet. Samtidig heller jeg mest mot Knoblauch i det at jeg mener at spiritualitet ikke er noe som finnes i bare små *alternative* miljøer. Man finner denne typen religiøsitet i mange former og i mange samfunn. I Storbritannia, og i Norge, har det *alternative* funnet sin plass i majoritetskulturen. Opplevelsen av forskjellige fenomener står sentralt i verdensbildet til menneskene i dette miljøet og blant mine informanter. Jeg vil derfor gå ut i fra at spiritualitet er en type religiøsitet som er basert på en opplevelse av noe som kanskje kan betegnes som transcendent. Legitimiteten til fenomenet ligger også i opplevelsen. I tillegg er det blant mine informanter helt klart at man er opptatt av hva som fungerer. Hva fungerer i de enkeltes liv, her og nå og hva kan brukes rent praktisk til å oppnå et godt liv.

Jeg foreslår her en definisjon på spiritualitet som ikke bare inkluderer det nyreligiøse feltet, men også andre religiøse tradisjoner.

Jeg ser på spiritualitet som en form for religiøsitet der man opplever det man tror på. Disse opplevelsene er det man bygger sine forestillinger på. Opplevelsene resulterer i praksiser som har som mål å gjøre livet bedre og å utvikle ditt spirituelle selv.

Forestillingene finnes ofte i kulturen og som en del av kulturelle narrativer,¹⁸⁹ men det er opplevelsene av disse forestillingene som er autoritativt for det enkelte menneske. Det man har erfart kan man også si er ekte. Det finnes forskjellige måter å oppleve og erfare på. I følge den psykologiske modellen jeg allerede har presentert er opplevelsen helt personlig. Ingen andre i verden kan oppleve akkurat det samme som deg, for ingen har like forutsetninger. Du integrerer dine opplevelser i allerede eksisterende skjemaer. Det vil si at dersom du har lært noe om laylines og har blitt overbevist om at laylines eksisterer, så kan en spesiell opplevelse trigge minner knyttet til din kunnskap om laylines og det skjemaet aktiveres og dine nye

¹⁸⁹ Se kapittel 3.4

erfaringer blir lagret som en utviding av skjemaet.¹⁹⁰ Dette skjer også med annen kunnskap. For eksempel har du et skjema for hvordan du skal oppføre deg på en restaurant som du har tilegnet deg via læring. En opplevelse bygger altså på tidligere kunnskap, erfaring og emosjoner. Mange forteller om opplevelser av noe de ikke visste hva var, men etter de har lært om noe i ettertid har de forstått hva det var. Dersom vi ikke har et skjema for det, blir vi usikre. Spirituelle fenomener kan vi vite noe om fordi de som har opplevd de forteller om dem og bruker et felles begrepsapparat. Spirituelle opplevelser blir formidlet gjennom narrativer. Jo flere slike narrativer om lignende opplevelser, jo mer utbredt blir forestillingene om den typen opplevelser. Da kan man peke på det som en del av en større gruppes verdensbilde.

7.10 Oppsummering

Feltet nyreligiøsitet er et felt med uklare grenser og det kan være vanskelig å avgrense og definere det. Jeg argumenterer for at New Age er et noe utdatert begrep ettersom det var betegnelsen på en bevegelse på 70-tallet som er en del forskjellig fra alt som betegnes som New Age i dag. Spiritualitet er et begrep som har kommet mer inn i feltet i den senere tid. Jeg er enig med Bowman, Sutcliffe og Selberg i at nyreligiøsiteten kan ses som en form for moderne folketro. Denne folketroen interagerer med annen religion i samfunnet og disse påvirker hverandre. Det vil si at skillet og opposisjonen er ikke alltid så sterkt som veldig stiliserte bilder vil ha det til. Det kan også tyde på at det kanskje ikke er et så sterkt alternativ lenger. Det alternative kan ses som en forholdskategori, som skaper skiller mellom den og det den er alternativ til. I dag er det vanskeligere å skille ut hva som er dette alternative og hva som er det det er alternativ til. Knoblauch sier noe om at dette er en ganske utbredt form for religiøsitet ved å kalle det populærspiritualitet. Jeg velger å ikke avgrense spiritualitetsbegrepet mitt til bare den populære spiritualiteten ettersom Inger definerer seg som kristen og spirituell. Forest definerer seg som spirituell med røtter i taoisme, kristendom, ISCON, Wicca og det generelle mangfoldet i Glastonbury. Fred har meninger om hvilke elementer som hører inn under spirituell og er mer opptatt av det som er grounded og kaller seg holistisk. Sarah kan kalle seg spirituell, religiøs eller åndelig og føler det i bunn og grunn går ut på det samme. Også hun er opptatt av det som er grounded.

¹⁹⁰ Jantzen og Vetner (2007), Jantzen, Vetner og Bouchet (2011)

DEL 3 – INFORMANTENES NARRATIVER

8. Informantenes narrativer

8.1 Fra intervju til narrativtekster

I dette kapitlet har jeg framstilt fortellingene til mine informanter som skriftlige narrativer. Jeg har for det meste skrevet meg selv ut av narrativene deres, men det kan være nyttig å ha i bakhodet at jeg til en viss grad er med og styrer retningen. Noen steder har jeg med spørsmål jeg stilte, men for det meste ikke. I vedlegg 2-5 kan man se hvilke spørsmål jeg stilte informantene. Jeg har redigert dem i etterkant av intervjuene og de reflekterer de spørsmålene som faktisk ble stilt. Den intervjuguiden jeg gikk ut i fra i intervjuene er også med som vedlegg 1. I bunn og grunn er dette informantenes fortellinger. Jeg har ikke redigert bort noe de har sagt bortsett fra muntlige småord som, ja, så, liksom, visst atte, på en måte og så videre. I tillegg har jeg ikke med her et spørsmål om spiritualitet. Dette har jeg med i kapitlet om spiritualitet. Noen steder har jeg laget to setninger ut av en lang en med mange innskutte setninger eller satt inn et bindeord mellom to korte sammenhengende setninger. Men fortellingene er informantene sine, som de forteller dem. Forest, Fred og Anne har jeg oversatt til norsk av den enkle grunn at jeg ikke ønsket å ha lange deler med engelsk tekst. Jeg syntes det blir bedre å lese. Noen steder har jeg satt inn det engelske ordet i fotnote. Dette fordi ordet som blir brukt ikke har noen god norsk oversettelse, eller kan ha flere betydninger man ikke har et ord for på norsk. Et eksempel er når Fred snakker om *community*. I noen sammenhenger bruker han det i betydning av samhold eller forhold til andre mennesker på stedet der han bor. Andre steder bruker han det litt i meningen av et kollektiv eller en felles samfunnsplanlegging der man har gårder, butikker, noen som lager mat, noen som passer barn og så videre. Andre steder igjen bruker han det mer i betydning av lokalsamfunn og utvikling av det.

8.2 Forests narrativ

Jeg har hele tiden følt at noe har trukket meg mot England. Ikke til Glastonbury spesielt, men som jeg sa til min venn, en dag vil jeg tilbake til England. Jeg vet ikke hva det er, men det er noe i hjertet mitt som har ropt på meg. Det var selyfølgelig Glastonburys forfedre som kalte meg hjem. Første gang jeg kom hit var jeg i 20'årene. Det var I 1974. Det begynner å bli lenge siden. Jeg kom tilbake først i 2006. Jeg kom ikke til Glastonbury med en gang. Jeg begynte først å jobbe med eldre mennesker. Jeg bor hos dem i to uker og så har jeg to uker fri. En dag endte jeg opp i Glastonbury i friukene mine. Jeg var her sommer, vår, høst og vinter. Det tok litt tid før jeg startet med mitt spirituelle arbeid. Det tok en stund å bli kjent

med Glastonbury. Jeg bodde på en liten B&B. Senere fant jeg et billigere sted å bo i sentrum. Jeg begynte å gå til healing etter jeg begynte å bo der. Det ble klart for meg at jeg trengte healing for å virkelig bli lykkelig. Det var da jeg begynte å være med på alle de fantastiske tingene i Glastonbury.

Chalice Well gardens er et veldig spesielt sted for meg. Og the Abbey Grounds. Jeg føler som jeg er tilknyttet disse stedene fra tidligere liv. Jeg tror på reinkarnasjon, så jeg går ut i fra at det er på grunn av noe fra tidligere liv som drar meg mot abbeyet. Laylinene er også veldig spesielle. The Lady Chapel er veldig spesielt. Og det rennende vannet i Chalice Wells. Jeg tok bilde av vannet som renner ned veggen og du kan se feer i vannet. Du kan virkelig se alver og feer i vannet. Vannet er livskraften som kommer fra the Tor. Vannet går gjennom mineraler og gir det helbredende kraft. Vannet har helbredende kraft i seg selv. Man trenger ikke å gjøre noe med det, ingen ritualer, det fungerer i seg selv. Alt du trenger å gjøre er å drikke det.

Glastonbury Abbey er veldig gammelt. Den originale kirken brant ned. Abbeyets kraft er knyttet til kristendommen og laylinene. De to sammen gjør det veldig spesielt og kraftfullt. Glastonburys kraft er knyttet til laylinene, laylinene er knyttet til the Tor. De går fra the Tor, gjennom Chalice Well Gardens og gjennom sentrum av byen til Abbeyet. Det er en utrolig spesiell energi i Glastonbury, det er verdens hjertechakra.

Jeg har hørt mange personlige fortellinger om Glastonbury, men de har ikke påvirket meg så mye som mine egne opplevelser. Mine opplevelser har vært veldig unike, så det er mine egne opplevelser som virkelig har påvirket meg.

Uten Glastonbury i livet mitt ville jeg vært trist. De fleste menneskene i Glastonbury er ekte mennesker. Om du får en venn i Glastonbury er de din venn for livet. Det er slik jeg opplever det. Alle klemmer alle, de gir bort gratis klemmer og kyss i Glastonbury. Det er også en ting som gjør det spesielt.

Hjemme har jeg hatt mange dårlige opplevelser. Før jeg kom til Glastonbury var jeg ofte motløs og trist. Jeg elsket ikke meg selv, jeg hadde ingen selvtillit og hadde ingenting å tro på. Når jeg først begynte å reise til Glastonbury var jeg veldig ulykkelig. I dag er jeg lykkelig og gjør andre lykkelig. Det er takket være Glastonbury at det er sånn. Jeg tok et stort steg framover.

Min spirituelle reise startet i Glastonbury, ikke hjemme. Der jeg kommer fra snakker man ikke om slike ting. Der kaller de deg (-), jeg skal ikke si hva [ler]. Jeg visste ikke mye om alle disse tingene før jeg kom hit. Jeg har lært alt her.

Det går en Layline fra the Tor og den krysser en annen layline i Chalice Wells Garden. Det er derfor energien er så sterk der. Det er veldig sterk¹⁹¹. Glastonbury er verdens hjertechakra. Jeg tror noen av de andre verdenschakraene er i Egypt, der ved pyramidene. Machu Picchu, Peru er en annen. Table Mountains i Sør-Afrika. De andre vet jeg ikke hvor er. Jeg tror der er en i India også.

Mange kommer til Glastonbury fordi de har problemer med noe og de tror at Glastonbury skal gjøre alt bra igjen. At Glastonbury skal heale dem. Glastonbury kan heale til en viss grad, men alle må heale seg selv. De som kommer hit blir enten involvert i alt som foregår her og det hjelper dem å heale seg selv, eller så reiser de igjen og kommer aldri tilbake. Noen liker ikke Glastonbury. Alle kan finne healing i Glastonbury, men de må åpne hjertene sine for å ta i mot det. Dersom du ikke åpner hjertet ditt vil du ikke finne healing. Alle kan bli healet, men man må se det gjennom hjertet.

Jeg kan fortelle deg en historie om en opplevelse jeg hadde i Chalice Well gardens. Jeg ble kjent med en jente i the Seminar Rooms¹⁹² og vi brukte å møtes og drikke kaffe. En dag gikk jeg opp til Chalice Well gardens og satt på favorittplassen min ved epletreet som angivelig var plantet av Josef av Arimatea. Jeg satt bare og mediterte på egenhånd. Det var sent på ettermiddagen og solen skinte på meg der den var på vei ned. Jeg følte meg så fredfull og så glad. Jeg følte meg rolig, som om jeg ikke hadde noen verdens problemer og Chalice Wells var som en engel som beskyttet meg med vingene sine. Jeg satt bare der uten å si noen ting. Jeg bare satt der. Jeg tok noen få bilder av meg selv, men uten å se så nøye på dem. Når jeg kom ned igjen til byen møtte jeg denne jenta jeg brukte å drikke kaffe med i byen. Hun var sammen med en annen jente jeg ikke kjente. Denne jenta så på meg, tok tak i hånden min og sa: «Ååååh, vær så snill å gi meg en klem, kan jeg holde hånden din, det lyset av deg, hele fjeset ditt skinner!» Jeg så på henne og tenkte «er du gal? Hvordan kan hele ansiktet mitt skinne.» Så sa jenta jeg kjente fra the Assembly Rooms det samme. «Goodness me, Forest, hele ansiktet ditt skinner.» Jeg tror det var den dagen min spirituelle reise begynte. At den

¹⁹¹ Powerful

¹⁹² Det er et lokalt sentralt i Glastonbury der det arrangeres mye forskjellige workshops, messer, markeder og musikkarrangementer for å nevne noe. De har også en enkel kafé. De har også mye informasjon om ting som skjer og om Glastonbury i form av brosjyrer og plakater.

begynte for alvor. Jeg ga henne en klem og har aldri sett henne eller venninna hennes igjen. Men da jeg kom hjem så jeg på bildene jeg hadde tatt og ansiktet mitt lyste virkelig. Og det kom fra innsiden. Det var en litt grå dag, så det var ikke bare solen som reflekterte i ansiktet mitt. Det lyste av meg i flere uker etter dette. Til og med klærne mine, det lyste gjennom dem. Det var fra innsiden jeg skinte. Etter det begynte jeg å gå til sjaman- og reikihealing. Jeg involverte meg i krystallhealing og alle de andre flotte tingene i Glastonbury for den dagen oppdaget jeg at jeg ville gjøre denne reisen. Jeg ville også hjelpe andre å leges¹⁹³. Jeg gjør det med et åpent hjerte og et åpent sinn for Chalice Wells leget meg og hjalp meg å starte denne reisen.

Jeg kan også fortelle om da jeg fikk sjamansk healing her på hostellet. Jeg møtte en venn som er en sjamansk healer og han sa han skulle gi meg en healing her i stuen vår. Jeg lå på gulvet, vi hadde en pute der. Jeg hadde det turkise sjalet mitt og han la det over hodet og skuldrene mine. Jeg hadde en liten pose med krystaller i hånden. Han hadde en tromme, en rangle og en fløyte. Han startet med å rense rommet. Så kontaktet han forfedrene og ba dem være med oss. Han chantet og brukte trommen rundt meg. På et tidspunkt kom han til den venstre skulderen min, satte trommen der og fortalte meg at den ikke var helt bra. Han trommet der og så kjente jeg en vindpust over halsen mens han fortsatte healingen. Etterpå fortalte han meg at det var erkeengelen Rafael, for han gjør healing gjennom halschakraen. Dette var en utrolig viktig opplevelse i livet mitt. Det var min nest beste spirituelle opplevelse i Glastonbury. Skulderen min følte mye bedre etter det og det er en opplevelse jeg aldri vil glemme. Det var noe med hvordan det ble gjort og følelsen i rommet og alt annet. Cirka en uke etterpå satt jeg på kjøkkenet og snakket med denne sjamanen og en annen venn, en trommevenn. Jeg fortalte denne trommevennen hva som hadde skjedd. Han stakk hånden i lommen og ut av den kom alt som finnes i en ung herremanns lomme. Sammen med alt det andre hadde han et kort. Det var revet i to. Det var av erkeengel Rafael. Han gav meg det, la det i hånden min, kysset den og sa «det er ditt». Jeg føler at erkeengel Rafael er nær hjertet mitt hver dag. Han er veldig viktig for meg. Jeg har et bilde av ham ved krystallene mine. Jeg bruker krystallene mine med ting jeg finner, som bark og løv fra trærne. Jeg lar krystallene være på rommet og alle som kommer og bor der er påvirket av dem. De er som barna mine.

¹⁹³ Det er ikke medisinsk fysisk leging det er snakk om her. Forest bruker det engelske ordet heal.

Figur14. Forests krystaller og bilde av erkeengel Rafael

Mine opplevelser er helt klart knyttet til Glastonbury. Jeg tror ikke jeg kunne hatt lignende opplevelser andre steder.

Jeg har enda en historie å fortelle. Da jeg bodde i [hjemland] ble jeg døpt inn i taoismen. Jeg studerte det i mange år selv om jeg var født kristen. En dag jeg var i sentrum av Glastonbury kom Hare Krishnaene ned med deres symboler, deres trommer og deres synging. De kom ned High Street. De stoppet i sentrum og begynte å danse i en sirkel. Jeg følte at noe kom over meg og jeg ville delta. Jeg følte meg som en av dem og hjertet mitt bare åpnet seg for dem. Vi danset mens instrumentene spilte i omtrent tjue minutter. Eieren av stedet jeg bodde så meg og trodde jeg hadde blitt sprøyte gal¹⁹⁴. Men jeg bare danset med kjærighet i hjertet, jeg likte musikken og følte meg som en av dem. Samme dagen gikk jeg opp til Chalice Well gardens og

¹⁹⁴ Gone of my head

der med brønnen var en av lederne til Hare Krishna. Han hadde med seg en liten statue av en av Hare Krishnaenes spesielle guruer. Ved brønnen holdt han på med et spesielt rituale og så spurte han meg om jeg ville bli døpt inn i Hare Krishna. Jeg sa «tusen takk» og tok i mot tilbudet og han døpte meg. Noen flere kom og satt rundt brønnen. Vi var fem eller seks personer. Han hadde en tromme og begynte å spille på den og synge hindusanger. Etter at de andre hadde gått og han ryddet opp gav han meg alterblomstrene og den lille kluten han brukte til å rengjøre instrumentene med, slik at jeg kunne ta dem med hjem. Jeg er virkelig beæret og velsignet som har fått lov til å bli døpt inn i både Hare Krishna og de andre tradisjonene. Taoismen, kristendommen og hinduismen er alle deler av livet mitt og deler av min spirituelle reise. Alle disse religiøse røttene er en del av livet mitt. Alt henger sammen. Jeg tror at kirken er i hjertet. Hvordan du er og hvordan du ser på og behandler andre må være hvordan du selv ønsker å bli behandlet. Dersom du behandler andre godhjertet vil de behandle deg med et godt hjerte. Taoismen hjalp meg på mange måter selv om det er mange ting som ikke føltes rett. Jeg tok med meg det jeg trengte for min spirituelle reise og det hjalp meg rundt i Glastonbury. Jeg føler meg fremdeles tilknyttet taoistene som lærte meg. Jeg har ikke hatt noe mer med Hare Krishnaene å gjøre etter jeg ble døpt. Men jeg er veldig glad for at jeg har fått lov å oppleve det. Jeg går ut i fra at jeg kanskje senere i livet kan involvere meg mer med dem. Jeg har også blitt initiert som heks, men jeg har ikke gjort noe med det enda. Wiccaene som initierte meg er ikke fra Glastonbury, jeg har derfor ingen som kan lære meg. I fremtiden vil vi jobbe sammen. Jeg har blitt innvidd i mange tradisjoner, ikke bare en. Alt har skjedd på veldig kort tid og jeg føler at det er en mening med at jeg er i Glastonbury.

8.3 Freds narrativ

Jeg kom til Glastonbury med en venn for åtte eller ni år siden. Vi var bare på gjennomreise og vi overnattet på en gård noen kilometer herifra. Vi tok turen innom Glastonbury og besøkte Ashramet for å spiste lunch der. Før hadde de raw og økologiske luncher der. Jeg kaller meg ikke religiøs, ikke en gang spirituell. Og det er litt sånn at om man ikke kaller seg selv spirituell i Glastonbury, så kan en del ta det på feil måte. Jeg synes det er litt rart. Jeg ønsker ikke å kalle meg spirituell fordi jeg ønsker ikke å ha en spesiell merkelapp. Med en gang du kaller deg spirituell så går alle ut i fra at du tror alt som ligger i det ordet. I spiritualitet ligger tanker om Engler, reinkarnasjon, at man tror det skal bli en ny tidsalder¹⁹⁵. Det er ting jeg ikke er involvert i. Du må gjøre og lage noe ekte i

¹⁹⁵ A new age

hverdagslivet. Du må hele tiden integrere det og jobbe med det. Jeg foretrekker derfor å snakke om bærekraftighet heller enn spiritualitet. Det er noe du må vedlikeholde og jobbe med hele tiden. Dersom man ser på vestlig vitenskap kan man se på en modell på DNA. Det blir hele tiden forurenset. Sjelen i kroppen dør litt hvert minutt. Du kan ha et glass med vann og skitt i og så kan du ha i mer vann så du ikke lenger ser at skitten er der. Men den er fortsatt der, bare i mindre mengde. Det vil alltid være forråtnelse. Jeg tror på å opprettholde livskraften. Opprettholde helse, eller hva du ønsker å kalle det. Det betyr frisk planet, friske mennesker, friske samfunn.

Jeg har vært i Glastonbury i seks uker, men bare for en uke eller to siden hørte jeg om Josef av Arimatea og staven. Og det at den første kirken skal ha vært her. Jeg tror kanskje det er ganske velkjent. Graillegendene og kong arthurtingene hørte jeg også ganske nylig. Jeg er ikke så opptatt av disse fortellingene. Jeg er mye mer opptatt av hva man kan gjøre i et samfunn akkurat nå. Men kanskje en dag vil jeg sette meg bedre inn i historien. For meg er Glastonbury bare et sted. Det er ikke selve Glastonbury som er viktig. For meg er det viktigste om det finnes klarttenkende¹⁹⁶ mennesker der. Og det er litt viktig å finne et sted der det er et såpass stort narkomiljø. Ikke at jeg vil at de norske studentene skal komme hit og tro det er narkohimmelen [ler]. Anyways. Det er mye narkotika her. Mange ser på Cannabis som en hellig plante. Andre har klare mentale problemer eller alkoholproblemer. Folk prøver å utvikle seg. Alle har en mekanisme for utvikling i seg. Vi har alle det, det er det jeg tror på. Han mannen på gata som drikker alkohol fra en brun papirpose han har den mekanismen i seg. Så det er bare der han er i sin utvikling, så vi kan ikke se ned på det. Vi må alle være mer ydmyke. Det er veldig viktig når du går inn i en sånn selvutviklingsbevegelse.

Det finnes mange navn for det. The Human Potential Movement, the New Age movement, spiritualitet. Jeg ser på alle disse tingene som utviklingsarenaer. Vi kan se vårt potensial. Men jeg er ikke enig i at man fokuserer på det som kommer etter døden. Vi må akseptere at døden kommer. Men heller enn å fokusere på det som kommer etter fokuserer jeg på hva som er det beste jeg kan gjøre i vår livstid. Det trenger ikke å være noe for framtidige generasjoner, men man må gjøre regnskap for hva man har fått i dette livet og se hva godt man kan gjøre med det. Vi må gjøre vårt beste. Jeg oppsøker mennesker som har gode workshops eller utfører personlige meditasjonstimer. Det er disse tilbudene som gjorde meg interessert i Glastonbury. Det beste med Glastonbury er at de aksepterer alle typer

¹⁹⁶ Clear-minded

mennesker. Jeg har ikke reist så mye, så jeg vet ikke hvordan det er mange steder, men her kan du komme med regnbuefargede klær og flerfarget hår og ha indianerfjærer i håret og det er helt ok. Jeg har også møtt noen klarttenkende mennesker her, men jeg har først og fremst fokusert på å finne meg et sted å bo. Men jeg har funnet noen som jeg kan ha gode samtaler med. Jeg håper at helsen min blir bedre etter hvert og at jeg i løpet av neste år kan starte opp med noe innen ernæring¹⁹⁷. Jeg møter venner noen ganger, men på grunn av sykdommen min må jeg hvile ganske mye. Noen dager kommer jeg meg ikke så mye rundt. Men Glastonbury er ikke en vakker by, så det er mest menneskene som er viktige.

Helsen min har vært veldig dårlig i 12 år nå. Før det hadde jeg også helseproblemer, men jeg gjorde ikke noe aktivt med det. Jeg har hatt store depresjoner siden jeg var ung og har sittet mye hjemme og trøstespist. Det er bare de siste ti årene sånn ca. at jeg aktivt har vært interessert i bevegelsen. Men jeg tror alt er kontinuitet. Det er ikke svart eller hvitt. Der er ikke sånn at når du ikke aktivt er involvert ikke gjør noe som helst. Du gjør de samme tingene underbevisst, det er bare at nå gjør du dem bevisst. De har alltid vært med deg. Du har alltid visst om det.

Jeg kan ikke sammenligne Glastonbury med så mange steder, for jeg har kun bodd i London. Men London var ikke så bra. Her kan jeg gå ut slik som jeg er og ingen ser på meg. I London trodde de jeg var hjemløs. Men jeg er ganske kjekk altså! [ler]. Det var ikke alltid jeg orket å gjøre noe med utseende før jeg gikk ut. Men det som er her i Glastonbury er at jeg ikke har fått et eget sted å bo enda. Det er en påkjønning å ikke vite.

Jeg har lært mye om ernæring. Når du lider, studerer du ting nøye og jeg har gjort det. Når det kommer til terapier så har jeg vært involvert i den holistiske bevegelsen i en del år nå. Jeg har gått til en del forskjellige terapeuter, men nå om dagen går jeg bare til noen jeg vet er god. Glastonbury har veldig stort tilbud av terapier, men kanskje ca 10% av de er ganske flinke og resten,(-) du vet. Jeg kom ikke hit på grunn av tilbudet i terapier. Det er like mye bra i London. Når alt ordner seg med sted og bo og slike ting tror jeg Glastonbury er et bedre sted for meg å bo enn i London. I London er det jobber, men livet er travelt og hektisk. Her må du lage din egen arbeidsplass, men tempoet er annerledes. Det er ikke en pakkelsesning. Du må forandres og forandre. Glastonbury er ikke en hvilepute. Mange tror det er som et spa-sted hvor spirituelle ideer flyter rundt og alt blir bra. Men det som er er at du må gjøre

¹⁹⁷ Han har tidligere jobbet med kostveiledning, hovedsakelig innen vegansk mat, men også raw-food.

noe ut av det selv. Folk har ikke alt på plass i Glastonbury heller. Det er mange gode ideer, men ting er ikke ferdig laget. Man må fokusere mer på samholdet¹⁹⁸.

Det som må gjøres i Glastonbury er mer jordnære ting. Verdiene må også bli mer jordnære. Vi må drive mer med samfunnsbygging¹⁹⁹. For eksempel er det ingen ungdomsklubb her. Ungdommer har fortalt meg at det ikke er noen ting for dem å drive med her bortsett fra å drikke, ta narkotika og skate i skateparken. Det er mange spirituelle tilbud her, men ingen av dem er ungdomsorientert. Alt er for de som er tretti-pluss. Så ungdommene flytter bort. De fleste liker byen sin, men det er ingenting for dem å gjøre her. Og så burde det være mer grøntområde. Det er ingenting som er sentralt.²⁰⁰ Og karnevalet som var nylig, det var ikke et karneval, det var bare en prosesjon. Man kunne ikke delta, bare se på. Så det er ingenting for dem her. Folkene her må selv få ballen til å rulle. Jeg har ikke svaret på hvordan man skal løse alt dette, men selv om jeg ikke har et svar betyr det ikke at jeg ikke burde stille spørsmålene. Det må begynne et sted og byen trenger også å utvikle seg. Jeg tror at mange av de som er inne i det spirituelle miljøet ikke har unge barn. De fleste er single eller par. Kanskje det er derfor det er så lite fokus på ungdommer i dette miljøet. Man forventer at Glastonbury skal være en ferdigpakket selvutviklingsby, men det er ikke i nærheten av det. De har mange ideer om hvordan de skal utvikle seg selv, men de har ikke fokus på samhold og samfunn. Jeg tror ikke det er bærekraftig å bare ha en hovedgate som selger spirituelle varer. Det er kjekt for de som kommer utenfra som pilgrimer, turister og som en del av sin personlige reise. Det er kjempeflott at de kan se alt dette, men for menneskene som bor her blir hjemmet deres kun en markeds plass, der de allerede har sett alt som tilbys. Den eneste måten det kan bli bærekraftig på er å bygge opp et godt lokalsamfunn. Det bør være mer samarbeid og dialog mellom de spirituelle og de andre i byen. For meg er det viktigste at man har et godt hjerte. En enslig mor som oppdrar to barn alene kan ha det like godt som en som kommuniserer med engler. Det er personens hjerte det kommer an på. Selv om ikke alle er på den samme veien til selvutvikling, så betyr ikke det at de ikke er like mye verdt. Respekt. Det må man fokusere mer på. Respektere de som tar andre valg. Folk er alltid negative når det er noe de ikke kjenner til. La oss si det var en mann som gikk rundt i byen med en stav og sa han var kong Arthur, da ville mannen fra kommunalboligene, for å ta en annen stereotypi, si han var en galning. Men jeg tror at hvis de hadde satt seg ned og drukket en kopp kaffe og begge

¹⁹⁸ community

¹⁹⁹ Community building

²⁰⁰ Det er en stor park inne på the Abbey grounds, men der koster det penger å gå inn.

hadde et godt hjerte, så ville alle uenigheter ordnet seg selv med tiden. Så lenge respekten er der ville de ha oppdager at de ikke er så ulike.

Jeg er ikke så sikker på alt det her med energier og det. For de som ikke er interessert i slike ting, ville kommet til Glastonbury og tenkt at det er et unikt sted. Et annerledes sted. Men jeg tror energien på stedet kommer av menneskene der, eller jeg vet ikke. Men uansett om du tror på det eller ikke, det viktigste på et sted er at menneskene som bor der gjør noe godt ut av det. Jeg tror ikke Glastonbury i seg selv er noe mer spesielt enn andre steder. Dersom folk gjør stedet til et godt sted å være så blir det et positivt sted. Genuin positivitet, ikke den amerikanske positiviteten, der man ikke tåler noen typer negativitet. Det er en versjon av de i den holistiske bevegelsen. De kaller seg lightworkers. Alt annet er mørkt; myndighetene er mørke, alle er mørke. Min vei er å prøve å gjøre noe godt der jeg er. Du kan gjøre noe godt i enhver institusjon. Som banker for eksempel, du kan si at de er korrupte institusjoner og at vi ikke kommer til å trenge dem i fremtiden. Men disse institusjonene kan være en måte å gjøre deg selv sterkere på og du kan lære å håndtere systemet. Så energiene som er her er hva menneskene gjør med det de har. Jeg vet ikke om selve landskapet bidrar til det. De snakker om laylines, hjerteshakraer og Zodiac.²⁰¹ Folk forteller mye forskjellig. Men jeg tror at vi er på denne planeten for å gjøre det beste ut av det vi har fått, vi trenger ikke å være hjertechakraen for at det skal bli et bra sted. For noen er det ikke så bra å være et sted som er så spirituelt som dette. Det er ikke det ultimate stedet. Folk tror gjerne det. Når man blir klar over noe som man ikke har sett eller hørt om før, er det lett å tro at det er det beste for alle. Så om det er fri kjærlighet, LSD, internett eller hvilken som helst annen ting, så snart du får høre om det tror du det er det beste som har vært oppfunnet. Men alt kan bli brukt både til godt og til vondt. Så alle disse spirituelle sakene, de er ikke gode i seg selv. De kan også bli brukt til onde ting. Jeg mener ikke svart magi og sånt, ikke spesifikt det. Jeg mener du kan bli involvert i ting du ikke vet rekkevidden av. Du kan til og med miste deg selv i det. Bli absorbert i det. Mange lever i en verden av krystaller og andre slike ting og gjør aldri noe i den virkelige verden. Det er som en kniv. Du kan bruke den til å kutte opp frukt, eller du kan drepe noen. Plutselig kan du oppdage at du har kastet bort livet ditt med alt dette spirituelle. Men hva har du da lært? Forstår du? Dersom Glastonbury har alle disse tingene på grunn av noe som er her, i jorden, så er det bra for oss. Men det er klart at ideen om å bygge gode lokalsamfunn rundt om i verden er viktig.

²⁰¹ Det er noen som mener at alle stjernetegnene kan sees i landskapet i Glastonbury.

Du kan si at Glastonbury er en viktig plass på jorden og alt skjer her, men mennesker har evnen til å utvikle seg selv. Vi kan bruke ting rundt oss til hjelp i denne prosessen, men på et tidspunkt kommer vi til et nivå vi ikke har nådd enda. På dette nivået kan vi ta alt som er godt med oss og vi kan være adskilt fra og ikke avhengig av fysiske lokaliteter.

Jeg tror menneskelig evolusjon kommer til å være mange ting. Det er mange mysterier vi ikke har svar på enda. Men så lenge vi har den rette holdningen og vi støtter hverandre hele veien støtter vi også en felles utvikling. Jeg forventer en Nobels fredspris i posten snart [ler].

8.4 Ingers narrativ

Første gang jeg reiste til Glastonbury hadde jeg fjorten dagers ferie. Jeg hadde nettopp skrevet en bok, en roman, som på mange måter var en fortelling om en spirituell oppvåkning. Forlaget har et hageselskap i august hvert år. Jeg var på det og så reiste jeg direkte til Glastonbury etter det, som en slags belønning til meg selv for at boken var blitt utgitt. Der var jeg alene i to uker.

Jeg ble utrolig fascinert allerede første dagen. Glastonbury er en utrolig fargerik by. Jeg var der på sommeren, på den tiden da der er mest folk. Og uten at jeg visste det så var jeg veldig heldig, for jeg kom akkurat til det de kaller gudinnefestivalen. Der var utrolig mange tilreisende fra hele verden av den grunn. Det var veldig mye kvinner. Gudinnefestivalen går jo på dette med det kvinnelige. Men det var også mange menn som kom til festivalen, enten fordi de hadde en tilknytning til keltisk religion eller at de var opptatt av sine feminine sider. Mitt første inntrykk av Glastonbury var at det var utrolig fargerikt og der var veldig mye glede. Og så ble jeg delvis sjokkert [ler] og delvis fascinert av alle de rare butikkene. Noe av det første jeg la merke til når det gjaldt butikkene var et sånt alarmskilt ved en butikk. Istedenfor navn på et securityselskap så stod det bevoktet av engler [ler]. Protected by angels. Og det syns jeg var litt herlig å ha en sånn tro at det var nok beskyttelse. Og navnene på butikkene var sånn som Heartfelt Trading, Goddess, Green Man og Pandoras. Det var fascinerende.

En annen ting jeg opplevde den dagen, og som ble forsterket gjennom de fjorten dagene i Glastonbury, var hvor utrolige hjelpsomme folk var og hvor åpne folk var. En helt fremmed ble akseptert og tatt inn i grupper. Jeg er tilhenger av mange kaffepauser; og i den første kaffepause ute i Glastonbury kom jeg til et sted hvor nesten alle bord var opptatt. Jeg måtte sette meg ned ved et bord der det allerede satt noen og det gikk ikke mer enn to minutter før jeg var i samtale med folk. Vi bodde der etter hvert i mange år og det slo aldri feil. Du trenger

aldri å være alene i Glastonbury om du ikke ønsker det. Så dette var mine første inntrykk av byen.

*På denne turen ble jeg veldig fascinert, veldig begeistret og litt sjokkert. Sjokkert fordi det var så mye som tok, eller **tar** litt av. Mye som jeg ikke forstod og som ikke tiltrekker meg spesielt. Da jeg kom hjem igjen var jeg veldig entusiastisk og klarte å overtale familien, uten for mye om og men, til at vi skulle flytte bort der for et år. Hvilket vi gjorde. Etter seks måneder skjønnte vi at dette ville bli et lengre, kanskje livslangt opphold. Men da bestemte vi oss også for at vi ikke ville bo i Glastonbury. Jeg er ikke glad i å bruke ordet energier og sånn, men det var godt å komme ut av Glastonbury, å gå hjem rett og slett. Så vi bodde i en landsby, femten-tjue minutter kjøretur derfra, men vi var der veldig, veldig mye, spesielt i sommerhalvåret. Når høsten setter inn, så forandrer Glastonbury ansikt. Jeg kan vel rett og slett si at jeg ikke liker den om vinteren. Så ingen bør reise til Glastonbury for første gang i vinterhalvåret. Det er min, men kanskje ikke bare min mening, men alle som kjenner Glastonburys mening.*

På Abbeyet, så møter du de kristne tradisjonene og arthurlegendene og avleggeren av rosebusken og da har du plutselig mytene om Joseph av Arimatea som plantet staven som ble til den rosebusken og derfra er det kort vei til mytene om kildene. De er veldig viktige. Det som er så rart er at disse to ligger så tett ved hverandre. Den hvite er på utsiden av gjerdet, men den røde, den inneholder mye jern og mineraler, er inne i hagen. Myten er at etter korsfestelsen kom Josef av Arimatea tilbake til Glastonbury og da hadde han med seg to beger. To chalice. Og derav kommer jo navnet Chalice Wells. Ifølge bibelen ble Jesus stukket med et spyd når han hang på korset og blodet som dryppet fra såret ble samlet opp i et beger, a chalice. Så tørket de også svetten av ham og det som de tørket med ble lagt i et annet beger som ble til den hvite kilden. Så Josef av Arimatea kom tilbake til Glastonbury med begge disse, en som var farget rød av blodet og en som var vannfarget av svetten. Han gravde de ned der ved bunnen av the Tor. Der sprang det ifølge legenden ut en rød kilde, som inneholder mye jern. Like ved siden av, det er ikke mange mange meter imellom, er der en annen kilde, som ser ut som vanlig vann. Det inneholder også mange mineraler som man ikke finner i den røde kilden og som man heller ikke finner i jordsmonnet. Dette har gitt grobunn til denne legenden. Men vannet fra begge kildene blir ansett for å være helsebringende. Og den hvite kilden finnes i en kran på utsiden av gjerde til den røde kilden. Dersom du går opp til the Tor vil du se at mennesker kommer med plastdunker og fyller opp vann fra den hvite kilden. De fleste i Glastonbury bruker det vannet til matlaging og til drikking og sånne ting. Men der er to liksom vesensforskjellige. Den røde kilden, den har fått en veldig vakker hage,

hvor man skal være stille. Den ligger også ved et gammelt keltisk (-). Altså, jeg snakker som om dette er sant, men det er jo myter. Men det sies at de gamle keltiske prestinnene gikk dit når de ville se inn i fremtiden. De så i vannet der og der kunne de få innblikk i hva som ville skje. Dette er en veldig viktig del av Arthurlegenden. Men den røde kilden er altså blitt et veldig hellig sted, mens den hvite på utsiden, den er mye mer fargerik og mye livligere. Det er veldig ofte musikk rundt den, mens det er stillhet inne.

Du får mytene nesten uansett hvor du går, så det er nesten ikke til å unngå at det setter i gang tanker og kanskje følelser. Den følelsen som var sterkest hos meg var vel egentlig en veldig andektighet over det jeg så av historie. Gjennom tusener av år så har mennesker gått der og du kunne se det på steinene. For eksempel gulvet på hotellet George and pilgrim, bygningen har vel vært der fra 1400-tallet, er av stein som er helt glattslipt av alle menneskene som har gått der. Så sånne ting var vel det som gjorde mest inntrykk på meg på et spiritielt plan. At i så mange år fra førkristen tid så har dette stedet vært et sted for tilbedelse og at det er preget store deler av Glastonbury. Selv om det også er preget av det man kaller New Age og andre typer religioner. Du kunne for eksempel se den gresk-ortodokse presten i sin fulle mundur, og han var veldig mye i gatebildet, stå å snakke med en gjeng Hare Krishna-folk og så kom det en utpreget hippie med sine fargerike klær og hårfasonger. At dette samholdet eksisterte, det gjorde sterkt inntrykk på meg.

Det er mange personlige fortellinger som har påvirket meg. Det var jo utrolig mange historier. Veldig mange av dem som jeg ble kjent med den første tiden hadde på mange måter en veldig lik bakgrunn for ingen av dem var fra Somerset. De var stort sett kommet fra London fordi de ville ut av byen. Av forskjellige grunner. For eksempel at ting hadde skjedd, som skilsmisser eller sykdom. Så de ville ut fra rat racet i London og så kom de til Glastonbury. Det finnes jo nesten ikke arbeidsplasser, så de startet opp sine egne butikker og verksteder. Det var mye lokale kunstnere, mer eller mindre kunstneriske da [ler]. Uansett, så hadde vi en felles bakgrunn. En historie jeg husker veldig godt fra av en venninne, hun og mannen ble veldig nære venner etter hvert. Hun opplevde selv at hun hadde veldig store psykiske problemer. Hun var redd for at hun hadde en så alvorlig diagnose som schizofreni. De bodde i London og hadde mer enn vanlig god råd, så hun fikk time hos en av de virkelige anerkjente psykiaterne. Så anerkjent at han har skrevet masse bøker og var kjent over hele verden på den tiden. Hun gikk til ham og fortalte om det som hun var redd for var vrangforestillinger og psykotiske tanker. Psykiateren hadde da sagt til henne, altså hun hadde flere timer og det var en skikkelig undersøkelse, men han hadde da sagt til henne det at “nei,

du er ikke syk, men du hører ikke, du har ikke funnet ditt hjem enda. Ta en tur til Glastonbury.” Da de kom til Glastonbury falt ting veldig på plass for henne. Alle disse mytene svarte til tankene og følelsene hennes. Så hun har ikke ansett seg for å være syk etter det. Og har helt sikkert ikke vært det heller. I London følte hun seg ikke hjemme i det miljøet hun bodde i. Så de flyttet og solgte det de hadde, flyttet med unger og alt og startet opp en bedrift i Glastonbury.

Ellers er det jo fullt av historier om det som på en måte er den største myten om Glastonbury. Den overordnede myten er at om du kommer hit når du skal, så forandres livet ditt for alltid. Og det er mange historier, for eksempel noen som kom på en dagstur og så brøt bilen sammen så de ikke kom seg videre for det tok en uke før de fikk den delen som manglet, så de var stuck der. Andre historier er om noen som hadde vært utsatt for mindre ulykker. Ikke sånn at de var skadet så mye at de måtte på sykehus, men gjerne ble liggende på hotellet inntil de hadde fått løst det de skulle. Men det er også tilsvarende mange historier om mennesker som kom og var upåvirket og reiste. Eller de var turister. Upåvirket var de nå ikke, for de kunne enten være litt fascinert eller synes at det der var noe forbaska tull. Og reiste igjen, men så kom de tilbake, etter kortere eller lengre tid. De har rett og slett kommet for tidlig.

Så mytene rundt det der var; at kommer du så blir du til livet ditt er forandret. Og mytene og de ulike religiøse tilnærmelsene som sjamanisme eller det som du kalte for smørgåsbord²⁰², der en egentlig kan plukke det som passer en best. Det at vi plukker ulike myter, det blir et hjelpemiddel til at livet ditt forandres. Og til det bedre, selv om du selv kanskje ikke synes at du blir så veldig mye bedre. Det setter jeg sånn personlig inn i dette med en spirituell utvikling. Tror vi først på en åndelig verden eller en høyere kraft eller et høyere jeg eller sånne ting, så er det klokere enn oss. Den forandringen som oppstår, den kan mitt hverdags selv synes at er faen så dum [ler], men så egentlig så er det den rette utviklingen for oss.

Jeg tror at det som avgjør hvilke myter man tiltrekkes går mest på personlighet. Jeg var jo forankret i en antroposofisk tenkemåte, altså litt mer sånn tradisjonell kristendom, om ikke helt som den norske kirke. Så da er det klart at de kristne mytene tiltrakk meg, men jeg var også veldig tiltrukket av for eksempel sjamanismen fordi jeg synes musikken var fantastisk. Jeg tror nok det har mest med personlighet hva vi plukker med oss. For eksempel sånne ting som

²⁰² I en tidligere samtale hadde Inger spurt meg om hvilke teorier og begreper jeg brukte i arbeidet mitt. Denne teorien der et koldtbord brukes som et bilde har jeg i fra Christopher Partridge. Han ser på det alternative feltet som et koldtbord der man plukker de rettene som en selv ønsker fra et depot av okkulte og populærkulturelle ideer. Det er også mange andre forskere som har brukt dette bildet.

disse laylinene, de syns jeg for så vidt er interessante å høre om, men jeg har aldri involvert meg i det. Andre var veldig opptatt av kornsirkler. De synes jeg også at var fascinerende, men det var det. Jeg plukket altså mine retter fra den delen av bordet som hadde med den kristne tradisjonen å gjøre, den utenfor kirken. Men jeg var også ganske fascinert -på et annet nivå som kanskje ikke var spirituelt- av det keltiske vielsesritualene og måten å gifte seg på som heter handfastening.

Det var veldig mye sånt, sånn som er utenom den kristne tradisjonen, som tiltrakk meg og som berørte meg. Også selvfølgelig the Tor da. Å se på solnedgangen der er ganske fantastisk. Og igjen da, om sommeren, når der er mye folk og gjerne sjamaner som spiller trommer og sånt så blir det en veldig spesiell stemning der. Det er igjen skjønnheten og samholdet som (-).

Vivian spør om Glastonburys tiltrekningskraft

For det første tror jeg at Glastonbury nå er såpass kjent blant de som har en spirituell lengsel i seg. Eller de som har et problem eller en uro som de ikke helt kan identifisere og søker en løsning på. Men det er så kjent, at de kommer uansett. Noen kommer ut fra historiske interesser, på grunn av Abbeyet, det skal jo ha vært den første kristne kirken i Europa. Eller de kan komme til en av pilegrimsvandringene som også er veldig betagende. Skal jeg fortelle om den?

Ja, fortell gjerne

Festivalen har kanskje litt betydning for det du skriver, for en gang i året så kommer alle biskopene i England, og nesten alle prestene og faktisk, til Glastonbury. Og folk fra menighetene kommer. Alle er med på pilgrimsvandringene. Nedover hele fortauet, hele High Street og faktisk fra bunnen av the Tor, står det store høytalere. Gatene er tettpakket av folk som kommer for å oppleve dette. Det starter med en gudstjeneste på toppen av the Tor og etterpå så går de nedover med erkebiskopen først, med alle sånne kirkelige regaliakors. Engelske prester, spesielt biskopene er utrolige med disse draktene. Og så har du korguttene da. Disse litt feite, skallede mennene i femtiårene i kjole med hvite blondforklær utenpå som bærer slepet til biskopene og sånn. Så går de nedover fra the Tor, mens de synger salmer, som vi da hører i høytalerne. Tilskuerne synger med, altså tusenvis på tusenvis med mennesker som synger det samme. Dette gjør de mens de går fra the Tor og nedover high street og videre til Abbeyet, hvor det holdes en kort andakt.

De følger den ruten som prestinnene i førkristen tid gikk fra Abbeyet, altså der som Abbeyet ble bygget, gjennom Chalice Wells, som da var et helligsted før kristendommen og opp til the Tor. Og de følger den ruten så langt som det er mulig, fordi at det er klart at Glastonbury har vokst fram og endret seg siden førkristen tid. Så den kristne kirke har en kristen pilegrimsvandring i fotsporene til de keltiske prestinnene. Dette er selvfølgelig ikke noe de anerkjenner offentlig. Dette er enten en lørdag eller en søndag og da er byen oversvømt av kristne. Mange kommer på den måten og kommer tilbake igjen senere. Altså de blir fanget av stedet. Så det er veldig mange ulike grunner til at folk kommer dit første gangen.

Alle ble berørt av Glastonbury på en eller annen måte. Og så har du mange ting som skjer. Du har jo gudinnefestivalen og pilegrimsvandringen. Helt i slutten av august så er der en stor klassisk konsert med verdenskjente artister inne på Abbeyet. Det at disse musikerene kommer, musikere som ellers kan være vanskelig både å få til England og få billetter å høre, gjør at mange musikkinteresserte som kommer. Da er det stappfullt av folk inne på Abbeyet, altså området der er jo kjempesvært, så sitter de på tepper eller har med seg stoler og har piknik, mens konserter pågår. Så det er da igjen et helt annet klientell som kommer enn de som kommer til gudinnefestivalen. Andre kommer for kurs, ekskursjoner, for å gå på laylinene eller for kornsirklene. Fra påske til oktober er der et yrende liv. Folk tiltrekkes av ulike grunner og de blir berørt uansett, dersom man ser bort i fra det spirituelle så er det også utrolig vakkert. Du kan også få kjøpt ting der som du vanskelig kan få kjøpt andre steder, så det er nok mange som kommer av den grunn. For eksempel er det jo en butikk som selger sånn eteriske oljer og alt mulig sånt, hudpleieprodukter og det som kalles Wacky backy. Altså urtetobakk. Og den er veldig populær. Den inneholder ikke hasj eller noe som helst sånn. Den inneholder så mange forskjellige urter at det er merkelig at den ikke er blitt forbudt [ler], men mange [uklart hva som blir sagt] røyker den.

Nei, jeg tror egentlig ikke jeg har hatt noen spesielt spirituelle opplevelser. Jo jeg har hatt en opplevelse som ikke var spirituell, men du kan jo få healing på hvert gatehjørne om du vil. Healing er en del av hverdagslivet på en måte, du dusjer og pusser tenner og så går du ut og får litt healing. Vi synes det var ganske spennende å prøve ut de forskjellige healingene, men det var en som skilte seg ut. En som ble en god venninne hun drev med krystallhealing som hun selvfølgelig prøvde på meg, uten at det gjorde det aller minste inntrykk på meg på noen som helst måte. Det kan godt hende at auraen min hadde godt av det, men jeg merket ikke noe. Hun fortalte meg en dag at det skulle komme en dame fra (-) jeg tror det var Australia. Hun var en veldig kjent healer og jeg måtte forsøke henne. Jeg er nå sånn at jeg hopper inn i

det meste, så jeg sa jada. Så venninnen min ordnet meg time hos henne. Det var en form for sjamanistisk healing. Jeg lå på en benk og hun berørte ikke kroppen min i det hele tatt, hun beveget vel hendene fem, ti cm over kroppen. Hun sa det var en aurahealing. Jeg tar til etterretning at vi har en aura, men utover det så vet jeg ikke så veldig mye om det. Hun holdt på med ryggen min hvor jeg har en skade som jeg ofte har vondt i. Det gjorde det forferdelig vondt selv om hun ikke berørte meg. Noen ganger var det så vondt altså at tårene sprutet. Når jeg ba henne stoppe sa hun nei, det var nødvendig. Da jeg var ferdig så skulle jeg kjøre hjem, men jeg følte meg så elendig at jeg turte ikke kjøre. Jeg måtte be venninnen min om å kjøre meg. Da jeg kom hjem, gikk jeg og la meg og husker ikke så mye mer fra den dagen. Neste morgen fikk samboeren min sjokk fordi hele ryggen min var blå og lilla omtrent som om jeg var blitt banket opp. Og jeg var jo ikke blitt berørt, så det er vel det merkeligste jeg har opplevd. Etter det var det en lang periode hvor jeg ikke hadde smerter i det hele tatt. Hvordan ryggen kunne se så mørkbanket ut når den ikke var berørt og at det kunne gjøre så vondt når, ja (-). Det er jo litt av problemet med disse folkene som arbeider og lever i Glastonbury, hvis du stiller dem et spørsmål om hva det er, så får du et svar du ikke forstår bæret av. Altså sånn som at auraen blir rensset eller at det var gudenes vilje eller det er en demon. Altså igjen så blir forklaringene sånn smørgåsbord. Det er jo litt av faren med G og alle slike alternative steder at du kan svelge det rått og bli revet med og bli med i noe du ikke forstår rekkevidden av. Noen ganger ble jeg litt bekymret over folk som opplever så kolossalt store ting i Glastonbury. Jeg tror man skal ha beina veldig godt plantet på jorden og være villig til å akseptere at kanskje er det ting man ikke forstår, men la det være med det. Selv om andre kanskje vil ha stikk motsatt omfatning av det. De vil kanskje si at det er viktig å gå inn i det, men det er kanskje sånne som er mer spirituelt utviklet enn jeg er [Humoristisk sarkastisk tone]. Jeg forsøker å ha, eller, jeg har vel et åpent sinn, men jeg forsøker å ikke åpne det så mye at hjernen detter ut [ler]

Hva var bakgrunnen for at du skrev den boken?

Det var vel kanskje fordi det regnet en dag og jeg kjedet meg? Det husker jeg faktisk ikke. Det var ingen sånn stor tanke bak den. Kanskje mest fordi jeg syns, jeg liker å skrive. Det er vel så enkelt som det. Og Glastonbury fascinerer meg som du skjønner.

Det var veldig naturlig å skrive om byen. Når du bor der, selv om vi da ikke bodde inni byen, så ser du veldig fort at det er veldig ulike mennesketyper som er der. Og som jeg har sagt tidligere kommer de av veldig ulike grunner. Jeg hadde lyst til å prøve å beskrive de tre

hovedgruppene av mennesketyper som bor der. Det ble til de tre hovedpersonene i boken. Så var det jo da dette overordnede temaer at livet blir forandret for alltid. Jeg hadde litt lyst å se hva som skjedde når jeg hadde diktet opp de tre personene, se hva som skjedde med dem. Det visste ikke jeg når jeg begynte å skrive. Jeg hadde ingen hensikt med boken. Den ble til underveis. Eva representerer vel et menneske i krise som plutselig ikke orker mer. Hun har fått nok og er ikke helt klar over hva hun gjør. Selv kaller hun det et sammenbrudd. Det er denne følelsen av at man bare må vekk. Hun reiser uten mål og mening, samtidig er hun også veldig passiv. Når hun møter Kathinka, som hører til den gruppen jeg vil beskrive som spirituelt søkende. Hun forsøker å finne svar på noe om seg selv som hun ikke forstår. Hun beskriver den gruppen og faller kanskje inn i samme kategorien som hun venninnen min, hun som var redd for hun var schitzofren. Selv om Kathinka ikke var der som venninnen min var. Kathinka er et spirituelt menneske som hadde denne lengselen i seg. Og så har vi George da, som var uvillig, ble revet med et øyeblikk og tok et valg som han ikke hadde tenkt gjennom og endte opp i den situasjonen som han fortest mulig ville ut av. Han syns hele Glastonbury var motbydelig med alle disse new age-folkene. Det tror jeg er i hovedsak de tre gruppene med mennesker du møter i Glastonbury, det er vel en fjerde som er den gruppen som er helt overbevist om at ufoene har laget kornsirkelene og at verdens hjerteshakra ligger i Glastonbury og at narkotika egentlig er veldig ok. Men den gruppen har jeg egentlig holdt utenfor. Av normale, alminnelige mennesker, altså hverdagsmennesker som kommer til Glastonbury, så tror jeg de tre representerer den typen folk som kommer. Georges historie når han falt og skadet seg er et eksempel på at man kommer seg ikke fra Glastonbury før man har jobbet gjennom noe. Boken ble en beskrivelse av deres utvikling på det indre plan mens de var der. På det yrte plan så var det jo en reise dit og en reise hjem igjen. Men på det indre plan og det mellommenneskelige plan så skjedde det veldig mye. Så enkelt var det egentlig.

Hva tenker du om deg selv da, hvilken kategori ville du plassert deg selv i?

[Lang pause]Jeg tror søren ikke jeg kjenner meg igjen i noen av de kategoriene, det er kanskje derfor jeg ikke ville bo i Glastonbury. På noen måter så ligner jeg jo veldig på Kathinka, med ønske om en åndelig vekst og større forståelse. Jeg er overhode ikke lik Eva i at jeg er tafatt og bare følger med det som andre bestemmer [ler] og jeg tror jeg beskrev Eva som den perfekte husmor og det tror jeg at du har oppdaget at jeg ikke er [ler]. Men jeg har vel kanskje også trekk av George for om vinteren, når frodigheten og skjønnheten i naturen ikke var der, så syns jeg Glastonbury virket frastøtende. Jeg ble også frastøtt av at det foregår en del utnyttelse, ikke av alle, men av noen. Noen kommer og slår seg ned med en eller annen

forretningsidé hvor de rett og slett utnytter mennesker i nød. Det er noe jeg finner ekstremt frastøtende. Man må beholde den kritiske sansen.

Hvorfor jeg kom til Glastonbury og hvorfor jeg ble så lenge, det må gudene vite. Reint privat, det vil jeg ikke gå inn på her i intervjuet, så hadde jo Syd-England en betydning, så det var nok en del ting som spilte inn der. Hvis det bare var en spirituell utvikling jeg var på jakt etter, så ville jeg jo heller ha reist til Järna. Men det er for nært hjemme, vi hadde ikke funnet på å bryte opp og kutte bånd i Norge for å flytte på landsbygden i Sverige. Det hadde vi aldri gjort, så det måtte være noe som var fremmed og annerledes, men samtidig var det trygt; det var jo ikke på andre siden av jordkloden. Vi kunne språket og det var kort vei hjem [Ler]. Vi tok en sjanse og vi kuttet vel bånd, men vi brente ingen broer.

Myten er at den steinen ble brukt av de keltiske prestinnene, det heter sikkert noe veldig mye finere enn keltiske prestinner, men det kaller jeg dem. For å bli prestinne og senere utvikles til gudinne, så bodde de i det vi i våre dager ville kalle et kloster eller en coven. Det lå der hvor klosteret²⁰³ senere ble bygget. De viet hele sin tid til selvutvikling og åndelig utvikling. I deres religion så er blod det som er livgivende og det er derfor veldig viktig. Spesielt menstruasjonsblodet. Når en av dem hadde mensen så satt hun på denne steinen. Du har jo sett steinen, så du vet jo at der er en fordypning i den. Myten sier at den fordypningen ble uthult av blodet som dryppet. Jeg lurer på hva de gjorde når to kvinner hadde mensen samtidig [ler]. Etter hvert så får jo kvinnene som bor sammen mens samtidig. Dette var et spørsmål langt utenfor det mytiske [ler]. Uansett, etter hvert som de kristne kom, ble de jaget vekk. Og for dem ble det viktig å bli kvitt den steinen. Men de klarte det ikke. Det er mange forskjellige historier om hva de gjorde med den, men den kom alltid tilbake. Til slutt gav de opp, slik at nå er den plassert på et område der folk og turister vanligvis ikke går; helt inntil veggen på baksiden av Abbots Kitchen. Steinen blir kalt the grandmother og den er fortsatt i daglig bruk. Om du er inne på Abbeyet om sommeren og følger med på the grandmother vil du se at det ofte kommer kvinner dit. Altså nå bryter jeg litt, altså fordi at dette, for å kjenne til the grandmother, så skal du egentlig være innviet i Wiccakulturen, eller i religionen der. Men, jeg er nå blitt fortalt det uten at det er blitt avkrevet noe taushetsløfte av meg. Ja, menn også, men hovedsakelig kvinner, kommer og setter seg ved siden av steinen. De strør gjerne litt tobakk oppi denne fordypningen. Av en eller annen grunn liker the grandmother veldig godt tobakk. Folk som ikke røyker kjøper gjerne en pakke sigaretter bare til the grandmother

²⁰³ Klosteret er en del av Glastonbury Abbey, i dag er det kun the Abbots Kitchen og hagen som ikke har blitt ødelagt. Resten er i ruiner, eller eksisterer ikke lenger.

og tar litt hver gang de er der. Hun har ingen innvendinger mot at den er tørr [ler]. Hvis du har spørsmål eller en livssituasjon som plager deg, så sitter du der og mediterer en stund. Du konsentrerer deg på og mediterer en stund over dette spørsmålet, eller det som plager deg. Du legger så hendene på the grandmother. De fleste som gjør det kjenner en vibrering fra steinen, om det er vibrering av våre egne hender mot steinen eller noe annet det vet jeg ikke, men det er en helt tydelig vibrering. Mens du er i en dyp meditativ tilstand vil du få svar eller hjelp til problemet. Hjelpen vil da kunne komme enten helt konkret: bang, bang, rett foran deg eller du blir stilt overfor små eller store valg. Slik at løsningen på problemet dit avhenger av hvilket valg du tar. Men mulighetene er der. Noen kan få en veldig emosjonell reaksjon og det kan være det de trenger. Kanskje, dersom de har bare har bitt ting i seg og forsøkt å glemme det. Andre kan få et veldig klart, ikke følelsesmessig, men intellektuelt svar ved hjelp av tanke. Det kan være sånn "åja, men det har jeg ikke tenkt på før". Men the grandmother hjelper! I paganstro er det kvinnelige delt inn i jomfruen, moren og gammel kone, eller the grandmother. Visdommen er samlet i the grandmother.

8.5 Sarahs narrativ

Jeg har vært to ganger i Glastonbury, første gangen da jeg var 19-20 sammen med foreldrene mine. Jeg visste ikke så mye om det på den tiden. Men med en gang jeg kom dit så merket jeg at her har jeg lyst å være lenger. Jeg ble helt vill og ville inn i alle butikkene og se alt som var å se. Jeg reiste tilbake for et og et halvt år siden, eller kanskje det er nærmere to år siden nå. For jeg hadde lyst å se litt mer og oppleve byen nå som jeg var eldre og hadde litt mer peiling på hva det egentlig går i. Byen var veldig slik jeg husket den. Jeg fikk litt mer ut av å være ved Chalice wells og det området der. Jeg kunne litt mer om hvordan det egentlig er. Jeg var mer forberedt. Men jeg fikk mye ut av første gangen og. Av å bare være der og utforske. Jeg tror ikke jeg hadde hørt om Glastonbury før jeg reiste dit første gangen. Kanskje foreldrene mine fortalte meg noe. Jeg hadde hørt om noen av de mytene som hører til der. De arthurmyene kunne jeg en del om, men jeg var ikke klar over at de hadde sammenheng med Glastonbury. Det fant jeg ut først når jeg kom dit. De mest kjente mytene er vel de arthurmytene. De om Camelot og alt dette her. Men jeg vet ikke hvor mye jeg husker om alt dette her. Men det er de jeg har hørt mest om når det kommer til Glastonbury. Det som jeg kanskje er mest opptatt av nå er de om den feminine kraften i området rundt Chalice Wells. Sånn som gudinner og feminin urkraft. Det er vel en slags myte, basert på tidligere kraft. Jeg vil beskrive det som et sted med en feminin urkraft på grunn av det vannet og fargen på det. Det er en spesiell energi der. Det er også mange myter rundt Glastonbury Tor, men jeg er ikke så sikker på hva de er.

Jeg lurer på om det er noe med laylines. Det som jeg egentlig tenker mest på og at vannet har en slags helbredende kraft. Hvordan skal jeg forklare det? Det er egentlig ikke en vitenskapelig forklaring. Det finnes steder med veldig spesielle energier på jorden. Det har jeg veldig tro på. At vannet er rødt symboliserer kvinnekraften for meg, så jeg assosierer det med en slags gudinnekraft. For meg har vann og brønner en kvinnelig symbolikk. Jeg leste det sikkert et eller annet sted i forbindelse med Glastonbury, men jeg vet ikke hvor. Men at det er et hellig sted og det er mange gudinnefolk og paganister og den slags som reiser dit. Det vet jeg. Men jeg vet ikke hvor jeg har fått det fra. Det er sikkert mange forskjellige historier om den, men for meg er det den kraften i det naturfenomenet som er det som jeg vil kalle for et helbredende eller litt magisk sted.

Har det å drikke det vannet en helbredende kraft i seg selv?

Nja, jeg er litt småskeptisk til at man bare fyller en flaske og så har det stor påvirkning på livet. Men hvis man, for eksempel, har et ritual der man bruker vannet på en eller annen måte. Eller om man har meditasjon. Et slags opplegg på stedet som gjør at du får litt mer ut av det enn å bare ta en slurk vann og bli frisk. Jeg har tro på at sånne ting kan ha en varig effekt. Hvis jeg hadde bodd i det området så tror jeg at jeg hadde vært der ganske ofte. Jeg var og plasket med beina nedi bassenget der. For meg var det en rituell ting å gjøre, å vaske beina nedi der. Det var vel en slags renselsesting.

Glastonbury har egentlig ikke en veldig personlig betydning for meg. Hvis jeg hadde bodd i det området hadde jeg nok besøkt enkelte steder ganske mye. For å bare være der og kjenne litt på energien og meditere. Men, jeg tror ikke jeg egentlig har en sånn personlig tilknytning til stedet. I Chalice Wells garden hadde jeg vært mye om jeg bodde der. For meg er det viktig å finne steder i naturen der jeg kan føle meg litt, hvordan skal jeg si det, grounded. Så det hadde kanskje vært et av de stedene. I Bergen har jeg funnet andre steder, som ikke er helt det samme.

Glastonbury har noe spesielt, men jeg tror det finnes mange andre steder som har lignende energi eller kraft eller hva du vil kalle det for. Men jeg har veldig tro på at det finnes enkelte steder i naturen som har en kraft i seg selv. Det er ikke bare knyttet til mennesker og myter, men der er et eller annet med det stedet som gjør det spesielt. Jeg vil si at Glastonbury er et av de stedene. Glastonbury er jo veldig spesielt med fargen på vannet og den slags, men jeg synes at det finnes (-). Det finnes et par steder i Bergen, som oppe på Fløyen, for eksempel. I nærheten av vann føler jeg litt på den samme energien. Jeg tror ikke jeg hadde klart å

overtale folk til å reise på Fløyen på samme måte som folk reiser til Glastonbury, men for meg har det en lignende kraft som jeg vil kalle for en feminin urkraft. Jeg har egentlig ikke så veldig peiling på laylines. Jeg vet ikke egentlig om jeg tror på dem, men jeg føler selv at det finnes slike energisteder. Hvorfor det er slik, det vet jeg ikke. For meg er det ikke så viktig hvorfor det er slik. Jeg tror på veldig mye som jeg ikke klarer å forklare. Det er noe jeg føler selv og det er nok for meg.

Glastonburys tiltrekningskraft?

Glastonbury har jo blitt ganske opphyppet på mange forskjellige måter. Der er vel en del kristne myter som også (-). Er det ikke noe med et tre av Joseph sin stav eller noe. Ja, du har det og så har du keltiske myter og så har du gudinnemyter og, ja. Alle de mytene vil gjør at folk vil reise på en slags pilegrimsreise dit. Forskjellig kultur og trossystemer. Om folk hadde reist dit om de mytene ikke fantes, det vet jeg ikke. Jeg vet ikke om det hadde vært noe som trakk de til det uten at de visste noe om stedet. Kanskje? Disse mytene har vel blitt såpass kjente og litt opphyppet i noen tilfeller og det er nok de som gjør at folk vil reise dit, tenker jeg. Jeg har ikke følt noe i Glastonbury som jeg ikke har følt andre steder, tror jeg. Nei, det vil jeg egentlig ikke si. Jeg har vært andre steder som jeg føler har en slags spesiell energi. Jeg tror ikke det sånn sett var noe veldig unikt med Glastonbury.

Jeg vet ikke om jeg hadde funnet fram til stedet hvor Chalice Wells er uten å ha visst om det, men hadde jeg havnet der uten at hele opplegget var rundt, så tror jeg likevel jeg hadde sittet der veldig lenge og kjent på energien.

Jeg har lest et par bøker om Arthurmytene- Arthur, Morgan La Fay. Jeg føler det er basert på eldre keltiske myter. Jeg var veldig fascinert av disse første gang jeg reiste til Glastonbury. Jeg har kanskje ikke fullt så mye tro på dem nå. Jeg har lest en del, men husker ikke alle detaljene nå. Det er jo en del new agebøker om hvordan du kan komme i kontakt med de forskjellige figurene i mytene. De har jeg ikke lest på en stund for å si det sånn. Det er ikke det at jeg absolutt ikke tror på det, men det er kanskje ikke den veien jeg hadde gått nå. Men jeg føler kanskje at veldig mange av de kvinnelige figurene er basert på tidligere gudinnefigurer. Egentlig en del av de mannlige og. Sånn som krigerguden og sånn. Det er bare litt andre navn på dem.

Glastonbury er ikke for dem som ikke har tro på noen form for åndelighet eller spiritualitet, vil jeg tro. De som ikke gidder å sitte og kjenne etter tror jeg kanskje ikke ville få noe ut av

det. Du må nok være litt åpen for det. Og så er det jo noen som syns at stedet er såpass opphyppet at det ødelegger opplevelsen litt. Det er liksom så over the top med alle disse butikkene og disse way out-ideene. Men jeg tror at hvis man er litt åpen for at det finnes energier i naturen, kan man få noe ut av det.

Jeg tror ikke det kan være for mye energi. Det kan bli for mye av feil type energi, men jeg tror den er mer menneskeskapt. Den energien som er i naturen kan ikke bli for mye. Det som er i naturen er en positiv energi. Men det kan også eksistere steder i naturen som ikke har en bare positiv energi eller atmosfære. Glastonbury er for meg et sånt positivt sted. Mennesker kan også skape en atmosfære eller energi.

Det er vanskelig å si hva negative energier kommer av. Det er også noe jeg bare føler. Enkelte steder er bare veldig stengt for meg. Jeg har ikke lyst å gå der. Det kan være midt i en skog eller opp på et fjell. Men det kan være en kombinasjon av ting som er menneskeskapt. Men jeg tror det finnes en kraft i naturen som er der uavhengig av oss.

Energien er der, men hvis der er nok mennesker som oppfører seg på en viss måte så kan det sette spor i atmosfæren på et sted. I Glastonbury har du kanskje begge deler. Du har en del way out-mennesker som setter sitt spor på stedet. Men når du kommer ned til naturen så finnes det likevel en energi som er der uavhengig.

Jeg synes energien på the Tor er litt annerledes. En helt annen type energi egentlig. Det er kanskje en mer mannlig energi. Jeg vil assosiere the Tor med det mannlige. Men det er kanskje bare på grunn av mitt trossystem, som er sånn at jeg tenker på luft og fjelltopper som ganske maskulint. Det som har med vann og det som er "innestengt", som vann, huler, skog og sånn er mer feminint. Det som er litt mer innkapslet?

På abbeyet var det veldig fint. Det var mest spennende første gangen da jeg hadde alle disse ideene om arthurianmytene. Kanskje ikke så mye andre gangen egentlig, selv om det var veldig fint. Det var ingenting som poppet ut akkurat og sa her har jeg lyst å være. Det er vel kanskje mer historisk interessant for meg.

8.6 Annes narrativ

For et par somre siden bestemte tre damer seg for å reise til Glastonbury. Ei hadde vært der før, men for meg og hun andre var det helt nytt. Vi hadde veldig lyst å se Glastonbury Abbey, så vi kjørte en tur til Glastonbury for en utforskningslangweekend. Før jeg reiste hadde jeg lest boka om Avalon, the Mists of Avalon og den hadde pirret nysgjerrigheten min. Jeg ville

gjerne se om det var samsvar mellom boka og Glastonbury. Jeg tror faktisk det er det, sånn geografisk eller topografisk. Du har det lille fjellet, med tingen på toppen og du kan forestille deg lavlandet i tåke²⁰⁴ hvis du bruker fantasien.

Før jeg kom til Glastonbury hadde jeg ikke hørt veldig mye om byen. Eller det vil si, vi hadde snakket om den og jeg hadde noen forventninger. Som at jeg skulle føle noe på toppen av the Tor. Jeg gikk opp dit, men jeg følte ingenting der oppe. Ingenting i det hele tatt. Men det var ganske mange folk der oppe, så det kan ha vært derfor. Jeg følte heller ingenting i selve byen. Det var først etter vi hadde vært i Abbeyet at jeg følte noe og det var veldig bissart.

Den første hele dagen vi var der dro vi to som ikke hadde vært der før til Glastonbury Abbey. Senere møtte vi hun som hadde vært der før, for hun syntes ikke det var like interessant å se. Jeg var veldig imponert over arkitekturen. Vi var med på en mini-workshop der vi møtte Alice, hun var en rolleinnhaver²⁰⁵ i kjøkkenhagen. Jeg følte en tilstedeværelse der. Vi begynte å snakke og gikk inn i bygningen the Abbots Kitchen. Der hadde de en demonstrasjon som jeg deltok i. Du kunne føle fortiden der inne.

Etterpå gikk vi ut og der var det to steiner. Hva var den den het? The grandmother, det var det. Jeg husker at jeg følte meg ganske likegyldig, eller jeg følte ingenting spesielt. Men plutselig ble jeg veldig emosjonell og jeg opplevde det hele ganske overveldende. Jeg satt på gresset med ansiktet mot veggen og steinen som ligger inntil veggen. Det føltes som jeg satt feil vei, eller at ting ikke var på sin rette plass. Jeg ble veldig emosjonell og gråt faktisk. Det føltes virkelig som alt var feil vei og opp-ned. At det skulle vært rom rundt steinen. Eller at den var helt feil plassert. Det var slik det føltes. Det var veldig, veldig rart. Virkelig veldig rart.

Samme kveld sov vi to som ikke hadde vært der før et stykke unna hun som hadde vært der før. Jeg hadde et lite rom med en enkeltseng. Denne natten kan jeg sverge på at noen prøvde å dra meg ut av senga. Jeg måtte hele tiden dytte meg selv opp igjen. Det var veldig ekkelt. Det var som om noe dro i meg. Det var ikke en drøm, det var fysisk. Morgenen etter var alt helt som vanlig. Det var en veldig bissarr opplevelse. Venninnen min i naborommet hadde hørt lyder, men ikke forstått hva det var. Da jeg kom ned syntes den andre venninnen min at jeg så blek og syk ut.

²⁰⁴ mist

²⁰⁵ En person som jobber som guide utkledd i kostyme

Jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare hva det var. Det var ikke ånder eller sjeler. Hvordan skal jeg forklare det? Det var noe eller noen som prøvde å fysisk drage meg ned og ut av senga. Jeg har lyst å si det var demoner, men jeg tror ikke det var det heller. Hva ville du sagt det var dersom noen prøvde å dra, dra og dra deg ut av senga. Fysisk. De andre hørte slag og smell i veggen. Jeg drømte ikke heller. Du vet når du våkner fordi du må dra på deg sengetøyet. Det var litt sånn. Noe drog i deg og du måtte dra deg selv opp igjen.

Følelsene jeg fikk ved steinen overrasket meg. Jeg trodde faktisk jeg ville vært den siste i verden til å reagere på noe sånt, men det var noe der som påvirket meg. Hvorvidt det var massehysteri eller noe annet vet jeg ikke. Men det var behagelig og nedstressende å være på abbeyet. Det var veldig fint og vi var der hele dagen. Det var utrolig fredelig der. Selv om jeg ble oppbrakt på grunn av at steinen lå opp mot veggen, så var det trygt og godt å være der. Man følte seg så fredfull. Spesielt likte jeg hagen og kjøkkenet.

Jeg hadde ikke hørt fortellingene om steinen før vi kom dit. Og etterpå, da venninnen min fortalte at de hadde prøvd å blitt kvitt den og at den lå på feil plass (-). Selvfølgelig fordi vi er gode venninner vet hun mye om livet mitt, så det ga mening når hun fortalte at Glastonbury kaller på deg. Byen kaller på deg for at du skal kunne løse ting i livet ditt. Det er interessant hvordan jeg følte det så sterkt at ting var feil vei. Jeg kommer ikke over det.

I tillegg til denne fortellingen om turen til Glastonbury fortalte Anne meg i en kort samtale i etterkant av intervjuet at hun hadde opplevd andre ting i etterkant. Hun fortalte meg ikke nøyaktig hva, men jeg skjønnte det som at hun hadde blitt mer åpen for at det finnes flere fenomener der ute som ikke lett kan forklares. Dessverre var dette rett før jeg skulle dra, så jeg fikk ingen utdypning. Jeg forstår likevel fortellingen hennes om Glastonbury som noe som endret hennes syn på verden. Hun sier blant annet at hun trodde hun skulle være den siste i verden til å oppleve noe slikt. Anne har ikke fått et eget vedlegg med spørsmålene som ble stilt henne. Dette fordi jeg for det meste hørte på. De eneste spørsmålene jeg stilte var om *hva hun trodde det var og om hun hadde hørt om denne steinen før hun reiste dit.*

**DEL 4 – EN ANALYSE AV MYTE, STED OG IDENTITET I
GLASTONBURY**

9. Innledning del 4

I denne delen diskuterer jeg og sammenligner informantene i lys av teorien i del 2. Jeg argumenterer for at variasjonen i forestillingsverdenene deres har opphav i samme reservoar av idéer. Dette ser jeg som en tendens av den moderne religiøsitet der man kan mikse mange forskjellige elementer og lage noe nytt og uniks. Samtidig bygger disse forestillingsverdenene på et felles grunnlag. I slutten av denne delen prøver jeg å trekke noen linjer, før jeg avslutter i del 5.

10. Forskjellige måter å forholde seg til stedet Glastonbury

Mine informanter er svært forskjellige i hva de vektlegger som viktig for sine liv og i hvor stor grad dette er knyttet til Glastonbury. I ene enden av skalaen har du en klar tilknytning til Glastonbury som sted, der det er noe av det viktigste i fortellingen om hvem man er og opplever verden. I andre enden har du en forestilling om at sted er uviktig fordi i en senere menneskelig utvikling skal man frigjøre seg fra stedstilknytning. Mellom disse finnes forestillinger om Glastonburys unikheter, både historisk og tilknyttet energier, men også som et av mange lignende steder. Et annet viktig poeng som flere påpeker er følelsen av å være inkludert og at møtet med menneskene der er noe positivt.

Det er svært forskjellige elementer som representerer hva som er viktig for dem og som knytter dem til stedet Glastonbury eller andre steder. Samtidig er det ikke kun de fysiske stedene som utgjør stedsfølelse og -identitet. I tillegg er sosial tilhørighet veldig viktig, noe som i siste instans kan føre til en følelse av en slags fast tilhørighet.²⁰⁶

10.1 Stedet er viktig i seg selv

Forest står med begge beina i det spirituelle miljøet i Glastonbury. For henne er Glastonbury grunnen til at livet er bedre. Forest knytter sine opplevelser til stedet Glastonbury. Hun er kanskje den av informantene mine som er sterkest knyttet til stedet. Det er ikke bare opplevelsene hennes som er spesielle, det er stedet hun har hatt dem. Hun tilegner byen en kraft som har transformert henne og hennes liv og hun er helt sikker på at hun ikke kunne gjort og opplevd dette et annet sted. Samtidig er hun helt klar på at det er ikke bare å komme til Glastonbury og så blir alt bra. Man må selv oppsøke og lære for å kunne bli hel. Alle har egne spirituelle reiser og den viktigste av alle opplevelser og fortellinger er ens egen. For hennes reise var Glastonbury den viktigste komponenten. Før hun kom dit var hun en person i

²⁰⁶ Se kapittel 5.1

et liv hun ikke selv eide, mens i Glastonbury tar hun selv kontrollen. Forest er en insider som har slått røtter i Glastonbury. Hun føler dette er hjemme. Det kan synes motstridende at Forest både trekker fram Glastonbury som et helbredende sted i seg selv og det at Glastonbury ikke kan helbrede deg, det er du selv som kan det. Slik jeg forstår det, tillegger Forest stedet Glastonbury en kraft som kan ha direkte påvirkning på noens liv, men samtidig må man aktivt oppsøke det som er helbredende. Man må oppsøke stedene som Chalice Wells og menneskene som har kunnskap om forskjellige teknikker og behandlinger. Her er hun enig med Fred om at det ikke bare er å komme dit å forvente å bli helbredet. Men i motsetning til Fred ilegger hun selve stedet en helbredende kraft som Fred er usikker på om eksisterer.

Selv om Sarah er litt negativ til Glastonbury, tillegger hun også selve stedet viktighet. Det er noe i naturen der som gjør det helt spesielt. Dette knytter hun direkte til energibegrepet. Sarah ser Glastonbury ut i fra sitt trossystem, som hun kaller det. Der, blant annet, Chalice Wells er knyttet til en sterk feminin kraft og hun liker det stedet godt. The Tor forbinder hun mer med en mannlig kraft som hun ikke føler seg så tilknyttet. Selv om hun finner en slik energi ved Chalice Wells mener hun at den ikke er unik for Glastonbury og at det finnes mange slike energisteder i verden, blant annet i Bergen. For henne er det viktig å finne slike steder der du bor og hun ville brukt Chalice Wells om hun bodde der. Sarah har altså funnet slike energisteder der hun føler seg «hjemme» og har tilhørighet. Det virker som hun synes selve Glastonbury er blitt litt for kommersialisert og tiltrekker seg for mye, og kanskje feil type, mennesker. Hun mener at mytene kan ha noe med tiltrekningskraften å gjøre og at det blir et pilegrimsmål for mange forskjellige mennesker. Hun er ikke sikker på at noen ville kommet uten at Glastonbury hadde hatt alt dette rundt seg.

10.2 Stedet er knyttet til menneskene

Forest, Inger og Fred, som alle har bodd i Glastonbury, fremhever hvordan man blir akseptert og tatt vare på uansett hvem man er. Inger påpeker at man aldri trenger å være alene i Glastonbury, med mindre man ønsker det. Menneskene som bor i Glastonbury må skape sine egne arbeidsplasser og er mennesker som kanskje ikke har funnet sin plass andre steder. Inger ser da en sammenheng mellom de som føler de faller utenfor andre steder og følelsen av aksept i Glastonbury. For Forest er Glastonbury et sted der alle er ekte venner og hvor man alltid kan få en klem. Det er en aksept der hun mener hun kunne fått noe annet sted.

Selv om Fred mener det er mye som burde gjøres annerledes i Glastonbury, så mener han det er en fin form for aksept der. Man inkluderer mennesker selv om de kler seg eller ter seg

annerledes. Han mener også at energien på stedet muligens er avhengig av menneskene der. Det er menneskene som i hovedsak er det som gjør at Fred ønsker å bo i Glastonbury. De menneskene som har gode workshoper og er åpne for å snakke og diskutere. Han sier at alle som kommer dit forstår at Glastonbury er unikt, men at det ikke nødvendigvis er på grunn av en spesiell type energi. Samtidig mener han at mennesker kan gjøre godt eller vondt med de spirituelle virkemidlene. Det er ikke noe som er godt i seg selv, det er hva mennesker skaper av det. Inger forteller at samholdet i Glastonbury har gjort sterkt inntrykk på henne og at det er noe av det beste med byen er at du aldri trenger å være alene, med mindre du ønsker det.

10.3 Stedet som historisk, religiøst og mystisk interessant

Når man først leser Ingers narrativ ser hun ikke ut til å være religiøs eller spirituell i noe særlig grad. Hun har i mange tilfeller en slags intellektuell distanse til det der hun snakker om Glastonbury som et unikt sted, der det skjer mye. I samtalen med meg forteller hun om mytene og forskjellige småfortellinger, men hun sier ikke så mye om hvordan de påvirker henne personlig. Hun har veldig stor kunnskap om mytene, men på mange måter virker det som hun for det meste forholder seg til dem som bakgrunnsfortellinger for hvorfor Glastonbury er et spennende sted. For henne er den lange historiske tradisjonen i Glastonbury noe som har påvirket henne. Selv om hun veldig mye av intervjuet forteller generelt om mytene og stedene, skinner det noen ganger igjennom hva som har betydning for henne. Andektigheten over å være der hvor mennesker har holdt til i lange tider er noe som Inger sier påvirker henne på et spirituellt plan. Hun utdyper ikke hva dette vil si, men kanskje har det tilknytning til en interesse for keltiske tradisjoner. Flere ganger nevner hun hvordan den gamle keltiske religionen viser igjen i dag. Blant annet at den kristne pilegrimsvandringen går i de keltiske prestinnenenes fotspor og at the Grandmother Stone ble forsøkt fjernet, men den alltid dukker opp igjen på det gamle keltiske helligstedet. Om denne steinen sier hun også at den hjelper. Samtidig som hun sier at det er mulig at vibrasjonen kommer av våre hendes kontakt med steinen sier hun noe veldig interessant, at den *fungerer*. Ved å holde på den og meditere ved den gir den deg svar på det du har problemer med. Hun sier også at hun forutsetter at vi har en aura, men at hun ikke bryr seg så mye om hva det er. På spørsmålet om hun kan fortelle om spesielle spirituelle opplevelser, forteller hun om opplevelsen der hun ble blå under healing uten at healeren hadde vært borti henne. Hun sier også at hun blir litt skremt av alle som har så voldsomme opplevelser i Glastonbury, samtidig som hun ikke avviser validiteten til disse. Men det virker som hun mener at noen av disse opplevelsene ikke er bra.

Hun sier også at vi har et potensiale for selvutvikling og at mytene kan være et hjelpemiddel til dette.

Det at vi plukker ulike myter, det blir et hjelpemiddel til at livet ditt forandres. Og til det bedre, selv om du selv kanskje ikke synes at du blir så veldig mye bedre. Det setter jeg sånn personlig inn i dette med en spirituell utvikling. Tror vi først på en åndelig verden eller en høyere kraft eller et høyere jeg eller sånne ting, så er det klokere enn oss. Den forandringen som oppstår, den kan mitt hverdagsselv synes at er faen så dum [ler], men så egentlig så er det den rette utviklingen for oss.²⁰⁷

I motsetning til mange andre tillegger hun denne selvutviklingen til noe utenfor seg selv. En høyere kraft, eller et høyere jeg. Slik viser hun også sin tilknytning til kristendom og antroposofi. Når Inger snakker om sine venner og hvordan det er i Glastonbury virker det ikke om det er så nøye om man definerer seg som kristen, spirituell eller noe annet. Man er velkommen uansett så lenge man er åpen for at det er noe *der ute*. Fred sier selvutvikling er en mekanisme i menneske, mens Inger mener det har noe å gjøre med noe som er klokere enn oss (selv om dette som er klokere kanskje finnes i selvet). Men begge synes å tenke at det finnes en slags god eller rett utvikling for oss.

Gilhus og Mikaelsson skriver at mange av de som er innenfor nyreligiøse miljøer leser mye religionsforskning.²⁰⁸ Samtidig blir grensene mellom religiøsitet og vitenskap litt uklare og mange er godt kjente med mange typer vitenskap, blant annet bruker man teorier fra psykologi og naturvitenskap for å forklare det man opplever.²⁰⁹ Det at man er godt kjent med og bruker vitenskap kan også tenkes å ha en effekt på hvordan man snakker om det. Det kan tenkes at Ingers bakgrunn som psykolog og hennes kjennskap til vitenskap kan gjøre at hun bruker et modus å fortelle som ligner på et vitenskapelig modus. Hun sier at vi kan plukke myter som kan brukes som et hjelpemiddel, noe som kan tyde på at hun mener de har en funksjon utenom at de er interessante historisk og i forhold til fortellinger om et spennende sted. I tillegg sier hun, når hun snakker om boken sin, at hun ikke er helt lik noen av karakterene i den, men «på noen måter så ligner jeg jo veldig på Kathinka, med ønske om en åndelig vekst og større forståelse.»²¹⁰ Så selv om hun har stor fascinasjon for stedets historie og fortellinger, har hun også et ønske om noe spiritielt.

²⁰⁷ Inger i intervjuet. Se kapitte 8.4.

²⁰⁸ Gilhus og Mikaelsson (2005): 33

²⁰⁹ Gilhus og Mikaelsson (2005): 159

²¹⁰ Inger, se kapittel 8.4

For Anne er Glastonbury et sted hvor landskapet tilsvarer landskapet i romanen *the Mists of Avalon*²¹¹. I tillegg synes hun at Abbeyet var et godt sted å være, det var en behagelig stemning der. Til tross for at de ikke skulle være så lenge, ble de der hele dagen. Dette er også stedet hvor hun hadde en merkelig opplevelse som ble veldig emosjonell for henne. Hun sier at hun ikke trodde hun kom til å føle så mye. Og det gjorde hun heller ikke på the Tor eller i byen. Men akkurat ved the Grandmother hadde hun følelsen av at alt var feil. Hun sier at hun til og med gråt. Det er spesielt denne opplevelsen hun vektlegger i sin fortelling om stedet. Hun virker likevel veldig interessert i historien og sier at hun var med på en demonstrasjon på Abbeyet som hun syntes var veldig interessant. Sarah mente også at Abbeyet er historisk interessant og likte å være der. Første gangen hun var der, var hun interessert i Arthurmyene og syntes at Abbeyet var mer interessant av den grunn. Nå er hun mest opptatt av de stedene med gode energier.

10.4 Annerledesstedet

Fred har ideologiske idéer om hvordan et samfunn bør være. Glastonbury er derfor ikke et ideelt sted, for han mener det ikke finnes ideelle steder. Men han påpeker likevel at alle kan se det er et unikt og annerledes sted. Han snakker mye om hvordan vi har en innebygd funksjon for selvutvikling og hvordan vi på et eller annet tidspunkt i vår evolusjon ikke lenger kommer til å være tilknyttet steder. Vi vil være åndevesener. Glastonbury tilfører ikke Fred mye nytt til verdensbildet, men hans verdensbilde er likevel ikke helt forskjellig fra andre i Glastonbury. Han tror at mye av det fungerer, både av alternative behandlinger og at noen har evner til å kommunisere med døde eller engler. Dette kommer ikke så godt fram i intervjuet. Et eksempel er en samtale vi hadde om krystallhealing. Jeg sa jeg ikke forsto hvordan de skulle kunne fungere. Fred fortalte at han var helt sikker på at krystallhealing fungerte, men han var ikke interessert i å drive med det selv. Dette viser at han har god kunnskap om mye innenfor det nyreligiøse og spirituelle miljøet, men at han velger å ikke involvere seg i alt. Han ønsker seg et Glastonbury som inkluderer alle, hvor alle respekterer og hjelper hverandre. Der det er organisert slik at alle har en rolle som hjelper fellesskapet og hvor det kanskje ikke er banker. Samhold, positivitet, genuinitet, likeverd og økologi er noen av elementene som er med å skape et godt samfunn i følge Fred. Samtidig må det være et tilbud for alle som bor i byen. Det vil si mer samarbeid mellom de spirituelle og de som ikke er det. For Fred er Glastonbury et sted som alle andre steder, med den forskjellen at her er det mye tilbud av spirituelle varer

²¹¹ Skrevet av Marion Zimmer-Bradley

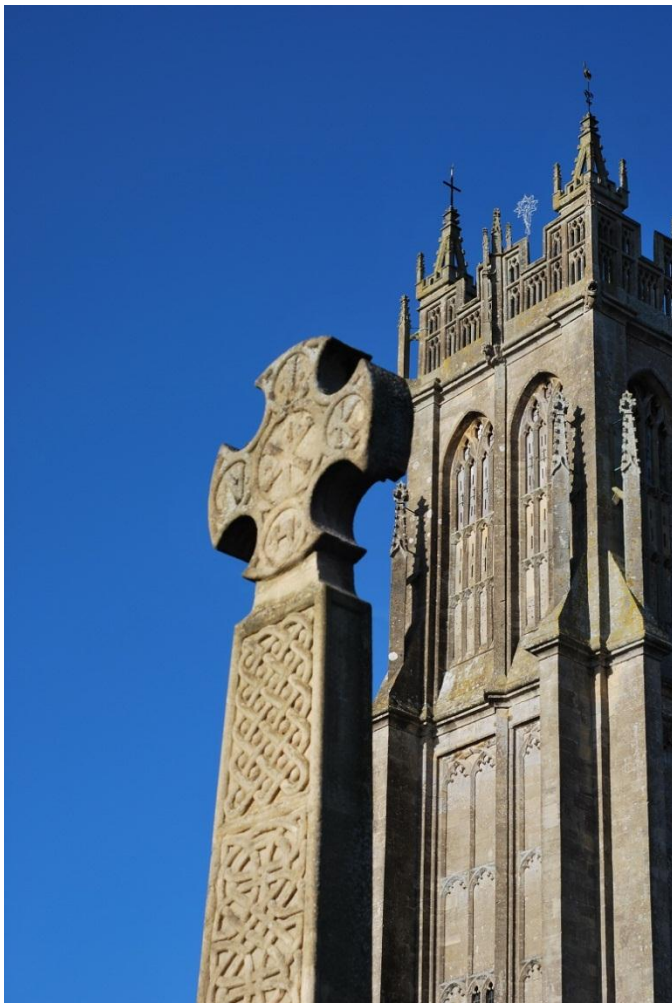
og tjenester. Glastonbury er ikke bra i seg selv, det må gjøres til et bra sted. Det er ikke for alle og det er ikke et spa-sted hvor livet ditt blir mirakuløst fikset.

Sarah vektlegger annerledesheten ved Glastonbury som en del av det hun syntes var spennende første gangen hun reiste dit. Hun ville inn i alle butikkene og syntes at dette var et spennende sted. Inger påpeker også dette som noe av det som tiltrekker mennesker.

Oppsummering

For mine informanter er stedet Glastonbury viktig av mange grunner. En av disse er dets annerledeshet. Byen skiller seg fra de fleste andre byer i England. Fortellingene, historien og de religiøse stedene er viktige, men det er også en by men tilbud og aktiviteter som skiller seg fra en vanlig by. Slik blir det et sted hvor man kan oppleve nye impulser, lære om andre måter å tenke på og forskjellige trosforestillinger. Man kan også få kjennskap til byen i tidligere tider, se gamle bygninger og få kjennskap til et sosialt miljø som er helt unikt.

11. Myter og historisk sus

Figur 15. Keltisk kors på utenfor porten til St. Johns Church i High Street. Del av kirken i bakgrunnen.

11.1 Mytene for informantene

For Inger er mytene viktige som fortellinger om hvorfor Glastonbury er unikt. Hun liker hvordan det ligger mange århundrer gammel historie i grunn for byen. Mytene bygger opp under følelsen av å være i en kontinuitet fra keltisk religion til i dag. Som tidligere nevnt mener hun at mytene kan være redskaper for en spirituell utvikling.

Forest forholder seg til, og har kunnskap om, mange myter. Noen av

disse knytter hun direkte til sitt liv. For eksempel slik som laylinene som gjør noen av hennes favorittsteder til ekstra viktige steder. Hun drikker litt av vannet fra Chalice Wells hver dag og mener dette innehar en kraft som har vært med å gjort livet hennes bedre.

11.2 Reskaping av mytene

Mytene blir hele tiden omformet og satt i nye sammenhenger. I noen sammenhenger blir det som er kristne forestillinger adopterte og endret til å passe inn i det spirituelle verdensbildet. I mange tilfeller trekkes linjer tilbake til før kristendommen. Som jeg skriver om i kapittel 12.5 om autentisitet, er det en forestilling er at mange keltiske tradisjoner og hellige steder har blitt overtatt av det kristne. Chalice Wells blir forbundet med Jesu blod, men mange nypaganister og spirituelle forbinder også dette stedet med keltisk religion og/eller gudinneforestillinger fra førkristen tid. I disse forestillingene blir den røde kilden forbundet med gudinnens mensblod. Samtidig som disse nye mer generelle forestillingene oppstår i miljøet, blir mytene også omskapt og personliggjorte i personlige narrativer. Forest fortalte at hun følte at hun hadde en relasjon til «the Lady of the Lake» som er en av karakterene i mange Arthurmyter og at dette var hjelperen til noen hun kjente i Glastonbury. Slik får mytiske skikkelser også betydning i enkeltmenneskers personlige narrativer og identitet. Flere jeg snakket med fortalte om en mann man noen ganger kunne se i Glastonbury som selv mente han var reinkarnasjonen av Arthur. Han gikk derfor rundt i klær som skulle se ut som de var fra den tidsperioden. Disse skriver da seg selv inn i mytene eller skriver mytene inn i sin egen selvforståelse.

11.3 Nåtid, fortid og fremtid

Glastonbury er et sted med en rik historie. Det er mange gamle bygninger og eldre kultursteder i byen. Interessen for disse blir opprettholdt gjennom fortellinger av myter og personlige narrativer. Det er nok ikke uvanlig å føle tilknytning til Glastonbury på grunn av tidligere liv. Jeg har allerede nevnt han som er kjent som kong Arthur. Man blir på den måten ikke bare en nåtidig deltager i byen, men ~~du er~~ også en del av historien til stedet. Flere av informantene nevner at Glastonbury er historisk interessant av flere grunner. Som Inger formulerer det:

Den følelsen som var sterkest hos meg var vel egentlig en veldig andektighet over det jeg så av historie. Gjennom tusener av år så har mennesker gått der og du kunne se det på steinene. For eksempel gulvet på hotellet George and pilgrim, bygningen har vel vært der fra 1400-tallet, er av stein som er helt

glattslipt av alle menneskene som har gått der. Så sånne ting var vel det som gjorde mest inntrykk på meg på et spiritielt plan.²¹²

Det er også en slags forestilling om at man innen dette miljøet kan skape en bedre fremtid. Det er fokus på økologi og bærekraftighet. Dette er det Fred er mest opptatt av. Hvordan ta vare på miljøet, både planeten vår og det sosiale miljøet, for å skape en bedre verden. I Glastonbury lever man på et vis i flere tidsperspektiver samtidig. Grensene mellom nåtid, fortid og fremtid kan oppheves, med forestillinger som reinkarnasjon og det tynne sløret mellom denne verden og en annen.

11.4 Oppsummering

Mytene kan for noen hjelpe å gi dem mening i hverdagen. Mytene forklarer fenomener og knytter dagens mennesker til forgagne tider. Myten bygges oppunder ved at de bekreftes av fysiske steder og også av menneskers fortellinger om opplevelser på disse stedene. Ved hjelp av noen sentrale forestillinger kan man trekke linjer fra et liv til et annet og også knytte disse til spesifikke steder. Mytene blir derfor viktige for de som er interessert i hva de har å fortelle. Selv om for eksempel Sarah sier hun ikke er så opptatt av myter, er hun fortsatt preget av å være påvirket av forestillingen om at noen steder er spesielle energisteder. Disse fortellingene om steder blir til både gjennom mytefortellingene og personlige narrativer.

12. Å skape mening

12.1 Narrative meningskonstruksjoner

I retrospekt konstruerer man mening ved å sette små enkelthendelser inn i et stort perspektiv. Forests lengsel etter Glastonbury konstruerer hun ved å sette sammen følelser hun husker fra første gang hun kom dit med gleden hun føler av å ha funnet seg til rette der over 30 år etter. Forest likte sikkert Glastonbury første gang hun var der, men sier at hun ikke visste hvorfor hun følte denne dragingen mot England. Nå er hun helt sikker på at det var Glastonburys forfedre som kalte henne hjem. Her er det den nye forestillingen om livet som gir betydning til en hendelse langt tilbake i tid. I tillegg setter hun det inn i et enda større perspektiv når hun forteller at hennes tilknytning til Glastonbury går tilbake til tidligere liv. Hun trekker altså ikke bare linjer tilbake til seg selv i 20-årene, men helt tilbake til en annen tid der hun også var en annen. Etter hun fant tilbake til Glastonbury var hun der flere ganger før hun begynte sin «spirituelle reise». Hun forteller om en opplevelse i Chalice Wells som ble et vendepunkt.

²¹² Fra Intervjuet med Inger, se kapittel 8.4

Det var etter at hun opplevde å lyse fra innsiden at hun begynte sin spirituelle reise i følge hennes eget narrativ.

Når man trekker slike linjer i narrativer, konstruerer man mening. Dette er noe alle mennesker gjør automatisk. Det er ikke slik at narrativene som blir fortalte trenger å være sanne eller usanne. Det som betyr noe er at de skaper mening for de menneskene som forteller dem. De oppfatter hendelsene som kausale; altså at det ene førte til det andre (og eventuelt et tredje eller fjerde ledd). I Forests tilfelle ser vi at hun finner mening i at hun kom til Glastonbury både første og andre gangen fordi Glastonburys forfedre hadde kalt henne dit og fordi Glastonbury var stedet hun burde være for å bli alt hun kan være.

12.2 Livsforandrende valg

For flere av mine informanter representerer Glastonbury en overgang til et nytt liv, et vendepunkt. Inger forteller at hun reiste til Glastonbury og ble betatt og fascinert av stedet. En av de opplevelsene hun fremhever er en enkel ting som at hun kom i prat med mennesker allerede fra første dag og følte seg velkommen der. Fascinasjonen og aksepten førte til at hun ønsket å flytte dit og det gjorde hun. Jantzen og Vetner²¹³ skriver at man sjeldent går ut av sin komfortsone i valg av opplevelser. Men de sier også at i overgangsfaser eller etter å ha gjennomgått en personlig krise så kan man ha behov for å utfordre seg selv og man oppsøker opplevelser som vanligvis ikke er det man typisk gjør. I slike deler av livet kan man komme til å ta valg som er uvanlige for en og som gjerne forandrer tilværelsen i større eller mindre grad. I tillegg til slike mer generelle overgangsfaser kan man narrativt konstruere fortellinger om vendepunkt. I retrospekt konstruerer mennesker seg selv i en rekke av hendelser som konstruerer mening. Disse meningene er avhengige av den enkeltes livsprosjekt og sosial tilhørighet. En del av en slik konstruksjon kan være fortellingen om et vendepunkt. «Et vendepunkt etablerer et skille mellom før og etter, det introduserer en ny fase, enten på det indre eller ytre plan.»²¹⁴

Inger forteller at hun ikke flyttet til Glastonbury bare på grunn av ønsket om en spirituell utvikling, men fordi Sør-England hadde en personlig betydning og at det representerte en stor omveltning og noe som var litt fremmed og annerledes. Samtidig var det trygt i det at de kunne språket og det ikke var så langt hjemmefra. Inger var kanskje i en slags overgangsfase, siden hun nettopp hadde gitt ut en bok og nå måtte finne noe nytt å gjøre. Inger sier også at

²¹³ Jantzen og Verner (2007): 32-34

²¹⁴ Lisbeth Mikaelsson, "Studiet av livsskildringer i religionsvitenskapen," in *Metode i religionsvitenskap*, ed. Siv-Ellen Kraft and Richard Johan Natvig (Oslo: Pax, 2006).; 123

mange av de hun møtte der hadde kommet på grunn av noe, «for eksempel at ting hadde skjedd, som skilsmisser eller sykdom.» Vi kan kanskje tenke oss at Ingers overgangsfase her gjorde at hun brøt ut av sitt vante liv, men samtidig beveget hun seg innenfor en relativt trygg ramme siden det var nært hjemlandet.

For Anne oppleves også Glastonbury som et vendepunkt. Hun forteller om helt spesielle opplevelser hun aldri har hatt før og hun sier fortellingen om at man kommer dit når man trenger det, ga mening. Jeg får inntrykk av at Anne på denne tiden var i en vanskelig situasjon i livet sitt og at Glastonbury åpnet henne opp for denne typen opplevelser. Glastonbury får ikke betydning for hennes hverdagsliv, men opplevelsene der har gjort at hun ble mer interessert i det spirituelle. Hun forteller at hun har hatt flere opplevelser av uforklarlige hendelser etter Glastonburyoppholdet.

For Forest er Glastonbury et klart vendepunkt. Hun forteller om livet før og etter Glastonbury. Aksepten hun føler i byen er en helt annen enn hun noen gang har opplevd. Og hun sier det spirituelle har gjort henne lykkelig og hel. Første gangen hun kom dit følte hun at stedet var spesielt og når hun kom tilbake mange år etter visste hun at det var spesielt. Men det var opplevelsen av å lyse fra innsiden etter å ha vært i Chalice Wells som hun virkelig beskriver som vendepunktet. Det var da hun visste at hun skulle være der og det var da hun virkelig begynte å dykke inn i alt av tilbud som finnes i byen. Det er livet før og etter Glastonbury. Livet før Glastonbury var trist og vanskelig. Hun sier hun ikke var glad i seg selv og hun levde ikke ut sitt fulle potensial. Etter Glastonbury ble en del av livet har hun blitt tryggere på seg selv, hun har fått lære om ting hun ikke visste, hun har fått lov å ta vare på seg selv.

For Fred er Glastonbury en overgang i livet fordi han har valgt å flytte dit. Han har alltid bodd i London og siden han har vært veldig syk har det vært vanskelig for ham å reise. Vendepunktet hans er ikke et spirituelt ett, men å flytte til Glastonbury representerer en stor endring i hans liv. En medvirkende årsak var at han ikke lenger hadde mulighet til å bo i leiligheten sin i London. Det er muligheten til å i perioder der han er frisk, kunne jobbe med vegansk kosthold som virker som en av drivkreftene hans. I tillegg er det at menneskene der er inkluderende et viktig element. I en del av intervjuet sier han at noe av det som interesserte han med Glastonbury var tilbudet av ulike behandlinger. Men senere sier han at dette ikke var avgjørende for ham, for man kan finne slike tilbud i London også. Det Fred beskriver som det mest positive aspektet ved Glastonbury er menneskene og det at du kan være deg selv og kle deg som du vil.

Denne følelsen av vendepunkt er nok også knyttet til den forestillingen om Glastonburys tiltrekningskraft. En forklaringsmodell for dette vendepunktet kan være at Glastonbury har trukket en dit, for ~~det~~ i Glastonbury finnes en energi som endrer livet ditt. Livet var noe annet før de kom til Glastonbury og i Glastonbury fant de noe som kunne gjøre livet bedre. En slik mulig forestilling er ikke like sterkt til stede hos alle mine informanter. Den er nok mest til stede hos Forest og Anne, som sier at det ga mening for dem at Glastonbury hadde trukket dem dit. Inger forteller om andre som har opplevd at Glastonbury har kalt dem dit og de har fått livet forandret, men hun forteller ikke om egne erfaringer i forhold til dette.

12.4 Språket de bruker

Språket mine informanter bruker vitner om at de er delaktige i den samme diskursen. Dette vises for eksempel ved ordene de velger å bruke, som energi, vibreringsfrekvens, holisme, høyere bevissthetsnivå, reinkarnasjon, romvesener og så videre.²¹⁵ For dem har ordene et spesifikt meningsinnhold. De bruker mange slike ord uten å tenke over det, noe som tyder på at dette er helt dagligdagse ord i Glastonbury. Dette behøver derimot ikke å bety at de legger akkurat den samme meningen i ordene, slik som vi kan se i diskusjonen om spiritualitetsbegrepet²¹⁶. Diskursen trekker begreper fra forskjellige religioner, men også fra vitenskap og populærkultur. For de som ikke er en del av denne diskursen kan det være litt vanskelig å henge med. Inger forteller om hvor fascinert hun var av butikknavnene første gangen hun kom dit. Disse navnene er også en del av dette språket som brukes. Språket er en del av det kulturelle depotet som finnes i miljøet. Dette er preget av koldtbord- og lapskausmetaforen jeg presenterer i kapittel 7.2. Man velger forskjellige elementer i fra dette depotet av idéer og setter dem sammen på nye måter og skaper noe nytt og eget. Samtidig er det også visse mønstre for hvordan man setter det sammen. Glastonbury har nesten en egen kultur, der myter, narrativer og stedsidentitet bidrar til hvilke elementer som er mest vanlige å adoptere. I Glastonbury spilte jeg Scrabble nesten hver kveld med Forest og Fred. Det var interessant å se hvor mange av ordene på Scrabble-brettet som var tatt ut av en Glastonburykontekst. Det var ord som coven, magic, zen, engel og så videre. Forest satt å laget små fortellinger med ordene også når hun var i humør til det. Inger er til tider litt frustrert over hvilke ord som blir brukt. Hun sier

²¹⁵ Nå har ikke mine informanter brukt alle disse ordene, men for å ta noen innenfor diskursen, som jeg hørte under mitt opphold i Glastonbury.

²¹⁶ Se kapittel 7.8

Det er jo litt av problemet med disse folkene som arbeider og lever i Glastonbury, hvis du stiller dem et spørsmål om hva det er, så får du et svar du ikke forstår bæret av. Altså sånn som at auraen blir rensset eller at det var gudenes vilje eller det er en demon.²¹⁷

Fred diskuterer begreper som spirituell og holistisk, som jeg har skrevet om i kapittel 7.8. Dette viser at han har greie på diskursene rundt dette. Disse kan være, som jeg har nevnt før, påvirket av religionsvitenskapelig forskning, som mange leser og kjenner til.

Til og med noen av kirkene i Glastonbury bruker språk som ligner språket fra dette miljøet. For eksempel står det på hjemmesidene til St. Johns Church²¹⁸

We want to fulfil our mission to be a Christian Spiritual Centre at the Heart of the Town, for everyone. As part of our ministry, we are pleased to welcome all visitors. Here you will have the opportunity to find spiritual refreshment, peace and tranquillity. Here, you may worship with us or simply find space and time for private prayer and meditation. Here you will also be able to see a beautiful building²¹⁹.

De bruker altså ord som spiritual, refreshment, peace, tranquillity og meditation. Dette viser at heller ikke kirken er ukjent med denne typen språk og har i selvbeskrivelsen sin fokus på det som er populære religiøse elementer i moderniteten. Det å finne roen, meditere og det å ha fokus på det spirituelle ved religiøsiteten er kanskje ikke bare et trekk ved det populærspirituelle, men også det mer tradisjonelle. I tillegg til det spirituelle, vektlegger de den vakre arkitekturen som en grunn til å komme dit.

12.5 Det ekte og autentiske

Hva som er viktig for informantene i Glastonbury henger også sammen med hva de opplever som noe ekte eller autentisk. At man oppfatter noe som autentisk innebærer en slags verdivurdering. En type spirituell praksis kan oppleves som mer autentisk fordi man trekker linjer tilbake i tid. Ingers fortelling om the Grandmother Stone viser en forestilling i Glastonbury om at de kristne kirkene og helligstedene ble bygget på keltiske helligsteder.²²⁰ Det kan tenkes at idéen om at den kristne pilgrimsvandringens følger i fotsporene til de keltiske prestinnene er med på å underbygge en forestilling om at kirken i Glastonbury har adoptert mye av den førkristne keltiske religionen. Denne forestillingen om at keltisk religion påvirket den tidlige kirken i Glastonbury peker Bowman²²¹ på som noe man i det spirituelle miljøet ser på som en positiv side ved kristendommen på dette stedet. Det at det skal finnes en

²¹⁷ Intervju med Inger, se kapittel 8.4

²¹⁸ Se figur 15.

²¹⁹ <http://www.stjohns-glastonbury.org.uk/>, "St. Johns Church." (nedlastet 03.09.2012)

²²⁰ Se også Bowman (2000): 88-89 og 96

²²¹ Ibid., Bowman (2005): 161

kontinuitet mellom det som er gammelt og det som er nytt synes å være et tegn på at noe er autentisk. Kraft skriver at det er et interessant motsetningsforhold i forhold til det å legitimere det som er gammelt som autentisk og ekte. Når det er snakk om nyreligiøsitet i media er det ofte i form av at dette er no nytt og derfor egentlig ikke legitimt. Mens innad i miljøet legitimerer de sine egne forestillinger ved å trekke linjer tilbake til gammel visdom og tradisjon²²². I Glastonbury er det vanlig å trekke linjer tilbake til både førkristen tid og tidlig - og også da mer ekte, ifølge dette synet - kristendom. Også noen av kirkene i Glastonbury ser ut til å være opptatt av en mer spirituell kristendom som eksempelet i forrige kapittel viser.

Både Inger og Fred er kritiske til en del ting som skjer i Glastonbury. Begge har definert seg litt utenfor det de oppfatter som mainstream i Glastonbury. Samtidig legger begge vekt på at de føler seg velkommen og som en del av samfunnet i byen. De føler seg ikke utenfor samholdet, men de sluker ikke alle ideer rått. De mener at ikke alt som finnes der er bra. Sarah mener også at Glastonbury er litt opphypet, som hun sier. Hun er ikke negativ til noe spesifikt, men påpeker at det kanskje ikke er alt som er autentisk. Det som er felles for kritikken er at det finnes noen tilbud i Glastonbury som ikke er autentiske og noen tjener penger på noe som enten ikke fungerer, eller som er konstruert kun for å tjene penger på det. Integrere i delen over. Man trenger ikke være out of place selv om man er kritisk.

12.6 Opplevelser av et bedre liv

Innenfor det rammeverket jeg har skissert kan man forstå spiritualitet som forstått gjennom opplevelser og praksis. For mine informanter handler spiritualitet mye om noe som endrer livet til det bedre. Her og nå. Det er flere som legger vekt på at det er viktig å føle seg «grounded». I noen tilfeller legger de vekt på at noe fungerer. Inger forteller at the Grandmother Stone fungerer. Du tar på den, mediterer over det som plager deg og så gir steinen deg et svar. Sarah mediterer i Chalice Wells Gardens der hun kan føle at det er en sterk feminin kraft. Det hellige vannet der kan inngå i ritualer og fungerer på den måten. Forest mener at vannet har helbredende kraft også uten bruk av ritualer. Hun forteller at krystallhealing og reikihealing har hjulpet henne i hennes liv.

Opplevelser fortelles om og er identitetsbyggende i henhold teorien om opplevelsen psykologiske struktur. Dette gjelder særlig de unike opplevelsene. De som gjør stort inntrykk på oss. Noen kan nok ha flere unike opplevelser enn andre. Forest har hatt mange opplevelser som hun deler med meg i løpet av oppholdet. De hun har fortalt om i intervjuet er unike

²²² Kraft (2011): 13-14

opplevelser, men hun forteller også fortellinger om ganske hverdagslige hendelser som hun tolker som det hun kaller «signs» eller tegn. Blant annet forteller hun om at hun har funnet en spesiell fjær, eller den gangen en øyestikker landet på hånden hennes som for å hviske henne en hemmelighet. Hun tolket det deretter dithen at det var et tegn på at alt skulle ordne seg. Fred derimot forteller ikke om denne typen opplevelse. Han er mer kritisk, samtidig som han mener at det er mulig å ha genuine spirituelle opplevelser i Glastonbury.

Oppsummering del 4: Hva dannes i det sosiale rommet?

I kommunikasjon mellom mennesker er det mange elementer som spiller inn for hvordan vi forstår hverandre. Modellen jeg laget for narrativ kommunikasjon²²³ kan brukes til å forstå hvordan det sosiale miljøet i Glastonbury forstår hverandre. I Glastonbury er det mange innflyttere, fra mange steder i Storbritannia, men også fra hele verden. Slik sett har de forskjellig kulturell og sosial bakgrunn. Noe som i utgangspunktet kunne tenkes å gjøre det vanskeligere å forstå hverandres opplevelser. Men når man er i Glastonbury så virker ikke disse forskjellene i bakgrunn å ha noen betydning. Man kan komme i prat med noen på en kafé som kommer en nobel britisk familie eller noen som har vokst opp i en campingvogn. Og disse omgås og prater med hverandre. Så da er det ikke den nasjonale eller klassemessige bakgrunnen som har mest betydning for hvordan vi forteller om oss selv og andre. Det som avgjør om du er *in place* eller *out of place* er ikke klasse eller nasjonalitet, men kunnskap om og interessen for det spirituelle. Jeg som forsker kan føle meg *out of place* i det at jeg ikke kan relatere til det narrative forteller om. Selv har jeg kunnskap om spirituelle opplevelser fra et akademisk standpunkt, men jeg har ikke selv opplevd det. Jeg følte meg likevel ikke ekskludert fra Glastonbury, men samtidig føler jeg ingen tilhørighet slik som det fortelles om i noen av informantenes narrativer. Tilhørigheten kommer ikke bare av selve kunnskapen om disse forestillingene, men også at man på et eller annet sett forstår den.

Glastonbury kan ses på som egen kultur bygget på felles verdensbilde, der menneskene kommer fra forskjellige steder. De har en felles forståelsen av hvordan verden kan henge sammen på forskjellige måter, hvordan man kan sette sammen sin egen «spirituelle» pakkelsning. Det er en viss åpenhet for forskjellige verdensbilder. Glastonbury lange historie sammen med en rikholdig mytekultur skaper en ny variant med utspring i det generelle nyreligiøse depotet av idéer og forestillinger. Det blir et eget Glastonburydepot av forestillinger. Dette gjør at Glastonbury kan forstås som noe eget og som et veldig unikt sted,

²²³ Se figur 13 i kapittel 3.4

der det gamle og nye eksisterer side om side, nesten samtidig. Forestillingene i Glastonbury bygger på større tendenser i samfunnet, men det får lokale utslag i det at stedet og mytenes betydning blir en del av verdensforståelsen. Det å si at man bor i verdens hjertechakra sier noe om en forestilling av å være et veldig viktig energisted. Nå er selvfølgelig ikke alle like overbevist om at Glastonbury er spiritualitetens hjerte. Flere av mine informanter forholder seg litt nøkternt til slike forestillinger samtidig som de også fremhever Glastonburys unikhet.

I kommunikasjonen av narrativer bruker man ord og symboler som er tilgjengelig i forestillingsuniverset i byen. Som min lille fortelling helt i starten av oppgaven demonstrerer er forestillinger om 2012, aliens, kornsirkler og slike temaer noe som man vet en del om. For utenforstående er dette gjerne noe som figurerer populærkulturen, men i Glastonbury blir disse elementene noe man oppfatter som en del av verdensbildet. Samtidig kan disse forestillingene gjerne komme fra populærkulturen. De som ikke tilhører et slikt miljø ville kanskje ikke tenkt på disse temaene som spesielt spirituelle, men som noe som figurerer i roman- og filmunivers for eksempel.

Mine informanter demonstrerer hvor variert det spirituelle miljøet er i Glastonbury. Samtidig viser fortellingene deres at de hører til i en viss kulturell kontekst hvor deres tanke sett og verdensbilder er bygget opp av et felles depot av idéer og måter å fortelle om spirituelle opplevelser. Alle disse elementene er med på å bygge personlig identitet. Steder vi føler tilknytning til, blir en del av hva mennesker oppfatter som *jeg*. Myter og personlige narrativer forteller hvordan Glastonbury er et spesielt sted der man kan ha unike opplevelser. Disse bygger da opp et forestillingsunivers som gir Glastonbury identitet, som det mystiske stedet. Den sosiale dimensjonen som er med på å konstruere sted, identitet, myter og kunnskap om det spirituelle gjennom fortellinger om egne opplevelser og følelse av tilhørighet. Språket har en også en dimensjon som i dette reservoar av idéer. De ordene man velger å bruke forteller noe om hvem man er og hva man legger vekt på. I kommunikasjon kan man avgjøre om andre tilhører samme miljø etter hvor mye av dette språket vedkommende forstår eller kan bruke.

DEL 5 Avslutning

13. Avslutning

Et sted er hva du og andre gjør det til. Steder du kommer til har tradisjoner og historie, men for hvert enkeltmenneske er forholdet til samme stedet forskjellig. Noen kan synes et sted er fantastisk, mens andre synes det er helt forferdelig. Glastonbury har mer kulturell bagasje enn de fleste steder. Det er nesten som det finnes noe for enhver smak. Med mindre smaken din er Marks and Spencers eller H&M. For det finner du ikke her. Som Inger sa; «Glastonbury tilbyr det meste sjelen kan ønske seg, men de hverdagslige tingene finner man ikke her.»²²⁴ Det kan være mange grunner for å reise til Glastonbury. Mange reiser dit som kristne pilegrimer, andre som spirituelle pilegrimer. Noen er der for å se Abbeyet og de historiske stedene, andre er der for å bli healet. Veldig mange som kommer dit ender opp med å bli. Veldig mange som er involvert i det spirituelle miljøet har flyttet dit. Selvfølgelig er det også mange som reiser dit og ikke bosetter seg der. Det er en forestilling at byen tiltrekker seg de som trenger det og at Glastonbury innehar en spesiell energi.

I denne oppgaven har jeg latt mine informanter fortelle sine fortellinger. Disse fortellingene er svært forskjellige og vitner om veldig forskjellige enkeltindivider. Samtidig har de en del fellestrekk. Jeg har ønsket å undergrave stereotypien av mennesker med flagrende gevanter som drikker urtete mens de sitter i lotusstilling. Disse menneskene er like forskjellige som alle andre, men samtidig viser de til forestillinger som er en del av deres sosiale miljøes felles forestillingsverden. De velger selv hvilke elementer de ønsker å inkorporere i sin egen hverdag, men de har fortsatt kjennskap og kunnskap om mye av det som andre mennesker vektlegger som viktig i sine liv. Slik kan disse fortellingene påvirke hvordan enkeltmennesker tolker egne opplevelser og hvordan de bygger kunnskap om egne liv i forståelsen av seg selv. Identiteten er således ikke bare en personlig konstruksjon av hvem de er som individer, men den er også en forståelse av hvordan andre individer i det samme sosiale miljøet forstår seg selv og deres plassering i dette. Fortellingene bygger oppunder et felles idégrunnlag man forstår verden på, der steder kan være sentrale aktører. Mennesker forteller om interaksjon med sosiale aktører og krefter utenfor den fysiske verden og hvordan man kan ha slike opplevelser på spesifikke steder. Fortellingene om stedene er med på å skape en felles forståelse av steder, men de bygger også oppunder personlig identitet og også personlig stedsidentiteter, der opplevelsen av stedet er viktig.

²²⁴ Se kapittel 8.4

Selv om mitt utvalg ikke er et representativt utvalg, er de gjerne at de er representative for hvor forskjellige individene innenfor det spirituelle miljøet i Glastonbury er. Glastonbury er et miljø hvor enkeltindividers personlighet blir tatt vare på og at man er forskjellige blir respektert. Samtidig finnes det et samhold der noen av ingrediensene er fortelling og refortelling av personlige narrativer, myter og opplevelser knyttet til sted. I denne dialogen oppstår og gjenoppstår stedet Glastonbury. Nye og gamle forestillinger knyttes til menneskers livsfortellinger og selvforståelse som en del av samfunnet. Nye forståelser oppstår gjennom nye fortellinger og nye opplevelser som konstruerer *jeg'et*. Denne forståelsen av et selv blir gjerne knyttet til byens historie og religiøse kontinuitet gjennom å knytte sine liv til forståelsen av fortid, fremtid og muligheten til å oppleve dette i livet her og nå. Selv om for eksempel Fred ikke knytter seg selv til historien og fortellingene i Glastonbury spesielt er han involvert i miljøet gjennom at han går på workshops og foredrag. Han er kritisk til en del aspekter, men han bruker også språk og symboler fra den felles forståelsesrammen innad i det spirituelle miljøet. Fred har bodd i Glastonbury i kort tid. Det er en mulighet for at hans kunnskap om stedets fortellinger også vil bli en del av hans kunnskapsbase etter hvert. Det er ikke sikkert han vil tillegge det betydning på et personlig plan, men det kan kanskje være en måte å forstå andre mennesker i Glastonburys fortellinger om egne opplevelser.

Samtidig som mytene kan framstilles som en enkelt fortelling består den av mange symboler og elementer. Disse kan tas ut av fortellingens kontekst og brukes i nye kontekster. Myter kan derfor ses på som opphavet til en rekke kulturelle allusjoner. Mer enn de spesifikke mytene er det nok et reservoar av forestillingene disse mytene representerer som er viktige for mange av menneskene i Glastonbury. Disse mytene gir forklaringsmodeller for opplevelser i deres liv.

Mine informanter blir således representanter for den store variasjonen av individer innenfor ett og samme miljø. Glastonbury er i varierende grad viktig for dem, men de viser kunnskap om sted og måter å kommunisere på som er en del av det sosiale miljøet. Menneskene er enkeltmennesker, men samtidig er de en del av et større miljø der man gjennom språk, narrativer, myter og stedsidentitet skaper et samhold og en unik kultur.

Litteraturliste

- Bamberg, Michael, Anna De Fina, and Deborah Schiffrin. *Selves and Identities in Narrative and Discourse*. Amsterdam: John Benjamins, 2007.
- Becker, Tabea, and Uta M. Quasthoff. "Introduction." In *Narrative Interaction*, edited by Tabea Becker and Uta M. Quasthoff, VI, 305 s. Amsterdam ; Philadelphia: John Benjamins Publ., 2004.
- Berg, Nina Gunnerud, and Britt Dale. "Sted – Begreper Og Teorier." In *Mennesker, Steder Og Regionale Endringer*, edited by Nina Gunnerud Berg. Trondheim: Tapir akademisk forl., 2004.
- Bochinger, Christoph. *"New Age" Und Moderne Religion: Religionswissenschaftliche Analysen*. Gütersloh: Kaiser, 1994.
- Bokmålsordboka. "Alternativ." <http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=alternativ&begge=+&ordbok=nynorsk>.
- Bowman, Marion. "Ancient Avalon, New Jerusalem, Heart Chakra of Planet Earth: The Local and the Global in Glastonbury." *Numen* 52, no. 2 (2005): 157-90.
- . *Drawn to Glastonbury*. Edited by Ian Reader and Tony Walter, Pilgrimage in Popular Culture. Houndmills: Macmillan, 1993.
- . "The Holy Thorn Ceremony: Revival, Rivalry and Civil Religion in Glastonbury." *Folklore* 117, no. 2 (2006): 123-40.
- . "Learning from Experience: The Value of Analysing Avalon." *Religion* 39, no. 2 (2009): 161-68.
- . "More of the Same? Christianity, Vernacular Religion and Alternative Spirituality in Glastonbury." In *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*, edited by Steven Sutcliffe and Marion Bowman, VI, 266 s. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000.
- . "Å Følge Strømmen - Moderne Pilegrimsferd I Glastonbury." In *Religiøse Reiser: Mellom Gamle Spor Og Nye Mål*, edited by Ingvild Sælid Gilhus and Siv-Ellen Kraft, 205 s. Oslo: Universitetsforl., 2007.
- Brockmeier, Jens, and Donal Carbaugh. "Introduction." In *Narrative and Identity: Studies in Autobiography, Self and Culture*, VI, 307 s. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2001.
- . *Narrative and Identity: Studies in Autobiography, Self and Culture*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2001.
- Bruner, Jerome. "Life as Narrative." *Social Research* 54, no. 1 (1987): 11-32.
- Dixon, John, and Kevin Durrheim. "Displacing Place-Identity: A Discursive Approach to Locating Self and Other." *British Journal of Social Psychology* 39, no. 1 (2000): 27-44.
- Eriksen, Anne, and Torunn Selberg. *Tradisjon Og Fortelling: En Innføring I Folkloristikk*. Oslo: Pax, 2006.
- Georgakopoulou, Alexandra. *Small Stories, Interaction and Identities*. Amsterdam: John Benjamins Pub., 2007.
- Gilhus, Ingvild Sælid. "Sjelevandring - Et Nytt Nøkkelsymbol " In *Myte, Magi Og Mirakel: I Møte Med Det Moderne*, edited by Bente Gullveig Alver, 240 s. Oslo: Pax, 1999.
- Gilhus, Ingvild Sælid, and Lisbeth Mikaelsson. *Kulturens Refortrylling: Nyreligiøsitet I Moderne Samfunn*. Oslo: Universitetsforl., 2005.
- . *Nytt Blikk På Religion: Studiet Av Religion I Dag*. Oslo: Pax, 2001.
- Hammer, Olav. *På Spaning Efter Helheten: New Age, En Ny Folketro?* Stockholm: Wahlström & Widstrand, 2004.
- Heelas, Paul, and Linda Woodhead. *The Spiritual Revolution: Why Religion Is Giving Way to Spirituality*. Malden, Mass.: Blackwell Publ., 2005.
- Herman, David. *Basic Elements of Narrative*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009.
- Horsdal, Marianne. *Telling Lives: Exploring Dimensions of Narratives*. London: Routledge, 2012.
- <http://www.glastonbury-pilgrim.co.uk/#index.php>. "Glastonbury Pilgrim Reception Centre."

- Jantzen, Christian, and Mikael Vetner. "Oplevelsens Psykologiske Struktur." In *Opplevelsesøkonomi*, edited by Jørgen Ole Bærenholdt and Jon Sundbo, 345 s. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2007.
- Jantzen, Christian, Mikael Vetner, and Julie Bouchet. "Oplevelsens Psykologiske Struktur." In *Oplevelsesdesign: Tilrettelæggelse Af Unikke Oplevelseskoncepter* 286 s. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2011.
- Knoblauch, Hubert. "Popular Spirituality." *Anthropological Journal of European Cultures* 19, no. 1 (2010): 24-39.
- Kraft, Siv-Ellen. *Hva Er Nyreligiøsitet*. Oslo: Universitetsforl., 2011.
- Kvale, Steinar. *Det Kvalitative Forskningsintervju*. Oslo: Ad notam Gyldendal, 2001.
- Lloyd, Polly. *About Glastonbury*. Langore: Bossiney Books, 1999.
- Løøv, Margrethe. "Hva Er "Alternativt"?" In *PluRel - en blogg om religion og samfunn*. <http://blogg.uio.no/prosjekter/plurel/content/hva-er-alternativt>: UiO, 2012.
- Mikaelsson, Lisbeth. "Innledning." In *Myte, Magi Og Mirakel: I Møte Med Det Moderne*, edited by Bente Gullveig Alver, 240 s. Oslo: Pax, 1999.
- . "Studiet Av Livsskildringer I Religionsvitenskapen." In *Metode I Religionsvitenskap*, edited by Siv-Ellen Kraft and Richard Johan Natvig, 274 s. Oslo: Pax, 2006.
- Morgan, Kenneth O. *The Oxford History of Britain*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- Mossberg, Lena. "At Skabe Oplevelser Ved Hjælp Av Storytelling." In *Oplevelsesøkonomi: Produktion, Forbrug, Kultur*, edited by Jørgen Ole Bærenholdt and Jon Sundbo, 345 s. Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2007.
- Murray, Michael. "Narrative Psychology." In *Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods*, edited by Jonathan A. Smith, XI, 276 s. London: Sage, 2008.
- Myers, David G. *Social Psychology*. Boston: McGraw-Hill, 2008.
- Partridge, Christopher Hugh. *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture, and Occulture*. London: T&T Clark, 2004.
- Ryall, Anka. "Også Jeg: Gjentakelsens Poetikk I Litterære Pilegrimsreiser Til Santiago De Compostela." In *Religiøse Reiser: Mellom Gamle Spor Og Nye Mål*, S. [23]-38. Oslo: Universitetsforl., 2007.
- Selberg, Torunn. *Folkelig Religiøsitet: Et Kulturvitenskapelig Perspektiv*. Oslo: Scandinavian Academic Press, 2011.
- . "Mennesker Og Steder - Innledning." edited by Torunn Selberg and Nils Gilje, 178 s. Bergen: Fagbokforl., 2007.
- Stenton, F. M. *Anglo-Saxon England*. Oxford: Oxford University Press, 1971.
- Sutcliffe, Steven. *Children of the New Age: A History of Alternative Spirituality*. London: Routledge, 2003.
- Sutcliffe, Steven, and Marion Bowman. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2000.

Figurer

Figur 1: Bilde: Vivian Sollid

Figur 2: Bilde: Vivian Sollid

Figur 3: Bilde: Vivian Sollid

Figur 4: Bilde: Vivian Sollid

Figur 5: Bilde: Vivian Sollid

Figur 6: Bilde: Vivian Sollid

Figur 7: Bilde: Vivian Sollid

Figur 8: Bilde: Vivian Sollid

Figur 9: Bilde: Vivian Sollid

Figur 10: Bilde: Vivian Sollid

Figur 11: Bilde: Vivian Sollid

Figur 12: Bilde: Vivian Sollid

Figur 13: Modell tegnet av: Vivian Sollid

Figur 14: Bilde: Vivian Sollid

Figur 15: Bilde: Vivian Sollid

Summary

This paper is on how people in Glastonbury relates to myth, narratives and place in the building of personal identity. It does this through discussing how there in the communication between people is a sort of reservoir of spiritual ideas that can be combined in many different ways. In this project five interviews have been conducted and the results from these interviews are that the people of Glastonbury are very different individual, but they do have similarities in the way in which they conceive the world. This balance between places, myth, personal narratives are further investigated through theories from many different traditions. The construction of *me* is not only based on personal preferences, but also on other peoples stories, your own experience with place and the vast reservoir of ideas you can take ideas from.

Vedlegg 1: Intervjuguide (sendt til NSD)

Jeg har tenkt å ha semi-strukturerte intervjuer. Jeg ønsker at samtalen skal være preg av hva informanten ønsker å trekke fram, mer enn hva jeg tror jeg kommer til å finne. Jeg har satt opp en intervjuguide med hovedtemaer og en del spørsmål som kan være til hjelp om samtalen stopper opp eller om vi beveger oss utenfor det tema jeg har satt opp. Jeg regner med at noen spørsmål vil komme til underveis. Før selve intervjuet vil jeg gi både skriftlig og muntlig informasjon om prosjektet og det er mulighet for informanten å stille spørsmål både på forhånd, underveis og i etterkant. Jeg ønsker også å ha kontakt med informantene i ettertid, der jeg informerer dem om hvilke data fra intervjuene deres jeg ønsker og bruke. Dette både for å unngå at jeg bruker data der jeg har misforstått noe, men også for å la informantene få mulighet til å trekke tilbake noe de har sagt. Intervjuer er ikke en helt naturlig setting og man kan noen ganger si ting som ikke er helt gjennomtenkte. Derfor synes jeg dette er den beste måten å sikre at ingen føler seg krenket.

Arbeidsproblemstilling:

“Hvordan kan spirituelle turistenes mentale kart være påvirket av historier om stedet og påvirker disse kartene den spirituelle opplevelsen og tolkningene av stedet.”

Intervjuinnledning

Informasjon om prosjektet?

Kjønn og alder?

Er det første gangen du er i Glastonbury?

Hvilket navn bruker du for det du driver med? (Spirituell, alternativ, holistisk, åndelig o.s.v)

Hvorfor velger du dette?

Hva legger du i det?

Narrativer (fortellinger) om Glastonbury

Hvordan hørte du om Glastonbury første gang?

Hvilke fortellinger om Glastonbury hadde du hørt før du kom hit første gang?

Har disse fortellingene hatt betydning for hvilke steder du har oppsøkt i Glastonbury?

Hvor har du hørt forskjellige historier?

Hvilke bøker har du lest?

Har noen av disse bøkene åpnet for at du oppfatter Glastonbury annerledes enn dersom du ikke hadde lest dem?

Har du lest reiseartikler eller andre artikler om Glastonbury i aviser eller blader?

Har du sett noen filmer eller tv-programmer om/fra byen?

Er det andre måter du har fått informasjon om byen?

Stedets betydning og opplevelser på stedet

Hva betyr Glastonbury for deg?

Hva tror du er Glastonburys tiltrekningskraft?

Hvilke opplevelser har du hatt i Glastonbury?

Har noen av disse hatt en personlig betydning for deg?

Vil du si at noen av disse opplevelsene var spirituelle?

Tror du du kunne hatt lignende opplevelser andre steder?

Er Glastonbury viktig for opplevelsen og hvorfor, hvorfor ikke?

Spørsmål kun til Inger om romanen hennes

Er hovedpersonene typiske Glastonburyreisende på noen måte?

Fortell om din første reise til Glastonbury?

Hvilke fortellinger hadde du hørt?

Hvilke fortellinger har vært viktige for deg?

Bygger fortellingen på egne erfaringer?

Mulige svakheter med intervjuene

Ikke på mitt morsmål

Ikke testet ut på forhånd

Vektlegge at det er retrospektivt

Vedlegg 2: Spørsmål stilt Inger i intervjuet

Hva kaller du deg, i forhold til det vi snakket om før med spiritualitet og det. Kaller du deg spirituell?

Hva legger du i begrepet spirituell?

Du har jo vært tilknyttet Glastonbury ganske lenge, men husker du første gangen du hørte om det?

Husker du hvor du hørte det?

Når tid reiste du dit?

Ja, og reiste du aleine?

Husker du hvordan du opplevde det?

Men når du var der første gangen, fikk du da innblikk i alle disse mytene og sagnene. Du hadde allerede hørt om laylinesene, men resten av historiene?

Var det noen andre sine personlige historier om Glastonbury som har påvirket deg, eller?

Men tror du da noen av de mytene appellerer mer til noen, mens andre appellerer mer til andre og at det har med den personlige utviklingen å gjøre? Og er det da på en måte mer forutbestemt at man skal interessere seg mer for en myte enn en annen eller er det bare litt tilfeldig hva du selv (-)?

Ja, jeg fikk med meg at en som jobba (-), han som hadde den kafeen på the Crown. Han og kona hadde hatt en handfastening. Og da måtte jeg spørre hva det var. Men han forklarte ikke hvordan de gjorde det, men at det var (-)

Men har du selv hatt opplevelser i Glastonbury som er spesielle eller spirituelle som er utenom det vanlige?

Men ble du bedre da, eller?

Kanskje vi skal snakke litt om boka di?

Hva var bakgrunnen for at du skrev den boken?

Hva du tenker om deg selv da, hvilken kategori ville du plassert deg?

Ja, det var og, den her myten med the grandmotherstone. Nå er vi jo ikke i boka, men har du lyst å gjenfortelle den?

Er det noe du føler er viktig å fortelle om Glastonbury som vi ikke har vært innom?

Ja, kjempeflott. Tusen takk for intervjuet.

Vedlegg 3: Spørsmål stilt Sarah i intervjuet

Da kan jeg begynne å spørre deg om du har vært mange ganger i Glastonbury?

Var det stor forskjell på de gangene?

Jeg har valgt å bruke begrepet spirituell om folk i Glastonbury og jeg lurer på om du har noe forhold til det? Bruker du det om deg selv eller om andre?

Så det er ikke så stor forskjell?

Hvorfor velger du å kalle deg selv åndelig?

Hadde du hørt om Glastonbury før dere reiste dit første gangen?

Har du lyst å fortelle om hvilke myter og fortellinger du har hørt om Glastonbury?

Hva tenker man da at Chalice Wells er?

Har du noen idé om hvorfor den har en helbredende kraft og hvor den kommer fra?

Vet du om det finnes fortellinger som forteller at det har vært brukt på denne måten før?

Tenker du da at det å drikke det vannet har helbredende kraft i seg selv?

Har du lest om Glastonbury?

Du føler ikke at noen av de bøkene har vært med på å gjøre stedet spesielt for deg?

Har Glastonbury en personlig betydning for deg?

Føler du en tiltrekning til dei stedene du ville besøkt ofte om du bodde der?

Har Glastonbury noe spesielt i forhold til andre steder, eller må du til Glastonbury for å oppleve det?

Tenker du at det finnes mange slike steder?

Sånn i forhold til leylines, har du noe forhold til det?

Synes du ikke det er så viktig å finne forklaringer på det?

Hva tror du er Glastonburys tiltrekningskraft?

Har du hatt noen spesielle opplevelser i Glastonbury som du ikke har hatt andre steder? Føler du noe spesielt der?

Hvis du hadde kommet til Chalice Wells og det ikke var en hage der og du ikke hadde hørt fortellinger om det, hadde du fortsatt kunne følt den energien der?

Sånn i forhold til Arthurmytene? Hva har du hørt og vet du noe om hva som fortelles?

Tror du Glastonbury er for alle? Kan alle ha den samme typen opplevelser i Glastonbury?

Tror du at det kan blir for mye energi?

Er den energien der [i Glastonbury] en positiv kraft?

Hva kommer da negative energier i naturen fra?

Kan vi da påvirke energien på en plass?

Føler du energien på the Tor og?

Litt sånn innkapslet på et vis (om hvor man finner feminin kraft)?

Har du følt noe spesiell energi på abbeyet?

Tusen takk for at du ville snakke med meg. Det var veldig hyggelig.

Vedlegg 4: Spørsmål stilt Fred i intervjuet

So I'll just start with asking what word you use for yourself and why. You've spoken about being holistic rather than spiritual. Could you tell me what you see as the difference and why you chose to use the one over the other?

When did you hear about Glastonbury for the first time?

What goes with it (spiritualitetsbegrepet)?

The stories about Glastonbury, has any of them have affected you?

What do you feel is Glastonburys attraction?

Do you feel like you find clear minded people here?

Have you read any spirituall books or anything that would connect you to Glastonbury?

Do you think Glastonbury has been better for your health?

Have you been doing therapies for your health or is it just being here and nutrition and everything?

How do you experience Glastonbury, how is the difference from London? Has it affected you?

What should be done [to get a better sence of community]?

Are the people that are into the spiritual stuff do they have kids?

So there needs to be more communication between the spiritual community and the rest of the town?

Do you feel like there is respect in Glastonbury?

Do you think there is a special energy in Glastonbury that you wouldn't find anywhere else?

The good of the place depends upon the people there?

So... The place you're in depends on what is done in that place. That is what contributes to the spiritual development?

So in the end, place is not that important, but what you do there?

Thank you so much!

Vedlegg 5: Spørsmål stilt til Forest i intervjuet

Do you use the term spiritual? What does it mean to you?

Did you hear about Glastonbury before coming here?

When was that?

Did you read or hear anything about Glastonbury in the meantime?

Did you come back here right away?

Have other peoples stories affected you?

Did you have this interest in spiritual stuff before you came here?

What kind of books do you read? Any books about Glastonbury?

What are laylines?

Do you have any special stories about your experience in Glastonbury?

Do you think you could have similar experiences other places?

Thank you so much for talking to me!

Vedlegg 6: Informasjonsbrev og samtykkeskjema på norsk (innsendt NSD)

Informasjonsbrev om masterprosjekt

Jeg er masterstudent i religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er hvordan historier om steder er med på å danne et bilde av et sted før du har vært der og hvordan disse historiene påvirker spirituelle opplevelser på steder. Jeg er interessert i hvordan mennesker oppfatter Glastonbury og hvilke historier om stedet de har hørt og synes er viktige for hvordan de oppfatter stedet.

For å finne ut av dette, ønsker jeg å intervju 5-7 personer uansett alder. Spørsmålene vil dreie seg om hvilke historier om Glastonbury de synes er viktige og gir mening for dem, hvordan de oppfatter Glastonbury, om de har hatt spirituelle opplevelser i byen og om de oppfatter stedet som viktig for disse opplevelsene. Jeg vil bruke båndopptaker og ta notater mens vi snakker sammen. Intervjuet vil variere i lengde, vi kan bli enige om dette.

Det er frivillig å være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2012.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 411 02 771 eller sende en e-post til vso090@student.uib.no. Du kan også kontakte min veileder Lisbeth Mikaelsson ved institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap på telefonnummer 55 58 24 43

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen

Vivian Sollid

Strømgaten 20

5008 Bergen

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av spirituelle opplevelser i Glastonbury og ønsker å stille på intervju.

Signatur Telefonnummer

Vedlegg 7: Informasjonsbrev og samtykkeskjema på engelsk (innsendt NSD)

Information letter on master thesis about Glastonbury

I am a master student at the University of Bergen in Norway. I am now doing my masters thesis due in June 2012. The thesis is on how stories about Glastonbury makes a mental image of the place before you go there and how these images and stories influence the spiritual experiences in Glastonbury. I'm interested in which stories about Glastonbury different people find important in their own lives and if they believe these stories to be important for the spiritual experiences they have in Glastonbury.

To do this I would like to interview 5-7 persons of different genders and ages. The questions will mainly concern which stories they have heard about Glastonbury, which stories they find more intriguing or important, if they have had any spiritual experiences in Glastonbury and if the place is important for these experiences. I will use a tape recorder and do notes for interviews. The interviews will vary in length, but we will agree on the time frame.

To participate is voluntary and you can withdraw from the project at any time, without giving any reason for this. Your data will then be anonymous so that you as a person cannot be recognized. All information will be treated confidentially. At the end of the project all personal information and tapes will be destroyed, at latest at the end of 2012.

If you have any questions please do not hesitate to call me on +47 411 02 771 or e-mail me at vso090@student.uib.no. You may also contact my supervisor Professor Lisbeth Mikaelsson at the department of Archaeology, History, Cultural studies and Religion at +47 55 58 24 43 or Lisbeth.Mikaelsson@ahkr.uib.no.

This project has been reported to the Norwegian Social Science Data Archive.

Sincerely,

Vivian Sollid

Strømgaten 20
5008 Bergen

Consent form:

I have received information about the study of spiritual experiences in Glastonbury and wish to participate in the study.

Signature Phone number

E-Mail.....

Vedlegg 8: Muntelig informasjon rundt masterprosjektet (innsendt NSD)

(De som får denne informasjonen vil allerede ha lest informasjonsbrevet om masterprosjektet mitt).

Muntlig vil jeg gå igjennom:

- Hovedtemaene i oppgaven min.
- Hvilke type ting jeg er interessert i å snakke om.
- Hvordan informantens informasjon kommer til å bli brukt.
- Jeg går også igjennom det som står i informasjonsbrevet for å være sikker på at alt er klart og at informanten vet at han eller hun kan velge å trekke seg og hvordan dataene vil bli behandlet.
- Jeg vil forklare hvordan intervjuet kommer til å foregå.